శృంగారకావ్యగ్రంథమండలి ప్రబంధపరంపర — ౨.

సత్యభామా సాంత్వనము.

లింగనమఖి శ్రీకామేశ్వర కవికృతము.

PUBLISHED BY
K. G. MURTHY.
FOR SRUNGARA KAVYA GRANDHA MANDALI.
1000 COPIES.

మెంబరులకుమాత్రము రు. 0—12—0.

ఇతరు లెంతవెల యిచ్చినను విక్రయింపము.

తొలికూర్పు ౧౯౩౭.

ముద్రితము

రామా ఆర్టు ప్రెస్,

మచిలీపట్టణము.

*

తంజావూరు వీర రాహూతుల పాలనలో, ఆంధ్రవాణి ఏలా వింత విలాసములతో చవులూరించి, కావ్య రసికులకు హాయి నలవరచిందో- రాధికాసాంత్వనముతో- విశదమై ఉంటుంది.

సత్యభామాసాంత్వనము, మధురనాయకుల కీర్తిని చిరస్థాయిగా నిలిపే సప్తసంతానములలోనిది. కృతిపతి, తిరుమలనాయకుని మనుమడు అళఘరి, తిరుమలేంద్రుడు, క్షేత్రయ్యను సముఖానికి రప్పించుకొని బహు కాలము నిలుపుకొన్న సరసనాయకుడు. (కృతిపతిని మెప్పించడానికీ, క్షేత్రయమీద ఆదరణచేతా, శ్రీ కామేశ్వరకవి, పదభావములను అక్కడక్కడ సంతరించి వినియోగించుకున్నాడు) తాతను బోలిన మనుమడే అళఘరికూడాను, అన్నివిధములచేతా అని, శ్రీ కామేశ్వర కవి స్పష్టంగా చెపుతున్నాడుకదూ, గ్రంథారంభంలో. అళఘరి అన్న చొక్కనాథుడు కూడా శృంగార అనుభవాల విషయంలో ఏరెవరికీ తీసిపోని వాడు అనిపించుకున్నాడు రాజ్యానికి వచ్చిన తరువాత. ఈతని మీద, షోకైన చాటువులు శరభోజీ భాండారంలో ఉన్నవి.

శ్రీ కామేశ్వర కవిది విశేషించి ప్రౌఢమైన కవిత్వం. దానికి వన్నెగా, అచ్చతెలుగులూ, దేశ్యాలూ, సంస్కృతానికి తూకం తరిగి పోకుండా ఉండేటట్లు తలమున్కలుగా గ్రంథమంతటా విరజల్లేశాడు. అందుచేత వ్రాతప్రతులనిండా, విలేఖరుల దోషాన స్ఖాలిత్యాలు అనేకం పాదుకు పోయినవి.

ముద్రణమునకు సాధుప్రతిని సిద్ధముచేయడానికి, పరిశోధనావసరాల్లో విశేషంగా శ్రమపడవలసి వచ్చినది. తెలుగునాటను లభ్యమౌతూన్నవానిలో, ఏ ప్రతినీ చూడకుండా విడువలేదు. శ్రీ కామేశ్వర కవి ఉత్తమరచనను, సహృదయులకు, అందించ గలిగినందున, మాకృషి ఫలించినది.

వ్యవస్థాపకుడు.

భూమిక.

దక్షిణాంధ్రవాఙ్మయమున నెన్నికc గన్న రసవత్ప్రబంధములలో సత్యభామాసాంత్వన మొకటి. ఈ కృతి మధురాపురరాజ్యమున వెలసిన వానిలోc బ్రాచీనము- ప్రశస్తము. విజయనగరసామ్రాజ్యవిచ్ఛిన్నానంతరము తంజావూరు, మధుర, పుదుకోట్ట, సేలము, కార్వేటినగరము మున్నగు రాజ్యములాంధ్రసాహిత్యసంపద కాస్పదము లైనవి. అందు మధురను క్రి. శ. 1670 ప్రాంతములఁ బరిపాలన మొనర్చిన ముద్దళఘురి కంకితముగా నీ కృతిని రచియించినకవి.

—: లింగనమఖి శ్రీకామేశ్వరకవి :—

ఈతనిపేరు శ్రీకామేశ్వరకవి యని తెలియు చున్నను నీ వఱకు ముద్రించినవా రెల్ల రీతనిపేరు కామేశ్వరకవి యని ముద్రించినారు. కీర్తి శేషులు వీరేశలింగముపంతులవారి కవులచరిత్రము నం దేమి, ప్రాచ్యలిఖిత పుస్తకాగారవివరణము లం దేమి, శృంగారగ్రంథమాలాముద్రణము నం దేమి గ్రంథకర్త కామేశ్వరకవి యనియే యున్నది. ఈతఁడు తన గద్యమున 'శ్రీకరకవితాకరసుజనవిధేయ శ్రీకామేశ్వరనామధేయప్రణీతం బైన' అనియే వ్రాసికొని యున్నాడు. నేను బరిశోధించి చూచిన తాళ పత్రగ్రంథముల నిట్లే యున్నది. ఇంతియకాక శ్రీకామేశ్వరకవి తన్నుc గూర్చి చెప్పుకొనుసందర్భమున,

"కం. కాకులవలె నిం టింటను
కాకవు లున్నారు హంసకైవడి భువిలో
శ్రీకామ! నీకె తగురా
యేకడ నుడి పాలు నీరు నేర్పఱుపంగన్."

"కం. ఏభాష నైనఁ గృతిపతి
శోభనములఁ బొందు నీదు సూక్తులవలనన్
నీభాగ్య మసదృశము గా
రీభవకరుణానివేశ! శ్రీకామేశా!"

ఇందుఁ దొలిపద్యమునఁ బ్రాసముకొఱకును రెండవపద్యమున యతికొఱకును 'శ్రీ' చేర్చినాఁ డనియందు రేని యీక్రింది పద్యమునుఁ దిలకింపుఁడు.

"చ. అనుపుగ రుక్మిణీపరిణయంబును మున్ రచియించి యోగ్యు లె
న్నసఁ దనియించినావు మము నప్రతిమానంబుగ సత్యభామావ్రతమిం
పున రచియించు మిప్పుడును పొడిమి మీఱఁగ సత్యభామసాం
త్వన మనఁ గవ్యరంపుచలువన్ గెలువన్ తిరుకామ సామ్యా...!"

ఇచట శ్రీకామేశశబ్దమునకు తిరుకామ యని వాడినాఁడు. శ్రీ శబ్దమునకు ద్రావిడమున 'తిరు' అనునది వచ్చును. తిరుమల, తిరు వేంగడ, తిరుమంజన, తిర్వళిక మొద లగుపదము లిట్టివే. తత్సంప్రదాయమున 'తిరు' శబ్ద మాది యగుశబ్దములే మన కెన్నియో గానవచ్చుచుండును. ఇంతియే గాక శ్రీకామేశ్వరకవికృతము సేతుమాహాత్మ్య మను వచనకావ్యము తంజావూరుపుస్తకశాలలోఁ గలదు. అందిట్లు గలదు.

"చ. వివిధకలాకలాపఘని వెంగనలింగమఖీంద్రసూనుఁ డా స
త్కవి తిరుకామకోవిద శిఖామణి..."

అని స్పష్టముగాఁ జెప్పికొని యున్నాఁడు. కావున నీతని పేరు శ్రీకామేశ్వరకవి యగుట నిశ్చయము.

శ్రీకామేశ్వరకవి తొలుత శ్రీకాళహస్తినివాసుఁడై యుండి వెనుక మధురాపురమున రాజసమ్మానములఁ గాంచియున్నట్లు తెలియవచ్చు వాఁడు. గద్య యందలి 'శ్రీకాళహస్తీశ్వరచరణారవిందమకరందాస్వాదన మానాంతరంగ, జ్ఞానప్రసూనాంబికాకృపావలంబవిజృంభమాణసారస్వత సుధాతరంగ' అనువాక్యమును 'దక్షిణసింహాసనాధ్యక్ష తిరుమలనాయ

కాంతకరుణాకటాక్షలక్షితస్వచ్ఛముక్తాగుచ్ఛసితచ్ఛత్రచామరకళాచికాకన
కాంచీకాదిరాజోపచార' అనువాక్యమును నీ విషయమును తెల్లము సేయు
చున్నది. కామాక్షమ్మ, నాగన యీతని తల్లిదండ్రులు. ఈతనివంశమున
బహుముఖముల నాచరించిన లింగమఖి ప్రసిద్ధుఁ డగుటచే నీతని యింటి
పేరు లింగమఖివారైనది. ఈతఁడు సంస్కృతాంధ్రములందు సమాన
పండితుఁడై, సరసకవితాసంపన్నుఁ డగుటయే గాక సంగీతమునఁ బ్రసిద్ధిఁ
జెందినవాఁడు. గద్యయందలి 'వల్లకీవాదనధురీణ' యను విశేషణ
మీతనివీణావాదనముఁ దెలుపు చున్నది. మఱి యీతఁడు గేయకృతులు
పెక్కులు రచియించి నట్లు 'వర్ణగీతాదిగాంధర్వసర్వగానవిద్యాప్రవీణ'
యనునది స్పష్టపఱచు చున్నది. ఈతని ప్రబంధకృతులలో సుప్రసిద్ధ సత్య
భామాసాంత్వనముఁ దక్క, తక్కినవి కానవచ్చుట లేదు. ఈతఁడు
తొలుత రుక్మిణీపరిణయము రచియించిన ట్లీ కవి యుపయోగించిన పద్యము
వలననే గాక

"తే. గీ. తనదు సత్కావ్యనాయక • త్వమును నుడివి
ముగను ముద్దళగిరిశౌరి • [illegible]
[illegible] రుక్మిణీపరిణయం • బొనరిచి తిరిగి
దా నిపుడు సత్యభామాసాం • త్వనముఁ గోరె."

అను పద్యమువలనఁ దెలియు చున్నది. ఇదియు ముద్దళగిరి
కంకితముగా వెలసినది. ఈతనికృతి [illegible] అను
వచనకావ్యము గలదు. ఇది యముద్రితము. [illegible]
వివరణముఁ గల దీనివిషయముఁ గొంత తెలుపు చున్నాఁడను. ఇది
సత్యభామాసాంత్వనకృతిపతి ముద్దళగిరి సమకాలికుఁ డగు [illegible]
నాథనాయనివారికిఁ గృతి.

"శా. శ్రీరాజామణి వింతగా నగముపై • [illegible]
తే రంగంబును [illegible] • [illegible]
రాయోత్సం దగఁ గామధేనువు [illegible] • [illegible]
శ్రీరంగేశుఁడు చొక్కనాథ... తే • [illegible] ప్రోత్సవ [illegible]."

అను పద్యముతోఁ బ్రారంభించి గ్రంథ మంతయు వచనకాఁ బుగా రచియించినాఁడు. గ్రంథముకడపట—

"చ. వివిధకలాకలాపఖని • వెంగనలింగమఖీంద్రునాగ స
త్కవి తిరుకామకోవిదశి•ఖామణి ధీరులు పాకవైరిలో
కవికచకల్పకస్తబక•గంధధురంధరసూక్తియుక్తి నౌ
నవు నని మెచ్చనావులమ•హాత్మ్య మొనర్చెను తేఁటమాటలన్

అనుపద్యము గలదు.

ఇందు తేఁటమాటలతో గోమాహాత్మ్యము ధర్మరాజునకు భీష్ముఁ చెప్పుట వర్ణింపఁబడినది. ఆశ్వాసాద్యంతవిభాగములేదు. ఇందలి వచనఁ నకు నీ క్రింది పఙ్క్తుల నుదాహరించెదను.

"సత్యలోకమున నివి యజ్ఞసంగతి నివసించు హోమము నెల్లను వీనిపాలచే చమురు నుపయోగించు కొమ్ములు నెమ్ములు చర్మము న్మన్ననితోఁక రోమములు పేడ పంచితమును నన్నింటికి నుపకరించు గాలిని, చలిని, ఎండను వీనికి బడలిక లేదు. కావున నా యా సఁ యమ్ముల తమకు నుచితమ్ము లైనవను లివి సేయు. కావున నావు బ్రాహ్మణుండును నేకతత్త్వ మ్మగుటం జేసి పరమపదంబు జెందు నందు గోబ్రాహ్మణులు సమానవస్తువు లని పెద్దలు పలుకరింతురు. ఆవుఁ లమృతం బని యమశవిభుండు పలుకరించె."

వచనరచన యధునాతనకాలమునఁ దక్క యంతకుఁ బూర్వము దనువా రీగ్రంథమును జూడఁ దగుదురు. ఇది ముద్రణభాగ్య మంది యాంధ్రవచన కావ్యవికాసముఁ గూర్చి కొంత తెలిసికొన నవకాశమ గల్గును. ఈ మధురాపురమున క్రీ. శ. 1720 సంవత్సరప్రాంతమున వెలసి సముఖము వేంకటకృష్ణప్పనాయకుని వచనజైమినిభారతము దీనికి తరువాతిదియే.

శ్రీకామేశ్వరకవి ముద్దళఘురితాత యగు తిరుమలనాయకుని కాఁ మున నున్నవాఁడగుటచేతను, తిరుమలనాయకుఁడు క్రీ. శ. 1623 మొదలు

1659 వఱకు మధురను బరిపాలించినవాఁ డగుటచేతను, క్రీ. శ. 1670 సంవత్సరప్రాంతమున ముద్దళఘురి సత్యభామాసాంత్వనముఁ గృతి నందుటచే నీతఁడు క్రీ. శ. 1670 ప్రాంతమువఱకు జీవించె నని చెప్ప నొప్పును. కవిని గూర్చి యింతకన్న మన కేమియుఁ దెలియ రా లేదు.

సత్యభామాసాంత్వనము నాలు గాశ్వాసముల శృంగారప్రబంధము. ఆంధ్రవాఙ్మయమున సాంత్వన మనుపేరుగల కావ్యములలో నిదియే తొలుతగాఁ గన్పట్టు చున్నది. దీని వెనుక సముఖము వేంకటకృష్ణప్ప నాయఁడు రాధికాసాంత్వనమును దాని ననుసరించి ముద్దుపళని రాధికా సాంత్వనమును వెలసినవి. ఇందు మొదటిది మధురాపురాంధ్రకృతి— రెండవది తంజాపురాంధ్రకృతి — ఈ గ్రంథమునకు మూలము భాగవత హరివంశముల యందుఁ బ్రస్తుత మైన నరకాసురవధఘట్టము— నరకాసుర వధానంతరము సత్యభామమానము నామె శ్రీకృష్ణుఁడు సాంత్వనము సేయుట నిందు ముఖ్య మగువిషయ మగుట కవి యీ గ్రంథమునకు సత్యభామాసాంత్వన మనుపే రిడినాఁడు. శ్రీకృష్ణదేవరాయలవా రాముక్తమాల్యదయందు ' సత్యావధూప్రీణనము అను సంస్కృతకావ్యము రచియించి నట్లు ' 'భావధ్వని వ్యంగశ్లేషవధి గాఁగఁ జెప్పితివి సత్యావధూప్రీణనంబు' నను పద్యపాదము తెలుపు చున్నది. బహుశః సంస్కృత సత్యావధూప్రీణనము దీనికి మూలమేమో తెలియ రాదు.

ఇందుఁ దొలియాశ్వాస మంతయు నవతారిక యనియే చెప్ప నగును. శిష్టాచారప్రకార మిష్టదేవతానంతరము ముప్పదినాలుగు పుటలలో మధురనాయకుల వంశక్రమ మెంతయు విపులముగ వర్ణిత మైనది. ఇది చరిత్రకారుల కెంతయు నుపయుక్తము. ఆ వెనుక కథాప్రారంభమున ద్వారకాపురవర్ణనమును శ్రీకృష్ణుఁడు ద్వారక నేలు ననిమాత్రమే తెలుపఁ బడినది. రెండవ యాశ్వాసమున నింద్రాగమనము నింద్రుఁడు నరకాసురుని వృత్తాంతముఁ జెప్పి శ్రీకృష్ణునిచే నరకాసురుని వధింతు నని ప్రతిజ్ఞ సేయించుటయు, వసంతోత్సవవర్ణనము, శ్రీకృష్ణసత్యభామల విహారమును, యుద్ధయాత్రకు సత్యభామ బయలుదేరెద నన శ్రీకృష్ణుఁడు

నివారించుటయు, నరకాసురపుర మగు ప్రాగ్జ్యోతిషసమీపమున దండు విడియుటయు, ద్వారకలో సత్యభామావిరహము చెప్పఁ బడినవి.

మూఁడవయాశ్వాసమున దండు విడుదల యందు శ్రీకృష్ణుని విరహావస్థయు, కలభాంకుని హాస్యప్రసంగమును సత్యభామవద్ద నుండి చిలుకరాయబారము కృష్ణుఁడు విరహమును సహింపఁ జాలక ప్రద్యుమ్న కుమారుని సత్యభామను దోడితెచ్చుటకుఁ బంపి యామెను రప్పించుటయు వర్ణితము.

నాలుగవయాశ్వాసమున నరకాసురునిబంటు పూర్వజన్మవృత్తాంతముఁ జిలుక చెప్పుటయు, వానివలన నరకాసురునియుదంతము కృష్ణుఁ డెఱుంగుటయు, వర్షశరదృతువర్ణనములును, యుద్ధప్రారంభమును సత్యభామ యుద్ధకౌశలమును, నరకాసురసంహారమును, అదితి కుండలదానంబును, భగదత్తపట్టాభిషేకమును నరకుని చెఱయందున్న పదాఱువేల చేడియల శ్రీకృష్ణుఁడు పెండ్లి యాడుటయు, సత్యభామప్రణయకోపమును శ్రీకృష్ణుఁ డామెసాంత్వనము సేయుటయు, ఫలశ్రుతితో ముగింపును గలవు.

ఇందు శృంగారరసము ప్రధాన మైనను నెడ నెడ వీర, రౌద్ర, హాస్యరసములు పోషింపఁ బడినవి. శృంగారలీలాప్రపంచనాటకసూత్రధారి శ్రీకృష్ణుఁడు నాయకుఁడు. శృంగారరససీమ సత్యభామ నాయికగా నున్న యీరసవత్కృతి యందుఁ దద్రసస్థాయి యగు రతివర్ణన మత్యుత్కటముగాఁ గావింపఁ బడినది. విరహావస్థయుఁ బూరుషాయితక్రియలు నతిమాత్రముఁగా వర్ణితము లైనవి. వీరరౌద్రరసములును నద్భుతరసమును, సత్యభామ యుద్ధవిహారఘట్టమునను, హాస్యము కలభాంకుని వచోధోరణి యందునుఁ బొందుపడినవి. శ్రీకామేశ్వరకవి బహుధాసమర్థుఁ డగుట కావ్యము రసనిష్యంద మై, రసికజనహృదయంగమ మై యలరునట్లు రచియించి కీర్తిఁ గాంచినాఁడు.

ఆ యా రసవర్ణనలకు నీ క్రిందిపద్యము లుదాహృతములు. శృంగార వీరరసమునకు:—

సీ. కంకణక్రేంక్రియల్ ♦ కటుచాపటంక్రియల్
చిఱునవ్వు మెఱయింపు ♦ జేవురింపు
కలవాగ్విరావముల్ ♦ కహకహారావముల్
గొల్లన నగుముద్దు ♦ గొరకసద్దు
సరససల్లాపంబు ♦ సంగ్రామకోపంబు
వింతసొగసుఢాక ♦ వెగటుకేక
సొంపుమీఱినవైపు ♦ చుఱచుఱ మనుచూపు
బులుపులు తగునంగు ♦ పొగరుపొంగు

తే. గీ. సరసశృంగారవీరర♦సంబు లమరు
కొమరు తగి యుండ మెయిఁ జెఱు♦చెమట నిండఁ
జోరు గావించె రిపుసేన ♦ బోరనంగఁ
గల్లవగగొల్లదేవేరి ♦ కడఁక మీఱి.

రౌద్రశృంగారమునకు:—

సీ. సంవర్తకేలియై ♦ చంద్రికాపాళియై
కనుగెంపు నగుపెంపు ♦ గ్రక్కతిల్లఁ
బటుకాలదూతియై ♦ పంచాస్త్రహేతియై
చాపంబు రూపంబు ♦ సంఘటిల్ల
నశనిదుర్ధర్షమై ♦ యతిసుధావర్షమై
విడిసద్దు నుడిముద్దు ♦ విస్తరిల్ల
నుల్లాసనాభియై ♦ యురుమోహశోభియై
శరవృష్టి కచవృష్టి ♦ పరిఢవిల్ల

తే. గీ. దితిజదితిజాంతకులకు ను♦ద్వేగరాగ
సంగతులు పొంగ నంగనా♦జనమతల్లి
కినిసి యనిఁ జేసె ధీచమ♦త్కృతి వినిద్ర
రౌద్రశృంగారరసము లా♦రా యనంగ.

శృంగా రాద్భుతమునకు :—

సీ. వెన్నెలమూఁకయో ♦ విడియెండకాఁకయో
యన నయ్యెఁ జంద్రాస్య♦మినుకుచూపు
మరుకీర్తిలెక్కయో ♦ నెఱతోఁకచుక్కయో
యన నయ్యెఁ దెరవము♦త్యపుఁదురాయి
పూఁదేనెసోనయో ♦ పొడిరాతివానయో
యన నయ్యెఁ మగువగా♦యకపుమాట
జంత్రవిశేషమో ♦ శతధారఘోషమో
యన నయ్యెఁ జెలివింటి♦గొనమునద్దు

తే. గీ. మొనయుశౌరికి వైరికి ♦ మోదఖేద
ములను శృంగారరసము న♦ద్భుతరసంబుఁ
దోఁచ నారాచముల నేసి ♦ దురముఁ జేసెఁ
గుతుకకోపంబుల నెసంగి ♦ కోమలాంగి.

శ్రీకామేశ్వరకవి యుభయభాషల యందు వైదుష్యముగలవా డయ్యును దన కవిత యందు జాతీయముల నుపయోగించి తెలుఁగుకవి యనుపేరును సార్థకముఁ గావించికొనినాఁడు. కవితఁ గూర్చి

సీ. సరసత భువనంబు ♦ చల్లనై విలసిల్ల
సారస్వతస్ఫూర్తి ♦ సంఘటిల్ల
వనమయూరాధిక♦వాఙ్నైపుణి పొసంగ
జయనటద్ధారాతి♦శయ మెసంగఁ
బటుతరోదితకదం♦బంబులు ననలొత్త
వెలుఁగుపడఁగనైన♦మెఱుఁగు హత్త
సౌహృదకవిరాజ♦సంఘంబు హర్షింపఁ
గూలంకషాభోగ♦లీల మించ

తే. గీ. నమృతవర్షము గురిసిన ♦ యట్లు ఘనత
వెలయఁ గాఁ గీర్తికందళం♦బులు చెలంగఁ

ప్రకృతి యంతయుఁ దనియంగ ♦ వికృతి లేని
సుకృతి నొనరించు వాఁ డౌర ♦ సుకృతి జగతి.

అని గ్రంథమునఁ జెప్పినాఁడు. అట్లే కవిత సాగించినాఁడు.

గ్రంథమునఁ దెలుఁగుపలుకులను, నన్యభాషాపదములను, వాడుక మాటలనుఁ గూర్చి శ్రీకామేశ్వరకవి తనభాషానైపుణ్యమును వెల్లడించినాఁడు, దీర్ఘసమాసభూయిష్ఠము లగుపద్యము లున్నను నవి కవికిఁ గల గీర్వాణభాషాపాండిత్యమును విశదీకరించుచున్నవి. ఇందుఁ బెద్దనగారి 'సహసానఖంపచ' యిత్యాదిపద్యములకుఁ బ్రతిబింబము లనఁ దగినపద్యములు రెండు గలవు. వీనిఁ గవి సంస్కృతభాషాపాండిత్యము గలవాఁ డగుట సాధ్యమై సంతప్రౌఢముగా రచియించినాఁడు. ఇట్టి పద్యమల్లఁ బోయి తారాశశాంకమున వేంకటపతి తెల్లబోయినాఁడు. వర్ణనములఁ గూడ నీ కవి గతానుగతికముగఁ గాకఁ గ్రొత్తదారులఁ ద్రొక్కినాఁడు.

ద్వితీయాశ్వాసమున శయ్యాగృహవర్ణనము :—

సీ. పటికపుఁజిల్కబొమ్మ ♦ చిటికెయొద్దికఁ జిల్క
గుటికలపల్లకీ ♦ గొనుచు నినుచు
సురటిరెక్కలగాలి ♦ జోఁకులనే మొస
గొడిగెడు సకినల ♦ గుంపు నింపు
సద్దుసద్దన నార ♦ జంపు మంపులనింపు
జగజంపుజంత్రంపు ♦ జతలకూకి
కవలకుత్తుకహత్తు ♦ కవకవకెవకెవ
రవలతో మురుచివ్వ ♦ బవిరి దీర్చు

తే. గీ. నవులపుంజెందుచందువా ♦ తొవలపొంగు
తుమ్మెదమెలుంగుశ్రుతి గ్రమ్మ ♦ కమ్మపైఁడి
ఢక్కఘుమకారములమేలి ♦ గ్రుక్కలీను
హారువు మురువైన శయ్యాగృ ♦ హమ్ములోన.

తృతీయాశ్వాసమున గుడారువర్ణనము :—

సీ. జాతిపచ్చలజోతి ♦ లాతిగాఁ జూచుమ
 జ్ఞాతిపసరువన్నె ♦ రీతి సరిగె
కుట్టునాతిపతిమె ♦ గుజ్జురాతివిభాతి
 సకలాతిబిళ్లపొం ♦ దికసరాతి
యేకరంగిహొరంగు ♦ టొంగిలీకపురంగు
 లెనయుపగ్గపునిగ్గు ♦ లొనర లగ్గు
నుగ్గడితపునిల్వ ♦ మగ్గపురుతకల్వ
 పతిమలపట్టుచా ♦ పలను బెట్టు

తే. గీ. చుట్టుఁ గనుపట్టు రతనాల ♦ కుట్టుపనుల
 టేకుకంబాలు పగడంపు ♦ మేకు లుదిరి
 కలశముల పక్కిడొరడాలు ♦ కలికితావి
 మీఱి హొమ్మైన కుతిసీగు ♦ డారులోన.

చతుర్థాశ్వాసమున జాబిల్లివర్ణనము :—

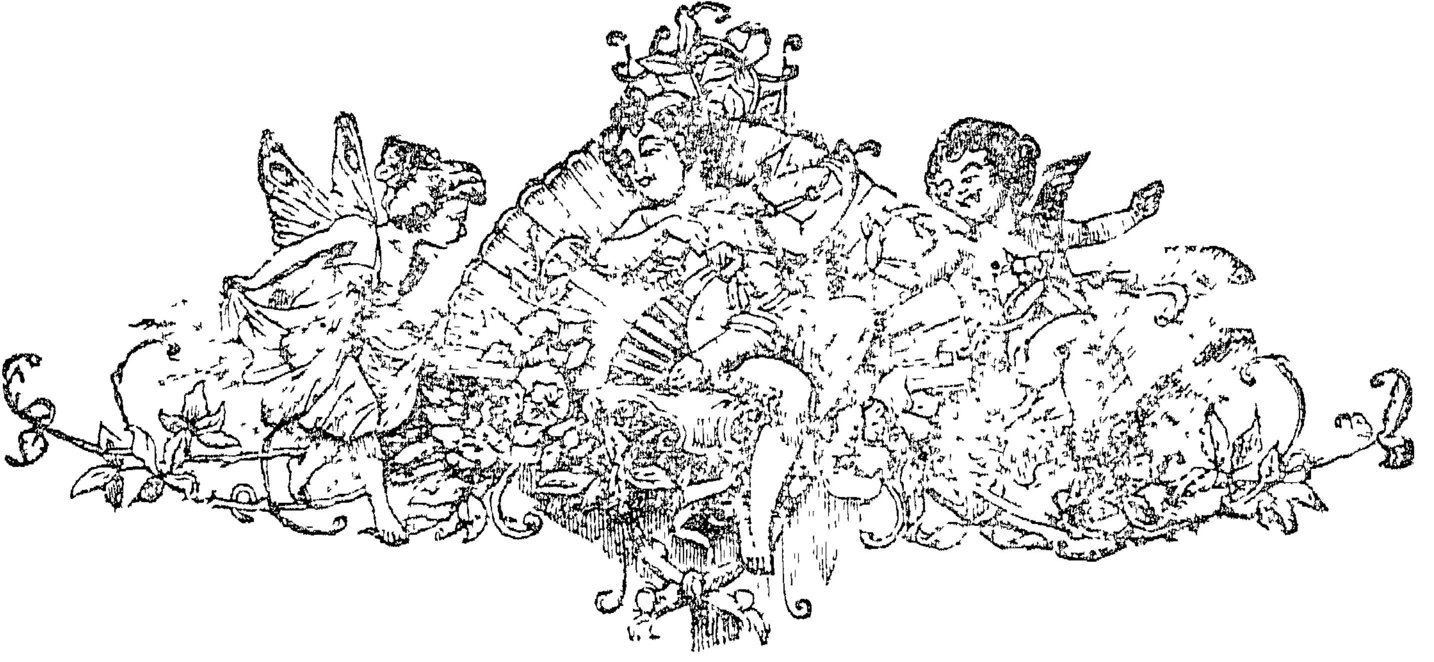
సీ. కలువలసంగాతి ♦ చెలువులమజ్జాతి
 యివముపుట్టువిభాతి ♦ యింపుజోతి
తొలిజోగిముడిపూవు ♦ బలుజక్కవలగావు
 నెలశేవలపుప్రోవు ♦ నింగితావు
ఒజ్జనెచ్చెలిమేలు ♦ సొరపువెన్నెలచాలు
 కడలిరాయులచూలు ♦ కళలప్రోలు
మరునివజ్రపుతాళి ♦ మలయురిక్కలబాళి
 యెడయుజోడువిరాళి ♦ యిరులజాలి

తే. గీ. చురుకుడాల్ జంట తపసిరా ♦ చూపుపంట
 సొగయపుతేవ కనుచాటు ♦ చోటియావ
 తామరలబంది కటిమేను ♦ రాముఱింది
 తేటఁ బొటిల్లె జాబిల్లి ♦ తేజరిల్లి.

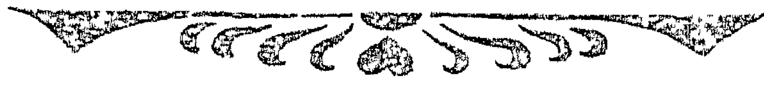
ము న్నగునవి జాతీయపదములతో నెంతయు జానుమీఱు చున్నవి. శ్రీకామేశ్వరకవి రసాభినివిష్టుఁ డగుటచే వ్యావహారికపదముల నెన్నింటినో బాహాటముగా నుపయోగించినాఁడు. ఈ వ్యావహారికపదప్రయోగము నా యా పట్టుల కవిత కెంత యేని మెఱుంగుఁ గూర్చినది. రసస్ఫోరకమైనది. అత్యంతమృదులమును నాపాతమధురము నగు శ్రీకామేశ్వర కవి కవితారసమును నాంధ్రులు తనివి దీరఁ గ్రోలుదురు గాత!

నిడుదవోలు వేంకటరావు,

శ్రీరస్తు.

సత్యభామాసాంత్వనము.

ప్రథమాశ్వాసము.

శ్రీ మహీకన్య యాత్మకర
చిన్మయముద్రికఁ జూచె దేమి నా
నీ మొనగుబ్బ తే సలము
నీ టిది మానఁగలే నటంచుఁ దా
నామెయిఁ దెచ్చి కల్కి విన
తాఁ కొనంగుదు నంటఁ దెల్పు శ్రీ
రాముడు ముద్దుల క్షితిధ
రారమణుం గరుణించుఁగావుతన్.

మ. తనప్రాణేశ్వరునంకపీఠమున ను♦ద్యల్లీలఁ గొల్వుండి భ
క్తనికాయమ్మున కే నుదారయశముల్ ♦ గల్గింతు నన్నట్లు దా
హనుమంతుకై దయఁ గూర్చి మౌక్తికమణీ♦హారంబు పాలించు న
జనకక్ష్మాపతికన్య ముద్దశఘురి♦క్ష్మాపాలునిం బ్రోవుతన్.

మ. ఎలమిం దాఁ జనుదోయిఁ జేరుకొనఁగా ♦ నీమద్దళజ్ఝాటకై
వలినీపూర మటంచు హారములఁ బో♦వం ద్రోయు రుద్రాక్షగు
బ్బలు కేలం గబళించి యీర్ష్య చన సం♦భావించి సంతుష్టుఁడై
చలిగట్టల్లుఁ డొసంగు ముద్దళఘురి♦త్క్ష్మాజాని కైశ్వర్యముల్.

మ. తొగరాకందు కపోలమందు రతిఁ దో♦త్తోఁ జేర నీశానుగో
రు గదా యంచును దత్కపోలమున గో♦రుల్వీడుకున్ వీడుగా
ద్విగుణం బౌతమి గోరుగ ల్పొదవు శో♦భిన్ మించు శ్రీగౌరి పా
ల్పుగ ముద్దళఘురిభూపచంద్రునికి గె♦ల్పుల్గూర్చి మన్నించుతన్.

చ. తనదుహిరణ్యగర్భత స♦దా జగతిన్ మెఱయించుకైవడిన్
దనరుసువర్ణలీల వద♦నంబున డంబులు గుల్కఁ బల్కుమం
తనమున వాణి రాణి గను♦దక్కఁ బెనంగువిభుండు నిండుసొం
పున మన ముద్దళఘురివి♦భుం గరుణించి చిరాయు[1]వీయువుతన్.

చ. పలుదొలుపల్కుపాళిఁ దగు♦బంగరుమేడను నాల్గువాకిళుల్
నిలిపినయట్లు లుండువిభు♦నిద్దపుమోములఁ బచ్చవిల్తు కీ
ర్తులబలె నాల్గురూపులను ♦ [2]బ్రోఁడయి కొల్వొనరించువాణి ము
ద్దళఘురిశౌరి కీవుత ద♦యన్ రసగుంభితవాగ్విజృంభణల్.

చ. ఒసపరి ముద్దుగుమ్మ తొడ♦నుండగఁ దత్పురుషాయితంబునన్
ముసురుకొను న్మెఱుంగుచను♦ముత్యపు సోనలమాడ్కిఁ జూడ్కి కిం
పెసఁగెడియందపున్నవమఘ♦బృందము చల్లుచు నుల్లసిల్లుమా
నిసిమదహర్త్రి పీఁకదార ♦ నిండుదయం గృతికర్తఁ బ్రోవుతన్.

సీ. ముక్తలక్ష్మికుచం♦బు గ్రహించురీతి నే
బాలుఁడర్కునిఁ బట్టి ♦ ప్రాక్షిఁ గాంచెఁ
దన కలంఘ్యం బేది ♦ యను భాతి నేమహా
బలశాలి పచరించి ♦ వనధి దాఁటె
విభునిప్రతాపంబు ♦ వెలయించుదారి నే
వీరుఁ డగ్గికి లంక ♦ విందుఁ జేసె

పాఠాంతరము. 1. పీవుతన్. పా. 2. ప్రోవయి.

ప్రథమాశ్వాసము.

[1]సువిదరాగము చేతి • కొసఁగిన[2]మాట్కి నే
ఘనుఁ డేలికకు మణి • కాన్క చేసె
తే. గీ. నతని ధృతిమంతు మతిమంతు • నధికశాంతు
సమరదుర్దాంతవృత్తాంతు • సారశౌర్య
వంతు ముద్ధతరిపుమా•కాంతుఁ బ్రోవ
నెంతు నుతియింతు హనుమంతు • నెలమిఁ గొంతు.

చ. పొలుపుగఁ బుట్టతేనెలు గు•బుల్కొనుపల్కుల రామకీర్తనల్
సలిపినసత్కవి న్మధుర•సామఘురోక్తుల ధర్మపుత్త్రుని
ర్మలచరితంబు పాణిబద•రస్థితిగా నొనరించుసత్కవిం
దలఁచెద గౌరిపీడియపు • తావులకీవులఁ బల్కుసత్కవిన్.

మ. మును గర్వంబున నాంధ్రభారతమహాం•భోరాశి నన్యుల్ కవుల్ •
మునుఁగం దామస ముద్ధరించువగ నిం•పుల్ నింపుసందర్భముల్
దనరంగా నొక రెండుతేపల ప్రబం•ధశ్రేణి నిర్మించు న
న్నన నెఱ్ఱార్యునిఁ దిక్కనాధ్వరిని హృ•ద్యస్ఫూర్తిఁ గీర్తించెదన్.

శా. సంఖ్యాతీతవిధావధీరితసుధా•సాధారణస్వాదుతా
సంఖ్యాపాదిచమత్కృతిస్ఫూర్మిళవచ•స్సందర్భణాహ్లాదికిన్
సంఖ్యావత్త్వము చెల్లుఁగాక దొర గా•సం బియ్యఁ దద్వేదనా
సంఖ్యాపూరకు లైనవారలకుఁ ద•త్సామర్థ్యముల్ చెల్లునే?

చ. తెనుఁ గని సంస్కృతం బని మ•ది న్వివరింపక నీచవాక్యపుం
దునియల నోటికందలను • దొంతి యిడున్వగ డబ్బికబ్బముల్
పెనఁచి నరాధముల్ భ్రమయఁ• బేరొని ముష్కరు లైన దుష్కవు
ఘను లగుసత్కవీశ్వరుల • కైవడి రాజులపూజ కర్హులే?

మహాస్రగ్ధర

సదసచ్ఛబ్దావబోధుల్ • సరసవిరచనా • సాధుమేధానసాథుల్
విదళద్దుర్యుక్తియూథుల్ • వివిధకృతిమహా • పీఠకానిష్ఠరోధుల్

పా. 1. సువిదరత్నము. 2. భాతి.

సదయుల్ సాధుల్ వివాధుల్ సభలను సుకవుల్ సత్కృతుల్ సేయుచోఁ గ
త్పదవిద్యత్కోటికూటస్ఫుటిత కటుపద్యంబు హృద్యంబునౌనే ?

సీ. ప్రౌఢులతోఁ బాము పగిదిని పగ చాటి
తెలియకుండను తేలు వలెను మీటి
వెస ముక్కు దూసిన పసరంబువలెఁ దుళ్లి
బంతికిఁ బ్రియను బొట్టు పడుచు మళ్లి
కాకికై వడి నింపు గాసికూఁతలు వెట్టి
మేఁకవలెను గన్ను మెక్కఁబెట్టి
మాట దోఁచక కొంగ మాడ్కి ధ్యానము చేసి
యడవిమెకముదారి నాకురాసి

తే. గీ. తికమకలు చెంది మది వకావకలు పొంది
వికలతను మూఁగయల్లిక వెగటు గాఁగ
ఠాఁగతనమునఁ గపి నంచు రాయిడించు
కుకవినుడిగుంపుల్లు మనుఁగాంత గోటియొంపు.

కం. హృదయంబె పలక బలపము
చదు రగుమదియక్షరకు నేర్చ సామాజికుఁ డా
కొదమనెలతాల్పు నైనక
విదితం బగు సుకవికవిత విద్వత్సభలన్.

చ. సకలము చల్లనౌ కెఱఁగి జక్కవపిట్టలు స్రుక్కకై వడిం
గుకవు లసూయచేఁ గుమిలి ఘూర్ణిలి రేని ప్రసన్ను లౌదు రా
సుకవులు మామకీనమృదు సూక్తికిఁ జెందొవవిందునింపుపొం
దిక నగుపండువెన్నెలల తేటకుఁ జొక్కు చకోరముల్వలెన్.

మ. కినియున్ వా రనుచీకటున్ విరియ వాగ్దేవీముఖేందూదయం
బున నుప్పొంగెడినాదుచిత్తకలశాంభోరాశిపైఁ దేరుపా
లను నున్వెల్లువతేటపల్కులటు చాలఁ బొల్చురత్నంబు లు
ర్విని శృంగారకృతుల్ మహీపతులు కూర్మిన్వానిఁ జేకోరొకో!

సీ. సరసత భువనంబు ♦ చల్లనై విలసిల్ల
సారస్వతస్ఫూర్తి ♦ సంఘటిల్ల
వనమయూరాధిక ♦ వాజ్ఞ్మపుణి పొసంగ
రయనటద్ధారాతి ♦ శయ మెసంగఁ
బటుతరోదితకదం ♦ బంబులు ననలొత్త
వెలుఁగుపడఁగనైన ♦ మెఱుఁగు హత్త
సౌహార్దకవిరాజ ♦ సంఘంబు హర్షింపఁ
గూలంకషాభోగ ♦ లీల మించ

తే. గీ. నమృతవర్షంబు గురిసిన ♦ యట్లు ఘనత
వెలయఁగాఁ గీర్తికందళ ♦ ములు చెలంగఁ
బ్రకృతి యంతయుఁ దనియంగ ♦ వికృతి లేని
సుకృతి నొనరించువాఁ డౌర ♦ సుకృతి జగతి.

వ. అని యిష్టదేవతావందనంబును సుకవిజనాభినందనంబును గుకవి నిందనంబునుం గావించి యే నభంగురశృంగారరసతరంగిత వచనరచనానుబంధం బగు నొక్క ప్రబంధంబు నిర్మింప నెంచి యున్న సమయంబున:

కం. లక్షణలక్షితకమలా
వీక్షణపుంఖానుపుంఖ ♦ విభవోన్మేషా
నుక్షణతతివిశ్రుతి యై
దక్షిణమధురాపురంబు ♦ తనరు ధరిత్రిన్.

శా. ఆవీట న్విధుకాంతసంతతి సము ♦ ద్యద్వుక్మసాలాంతరా
భావిర్భూతవిడూరజాతమయకు ♦ డ్యప్రాంగణాధ్యాసితత
ద్భాస్వద్వజ్రోపలవేదికాగ్రరుచిమ ♦ చ్ఛక్రాశ్మవేశ్మాంశుశే
ఖావల్లద్విజాతరంగమణిరం ♦ గత్తుంగ సౌధంబునన్.

మ. జనులం జల్లనిచూపులం దనుపుచున్ ♦ శంపాలతాంగుల్ నయం
బున వేవేల్ తనచెంతఁ జేరి యుడిగం ♦ బుల్ సేయ నంతంతకున్
ఘనతన్ దిక్కులరాజు లెల్లఁ బొగడం ♦ గర్ణాటరాజ్యేందిరం
గనుసన్నన్ వరియించె ముద్దళఘరి ♦ భూమ్జాని రంజిల్లుచున్.

సత్యభామాసాంత్వనము.

ఉ. అంతిపురంబునం దగుసహా♦స్రనిజాకృతిభావచిత్రలీ
లాంతరకైతవంబున మృ♦గాక్షుల కందఱ కన్నిరూపులై
యెంతయు ముద్దులక్ష్మరిన♦రేశ్వరుఁడేలుఁ బదాఱువేలసీ
మంతినుల న్నిరంతరము ♦ మన్నన సేయు మురారికై వడిన్.

కం. ఈలీల ముద్దుగుమ్మల
నేలుచు మదిఁ దమి చెలంగ ♦ శృంగారాబ్ధిం
దేలుచు మహిషీజనముల
లాలింపుచు స్మరకళావి♦లాసము మెఱయన్.

సీ. ననుపుగా నొకవేళఁ ♦ గనకాంగి యొక్కతె
శుభలీలఁ బదముల ♦ నభినయింప
పనుపుగా నొకవేళ ♦ ననఁబోఁడి యొక్కతె
వీణానినాదంబు ♦ వినికిసేయ
తనుపుగా నొకవేళఁ ♦ దరళేక్షణ యొకర్తు
పంతుమార్గపుపాట♦వింత చూప
నినుపుగా నొకవేళ ♦ నీలవేణి యొకర్తు
హితవైనశృంగార♦కృతులు చదువఁ

తే. గీ. బనుపుగా నొక్కపంకజ♦పత్రనేత్ర
మదనతులరాయబారంపు♦మాట లాడ
జనులు కలియుగగోపాలుఁ ♦ డనఁగ వెలసె
సరసగుణహారి ముద్దుల♦క్ష్మరిమురారి.

సీ. ఏవేళ నడిగిన ♦ హేరాళముగ నిచ్చు
నేపాటికవి నైన ♦ నెలమి మెచ్చు
గుణ మింత గలిగిన ♦ గణుతించి జను నేలుఁ
దప్పు లన్నియుఁ దాళి ♦ తలఁచు మేలు
న్యాయంబుఁ గూర్చుచో ♦ న్యాయంబు పచరించు
నాశ్రితావళిఁ జాల ♦ నాదరించు

పా. 1. పత్రనయన.

విరసించు నెట్టిభూ♦వరు నైన నని ఁ జెందు
సాధుగోష్ఠిని ప్రోద్దు ♦ జరపుచుండు
తే. గీ. నిలను గావునఁ జక్రివ♦ర్తులును రాజు
లార్గురు పదార్గురును గాని ♦ యన్యు లెనయె
యనఁగ సుగుణసమష్టిచే ♦ నతిశయిల్లు
సరససులభుండు ముద్దుల ♦ ళ్ళు రివిభుండు.

సీ. తనదానజలలీల ♦ తటవతీతతిమహాం
బుధులకు నెడ లేని♦పొందు గాఁగ
తనరమ్యతరయశో♦ధవళిమ యామినీ
వరునిబింబమునకు ♦ మెఱుఁగు గాఁగ
తన తేజ మిలఁ జుట్టు♦కొనుగట్టు పెన్నెఱిల్
మొగ్గరంబుల విచ్చు♦మొగ్గ గాఁగ
తనప్రతిభాహ్వక్షి ♦ వనజసంభవ శేష
వాల్మీకులకు మేలు♦బంతి గాఁగ
తే. గీ. తనమనోవర్తనము నెన్న ♦ ధరణికన్య
కామణీదాశరథిపాద♦కమలబంభ్ర
మద్భ్రమరలీల నలు వొంద ♦ మహిని వెలసె
సరిజనవిహారి ముద్దుల♦ళ్ళురిమురారి.

వ. వెండియు నఖండపాండిత్యమండితఖండపరశుకుండలకుండలికులాఖండలదిఙ్మండల వేదండపాండురకీటికమతవిభుశుభాపాదనప్రచండబలసముద్దండదోర్దండ కందుకితతాండవజఝ్ఝరమాకచకరండ హిండమాననవనవప్రవాళమణికాండసమరపరమండలాధిప తిమిరఖండనశౌండమహోచ్చండచండకిరణమండలుండును, పరమర్దనగతమార్దవహృదయు దుర్దమ మదకర్దమసమ్మర్దవిస్ఫురసమరహార్దవినర్దమాన విరోధిశిరోధికా నిర్దళనదుర్దాంతసార్థకవఘనోపమ పరుషతరకరఘురట్టఘట్టన ప్రత్యమాన ధరణి చత్వరతదాత్వవిస్ఫుత్వర చక్రికులశక్రిఫణాక్రాంత నిర్వక్రిమణిచూర్ణ తాసవర్ణతాలబ్ధవర్ణ సామంత మహీకాంతగళ పరిగళదనర్గళశోణితద్రోణికానిపానసావ

ఘానసముత్తాలకరతాళ భూత[1]వేతాలమండలుండును, సంవ
ర్తమాన నర్తనపౌష్కల్యపుష్కలావర్తఘర్ఘరనిర్ఘోషానుసం
మంథానశిఖరి సంధితకలశసింధు బంధుగగన జంఘాలతా వి
సంఘు సంఘటితఘుమఘుమారవ గౌరవహ్రతిభైరవడు
కందళితనినాద మేదురిత చక్రవాళాంతరాళుండును, కరా
ధారాధారాళనీరపూర కోరకితయశఃకుసుమజాలకరవాలుండు
వద్యతనగరంత కాంతశశికాంత సౌధాంతరహర్మ్య విహారవ
కన్యకామణీనిస్తులస్తన కనకకలశకసదకలంక కుంకుమ పంక
నన్యకరాంకసూచితమకరాంకవిజయాంకనో న్నిద్ర రా
జాయమాన విశ్వవిశ్వంభరాభరణ విశ్రుతశాశ్వతైశ్వర్య
తరంగవతీభుజంగశిఖరిపుంగవరంగదభంగ సాంగత్యసంభావి
ధైర్యుండును, వినిద్రతరప్రభావ ప్రవర్ధమాన ప్రయత్నవశీకృ
ర్గాజ ప్రాదేశసాదేశసిస్తుల తులాపురుషాదికదైనందినమహో
పహసితకౌమారగురుకల్పతరుకామధేనుకమలవైరికర్ణకనకగిరి
నుండును, కరుణావిశేష పోషితషాడ్గుణ్యమంత్ర స్వతంత్ర
ప్రధానుండును, పుష్కలజయా విష్కరణ దుష్కరతర స
తురుష్కఘానుష్కధనంజయ నిష్కాసనోద్దీపిత ప్రతాపనా
ప్రతిదినకృతభారతభాగవతరామాయణ పారాయణుండును,
కులకోలాహల రూక్షభాషణభీషణవేష విద్వేషణమహీపకుల
ప్రతికోటితకీయ కోటీరకోటీచిరత్నరత్ననిసరనవకీనలయాస్త ర
రణకోమలచరణుండును, పచ్చతిరువళ్ళిరాజసప్తాంగహారణుండును
ధరా చండకిరణమండల శరపాండురకాండజ కందర్పకాండ
డిండీరగరుడతుండపుళోమ ఖండి శుండాలశరత్కాండగాడ
ప్రకాండవేదండరిపుదండనాఖండఃస్ఫూర్తికీర్తి పరికర్పూరపూర
జాయమాన బిరుహాంకుండును, నారుహన్నిబ్బరగండుండును
ఖలఘనజంపతీ ధృతలుంపనసంపద్యమానమానస సంపద
ప్రపంచిత పంచశర పంచశరీ వికర్షణ వర్షిత మకరందవర్ష ౨

పా. 1. ఘటాళ. పా. 2. రక్తత్సా.

త్కర్ష వేల్లితపల్లవాధరా కలిత కనక వల్లకీవాదనుండును, మావిరి
ాణవీరాయమర్మభేదనుండును, కోపప్రసాదచటులకుటిలాలోకననటిత
శేశయవితానసంరంభ కుంభస్తనీమోహనకుసుమసాయ కుండును,
ంతూరి దుర్గనాయకుండును, తత్తాదృశ శృంగారకృతిచమత్కృతితరంగిత
కవిహృదయకంజరంజనాను[1]క్షణవీక్షిత కటాక్షుండును, దక్షిణ సింహాస
ాధ్యక్షుండును, తిరుమలనృపాల కలశాంభోధి పూర్ణిమాశశాంకుండును,
రణీవరాహాంకుండును, కల్యాణ పరంపరోదారకుమార ముద్దువీరనృప
ృతరు తపః ఫలంబును, కమనీయగుణతరంగ లింగాంబికాగర్భశుక్తి
ుక్తాఫలంబును, మోహనతరవిలాసబాలికాజనలీలాలోలుండును నగు
ుద్దళఘురి భూపాలుండు నీరజబాంధవుం డుదయింప నొక్కనాఁడు నిత్య
ృత్యంబులు నిర్వర్తించి బలువగు మానికపుఁ దొడవులుదొడిగి చెలువు
ాఱఁ గొల్వుసింగారంబు చేసికొని యనితర సాధారణరీతిం గ్రిందుకొన
ందమందగతుల సౌధంబు డిగ్గి తనడగ్గఱం గ్రిక్కిఱిసి యిరుపక్కియలం
ుక్కలంబిక్కటిల్లు చక్కెరవిల్తుచిక్కటూర్లవలె నెక్కువ పొగరుమేని
ుక్కు లెక్కువ తక్కువ లేని చక్కని వయసునిక్కువగ జక్కవగుబ్బ
ాండ్లు కర్పూరకస్తూరికా సంకుమద కుంకుమపంక కమల కర్పూరఫుల్ల
ల్లికాసముల్లసిత సౌరభంబులు గమ్మనంగ్రమ్ముకొని కనకముకురకరండ
ాచికా కనకాలుకా కౌక్షేయకోపశోభితకరారవిందలై వెంబడింపఁ
ాన్ని యంతస్సులు దాఁటి [2]యట చన నంగనల సందడి మగుడం గనుం
ాని తదనంతరంబునఁ జెంతఁ జేరి కొందఱుమున్నీలు మునుమున్నుగా
హడిగంబులు ఘటియింప నెన లేని గాజసంబు నటింప నిగనిగ నిగుడు
ాగరాజుగతి పొగసుడంబు లంబుజరిపు దృషదున్మేషనితంబాడంబరంబు
డంబింప నింపునింపుప్రోఁగెంపుగుంపు చెక్కడంపువగం దురంగలించు
ట్టాణిముత్తియపుగట్టి చప్పరపు ముంగిటిరంగు లర్ఘ్యమణి పర్యంత
రిదర్యంతధరానటితకునటికాపటలోత్కట శోణిమగరిమ రాణింప గరగరిక
ారయు కట్టడాలు జాలుకొను నీలంపుకంబంబులం గ్రిందుకొను చెందొవ
ిగిపొగరునిగుడఁ బగడపుబోదెల గుమింబాదుకొను సునుపుపత్త్రప్రదేశ

పా. 1. క్షణపక్షపాతకటాక్షుండును. పా. 2. యచట.

నిరూఢవిటపి విటపాఢాకమాన బాల ప్రవాళజాలలీలం దెలుప వేడు
నీనువై డూర్యంపుపొడి జిగిబెడగగు నిడుదపొడి పసినడరుకొడిగె తుదినె
లుకడాని గంటలపలుకునిగుడ నికటతట మృగయావిధానసావధాన కిర
వరారోహాకరాకృష్ట ధనుష్టంకారంబుల యలంకారంబునెరప, నారం
నెసంగు నింగిలీకపు గచ్చు హెచ్చుగోడల నీడలరంగు మీఱు నేకరంగస్థ
మేల్కట్టుబిగిలింత నిరంతర విహారమాణై రావణ కరవిధూత కటకత్ర
భాసమాన కాసార సారస పరాగభరంబులు తిరంబు గొలుపఁ గడుప్రా
గొని యుదుటవన్నెల ముంగిటనుండు వేదండమండలంబు లున్నతశ్రే
రంగత్తరంగితసంచార నీరదబృందంబుల యందంబుజూప నొయ్య నొయ్య
మవ్వంపు లాగడంపు జోకణగండ్లగొండ్లి సలుపు జాళువాకీలుబొమ్మ
యొరపు కుసుమశరసాంపరాయ సంపద్యమాన చాతుర్యధుర్యకిన్నర దంపతీ
విలాసంబులు మెఱయింప నుదయధరాధరంబు విధంబున నుండుమీఱు
మెఱయు నమరావతి గతి నాకలిత సుమనస్సంతానసురభియు, రామవన
ప్రస్థానంబుగతి చిత్రకూట స్థిత్యభిరామంబును, చంద్రమండలంబు
బోలిన సుధాధవళితంబును, రావణ సైన్యంబు వడువున నతికాయమా
నాశ్రయంబును, సుగ్రీవ సమ్ముఖంబుచందంబున నవారిత సంచార మారుత
కిశోర కిలగవాక్షకముదాభిరామంబును, సుధర్మాస్థానంబు చందంబున
రంభావిరాజమానంబును, శక్రసదనంబు[1]కైవ నసురవాసనావాసితంబును,
నసుకోలువు కూటంబున బాలసూర్యబింబంబుఁ జేరి తనకు మేలు గోరు
ధరణీసురుల మంగళాశీర్వాదంబులును, తనకుఁ బరాకు దెలిపి బరాబరి
చేయ సంభ్రమించు కంచుకి వ్యూహంబుల నాహోనినాదంబును, తన
ముఖసందర్శనంబునకు సందడించు సామంత ధరణీకాంతుల మిథస్సంఘృష్ట
మణిమకుట కింకిణ టంకారంబులును, తనగెలుపుపద్యంబు లుగ్గడించు
వందిబృందంబుల విజయహూంకారంబులును, తన చరణారవింద వందనము
నకై ముందుముందుగా బారలి దండంబెడు [2]గిరుపులున్న చెండి మన్నె
రామాన్య కలకలంబులును, తన నవ్వువువ్వుపొనలకు మవ్వంబు నివ్వటిల్లఁ
గొలువు కైంకర్యలు ఘటించు వారవనితల కిలకిలల యులబలంబును, తన

పా. 1. వసు. పా. 2. గిరుప్రలును.

సమ్ముఖమ్ముఁ జేరఁ గ్రమ్ము కలభమ్ములకాంచన ఘంటికాఘణఘణమ్ములును, తనయెదుట వేషధారులై వచ్చు శైలూషుల వినర్దమాన మర్దల తాళసముత్తాల ధణంధణంబులును గ్రిందుకొన నందు.

మ. హితులుఁ రాజు లమాత్యు లూడిగములుం హాజీబు లార్యుల్ పురో
హితులుఁ జ్యోతిషికుల్ నటుల్ భటులు సాహిత్యప్రవీణుల్ కవుల్
మతిమంతుల్ జయకాళ్లు పాఠకజనుల్ మార్ష్టీలు వజీరులు నూ
ర్జితభక్తిం గొలువఁ మహావిభవముల్ చెల్వొంద నందంబుగాఁ.

సీ. నునుసరిగెనకసీపని సూరెపుటపు మి
న్నలు గ్రమ్ముసమ్మాళిగలను జిమ్మ
చే నున్ననున్నని చికిలిపైఁడి మొలామ
చికటారి నుడిగమ్ము చేతి కొసఁగి
మ్రోలఁ జిత్తరుపటంబునఁ బొల్చు శ్రీరాము
చరణాబ్జములకు నంజలి ఘటించి
బాలీసుబటువులు పక్కదిళ్లను మేలు
కట్టుపూజల్లులఁ గలయఁ జూచి
తే. గీ. స్తోమముగ పైఁడిపావడల్ చామరమ్ము
లాడ జిగినింపు రతనంపు టరిదికట్టు
గద్దెపై నంత ముద్దుళఘిరి విభుండు
నిండుకొలువుండెఁ గన్నులపండు వమర.

శా. ఆరీతిఁ సభ ముద్దుళఘిరిధరాధ్యక్షుండు కొల్వుండి తా
హేరాళంబుగ నయ్యెడఁ నడుచు సాహిత్యప్రసంగంబు గం
భీరప్రౌఢిమ మించ నన్ బిలిచి నెమ్మిం బల్కె వీణాకన
ద్దారీపాణి సువర్ణ కంకణరుఝణత్కారానుబంధోక్తులన్.

చ. అనుపుగ రుక్మిణీపరిణయంబును మున్ హవణించియార్యు లో
ననఁ దనియించినావు మము నప్రతిమంబుగ నవ్యకావ్యమిం
పున రచియించుమీ సొగసు పోఁడిమి మీఱఁగ సత్యభామసాం
త్వన మనఁ గప్పురంపుచలువన్ గెలువఁ దరుకామసత్కవీ.

కం. కాకులవలె నింటింటను
కాకవు లున్నారు హంస◆కైవడి భువిలో
శ్రీకామ నీకె తగురా!
యేకడ నుడి పాలు నీరు ◆ నేర్పఱుపంగన్.

కం. ఏభాష నైనఁ గృతిపతి
శోభనములఁ జెందు నీదు◆సూక్తులవలనన్
సౌభాగ్య మసదృశము గా
రీభవకరుణానిధో ◆ శ్రీకామేశా.

వ. అనిన విని తదాజ్ఞానుమతి నే నంగీకరించిన నతండు సబహుమానంబుగాఁ గర్పూరతాంబూల కనక చేల కమనీయ రత్నాభరణ స్తోమ గ్రామప్రదానంబుల నానందంబు డెందంబునఁ గ్రందుకొన నొనరించినః

తే. గీ. తనదు దక్షిణ నాయక◆త్వమున కుచిత
ముగను ముద్దళఘురిశౌరి ◆ ముదము మీఱ
నాటి రుక్మిణీపరిణయం ◆ బందుకతనఁ
దా నిపుడు సత్యభామసాం◆త్వనముఁ గోరె.

కం. అదితికిఁబలె శ్రౌతిభూషణ
మొసవింతు బుధాళి కనుచు ◆ నొగి శ్రీపతి నె
మ్మది ముద్దళఘురి యనఁ దగి
సదయత మఱి సత్యభామ◆సాంత్వన మెంచన్.

వ. అనుచు ననుచు వేడుక నతని యింగితం బెఱింగి సంగరాంగణాభంగుర నిజ విజయరమా సౌమాంగల్యసంధాయకు, నపారకృపారస పోషిత కవిగాయకు, నాశ్రిత జనాభిమతార్థదాయకు, ముగ్ధవధూకుసుమ నాయకు, ముద్దళఘురి భూనాయకుఁ, గృతినాయకుం జేసి నే నేర్చినవగ నవోఢ దక్షిణ తేర్చినపన్నిటిసాటి తేటమాటలుచేర్చి కుపితనాయికా సాంత్వన పర గోపాలకానల్పకల్పమంజరీసంజనిజృంభమాణసౌరభమ్మువిధమ్మున దినవిగమ సమయ 1...నిన2...వీక్షణజలవటలలోలుర3...ద్విధ్వంకుర పరిగళదమృత

..1, 2, 3 గ్రంథపాతములు.

బిందుబృందంబునందంబునఁ గంజభవహృదయ రంజన పురుషాయిత పరవశ సరస్వతీ కుచహస్త విస్రస్తనిస్తుల జాతిసుమరీతి శృంగారరసతరంగితాంతరంగ కనదనంగ కర్ణరసాయన రతికృత రతికూజితంబు నోజ నే రచియించు సత్య భామాసాంత్వనం బనుకృతి నతి చమత్కృతిం బెరయు సరసవచో మాల్యంబు సాఫల్యంబు నందఁ జిందు మకరందపూరం బగుతదీయ వంశావతారం బభివర్ణించెద.

సీ. వనజసంభవముఖ ♦ వద్భవామరకోటి
కోటీరమణులతోఁ ♦ బోటి మీఱి
జహ్నుకన్యామణీ ♦ సలిలనిర్ఝరజాత
జాతరూపాంభోజ ♦ సమితిఁ గేరి
నీలాభిధానవ ♦ ద్బాలామణీహారి
హారిద్రవరదీప్తి ♦ యనఁగఁ జీఱి
బ్రహ్మర్షిపూజన ♦ పరిమళపారమ్య
రమ్యసౌగంధిక ♦ ప్రభలఁ జేరి

తే. గీ. రహిఁ జెలఁగుసారరుచి పూర ♦ రత్నహార
సహితవక్షోజ కాఠిన్య ♦ సహనగణ్య
నవనవారుణ్యనటి తాబ్ధి ♦ నందనార
సారసంబు ముకుందాంఘ్రి ♦ సారసంబు.

తే. గీ. దాన నొకజాతి జనియించి ♦ తనర నాత్మ
వాసనలు ఘుమ్ముమన శుద్ధ ♦ భావ మమర
నందుఁ దాఁ జెంది యుదయంబు ♦ నందె జగతి
ధీప్రభాగ ప్రభుండు నా ♦ గ ప్రభుండు.

కం. ఆనాగవిభుఁడు గంగా
స్నానము గావించి విశ్వ ♦ నాథునికృప యెం
తేని తగ విశ్వనాథ
క్ష్మానాథునిఁ గాంచె వేదు ♦ కలు నలు వొందన్.

ఉ. నాగవిభుండు పాదభజ♦నంబుననే కడు ధన్యుఁ డంచు నో
బాగుగ విశ్వనాథుఁడు కృ♦పాపరిపూర్ణఫలం బొసంగె నా
రా గణియించుచుండె నుద♦రంబునఁ దోఁచెను తోఁచి క్రమ్మరన్
దాఁ గటకస్థితిం దనరె♦ ధాత్రి శివోన్నతి చిత్ర మెన్నఁగన్.

కం. ఆవిశ్వనాథుఁ డార్యో
ద్భావిత చారిత్రుఁ డగుచు ♦ ధనదసుహృత్తా
సేవధియై హితసుధియై
జై వాతృకమాళి యనఁగ ♦ జగతిఁ జెలఁగెన్.

మ. ప్రబలారాతి కుమారకోటి ప్రతిబిం♦బంబుల్ నిజచ్ఛాయతో
నిబిడంబై కనుపట్ట సంగరమహిన్ ♦ శ్రీవిశ్వనాథేంద్ర బా
హు బలప్రోద్ధత ఖడ్గపుత్రి తళుకై ♦ యొప్పారెఁ బ్రాయంబునన్
సొబగౌ నచ్చరనిచ్చ పెండ్లికొడుకున్ ♦ జూలాలి చందంబునన్.

సీ. కామునిరూపు భం♦గముఁ జెందె నెవ్వాని
కడకంటిచూపునఁ ♦ గ్రిందుకొనఁగ
వంశంబు దెరలెను ♦ వసుధలో నెవ్వాని
చండరసోన్నతి ♦ మెండుకొనఁగ
దండ భృద్వృత్తంబు ♦ తరిదుప్రింగె నెవ్వాని
పటుపదాతి స్ఫూర్తి ♦ పరిఢవిల్ల
అవనికుంతలము చి♦క్కు వడియె నెవ్వాని
చేకత్తి యొక యింత ♦ చిందు ద్రొక్క
తే. గీ. నతఁడు భువి రాజశేఖరుం ♦ డఖిలబుధజ
నాభిమతదాత యీశ్వరుం ♦ డమితభూతి
ఘనుఁడు నయజ్ఞ రక్షుఁ ♦ డనఁగ బళిరె
తనరు నాగయ విశ్వనా♦థప్రభుండు.

ఉ. సాగర మెంతయుఁ గలఁగ బల ర♦జంబున నిండ శిరంబు లూచుఁ బ్రా
గ్భాగివరుండు ఘోటఖుర♦కోటివిఘట్టన దుందుభిధ్వనిన్

వేగ వియత్తలం బదరి ♦ విచ్చు నటన్న జగత్త్రయంబునన్
నాగయవిశ్వనాథ నర♦నాథుని శౌర్య మవార్య మెన్నఁగన్.

ఉ. డెబ్బదిరెండురాజులఁ గ♦డిందితనంబునఁ గొట్టి పోరిలో
డెబ్బదిరెండుగెల్పులు వ♦డిం గయికొంచు సమగ్రకీర్తి చే
నుబ్బుచు విశ్వనాథవసు♦ధోత్పలబాంధవుఁ డొప్పె నారుహ
న్నిబ్బరగండఁ డంచుఁ దను ♦ నిద్ధర నందఱు ♦ సన్నుతింపఁగన్.

శా. విద్యారణ్య తపోవిపాకవిభవా♦విర్భూత సింహాసన
ప్రోద్యద్దుర్గను భార్గవిన్ విజయ లీ♦లోన్నిద్రి భద్రాచ్ఛనా
హృద్యప్రక్రియ నింటఁ జేర్చుకరణిన్ ♦ శ్రీవిశ్వనాథుండు చం
చద్యోగంబునఁ జెందెఁ దత్కరుణ పెం♦పన్ శాశ్వతైశ్వర్యముల్.

కం. ఆవిశ్వనాథనృపతికి
శ్రీవీరాజమకుఁ బెద్ద♦కృష్ణనృపాలుం
డావిర్భవించెఁ ద్రిభువన
కోవిద సంస్తూయమాన ♦ గుణమణిఖనియై.

మ. జగతిన్ నాగయ విశ్వనాథుపెద కృ♦ష్ణక్షోణి పాలాసిప
న్నగదష్టాహిత దుష్టయోధు లమృతాం♦ధఃప్రక్రియన్ మించి వా
సిగ నస్వప్నతఁ గాంచి యంత విగత♦క్ష్వేళాతిరేకాత్ములై
ఖగవాహప్రతిమాను లైరి యిల స్వ♦ర్గంబందుఁ జిత్రంబుగన్.

సీ. ధర భోజజాతోర్జి♦త కళాస్థితి వహించి
లలిత సత్యాలాప♦కలన గాంచి
ఋక్షభవోన్మేష ♦ ఋజుకీర్తిఁ జెలు వొంది
భద్రాతిశయ లీలఁ ♦ బ్రోఢిఁ జెంది
యలరుసుదంతాల♦య వసతి రాణించి
సూర్యాత్మభూమోద♦చర్య నించి
మిత్రవిందాధిక ♦ మృదు భావమునఁ బొంగి
లక్షణోదార లీ♦లలఁ జెలంగి

తే. గీ. యదునుమీఱఁగ నరిదియై ♦ యగదుఁ దగుచు
మఱియు నబలానురంజన♦మహిమఁ జెంది
యెంతయుఁ జెలంగె నభినవ♦కృష్ణుఁ డనఁగ
విశ్వనాథేంద్రు పెదకృష్ణ ♦ విభువరుండు.

ఉ. ఆపెదకృష్ణ భూవర కు♦లాగ్రణికిన్ జనియించె సంతత
ప్రాపితకీర్తిహారి సుకృ♦తానుగతైక సతీవిహారి త
ద్భూపవతంసముక్త పరి♦పోషణతోషిత శేషభోగి వా
ణీపతి పెద్ద వీరధర♦ణీపతి కోపతిరస్కృతారియై.

సీ. ఆహవధరణీయం ♦ డతిరౌద్రిగతి మించి
దక్షారిశీర్షని♦ర్దళనఁ జేసి
వితతజడిమఁ దాల్చు♦విద్వేషి రాజమం
డలము పదాతిఘు♦ట్టనలఁ జదిపి
పటుమహోదంతాను ♦ బంధంబు వీడంగ
నసు హృదినాననా♦హతి యొనర్చి
చిత్రింబుగను వినా♦సికయాంవిధము దోఁప
[1]విమతవివాహిని ♦ విస్తరించి
తే. గీ. వితతవిశిఖాప్తి కాలికా♦విలసనంబు
బహుళకరావాప్తి యనఁ జాలఁ ♦ బరిఢవిల్లఁ
గీర్తి చేకొనె [2]నుద్దండ♦మూర్తి కృష్ణ
విభునివీరుండు కొండన ♦ వీరుఁ డనఁగ.

మ. అదనన్ శ్రీపెదవీరశౌరియరియా♦హా కారలోనుండ నిం
డుదయ న్మోహపురాణి తా సవతి బో♦టుల్ చూడ నీకొంకు లా
పెదవీరాతనియించు వా రని రతా♦స్తిన్ దృష్టి చేకూర్చె నా
నదరెన్ గుండియ వాని కవ్విభుని పే♦రై యానుడే తోఁచెనో?

కం. ఆవీరవిభుఁడు తిరుమల
దేవీరమణీయలీలఁ ♦ దేలుచు విశ్వో

పా. 1. విమతవాహినీకృతి. పా. 2. ననద్భుశనమ్మూర్తి.

ర్వీవిభుఁ గుమార కృష్ణ
క్ష్మావరుఁ గస్తూరిరంగ ♦ జనపతిఁ గాంచెన్.

ఉ. విస్సధరావరుండు పెద ♦ వీరనృపాలతనూభవుండు తే
జస్సమదత్వరాతిశయ ♦ శాంత పయోజభవాండ మండలాం
తస్సదృఢాంధకారత గ ♦ నంబడ వేదపుగట్టి వెన్నుపై
నుస్సు రటంచు వైరినృపు ♦ లుండక మ్రొక్కిరి లుప్తగర్వులై.

శా. ఆవిస్సక్షితి పాలవంశమణిబా ♦ హాలక్ష్మ్యకౌక్షేయకా
గ్రావిర్భూత సమగ్రకంపమున నా ♦ హావేడిడాల్గుండె యెం
తేవేగంబునఁ జంచలించె మఱిదా ♦ నిన్ సర్వగీర్వాణ కాం
తావక్షోరుహహారముల్ కడుఁ దనం ♦ తన్ గంప మందెన్ రహిన్.

ఉ. ఆనరనాథుతమ్ముఁడు ర ♦ ణాంగణతుంగతురంగ ధాటికా
నూనఖురానవద్యనళ ♦ నోద్యదతిద్యువరాగ యోగస
న్యోనిబిడైకకర్దమ మ ♦ హోదధి యల్లకుమారకృష్ణభూ
జాని చెలంగె నౌ నిజభు ♦ జానిభృతప్రబలప్రతాపుఁడై.

మ. సమరప్రాంగణసీమ వీరవిభుకృ ♦ ష్ణక్ష్మాపబాహాగ్రదు
ర్గమకౌక్షేయక విక్షతారి నృప వ ♦ త్సస్ఫారరక్తావివి
క్తమహీకర్దమయుక్తి భిన్నకరి ♦ ముక్తారేఖికల్ కీర్తిస
స్యము దోఁపన్ వెదఁబెట్టు కైవడిని ♦ నిచ్చల్ పొల్చు శుభ్రాకృతిన్.

సీ. దురుసుమన్నీల కీ ♦ ర్తుల పేరిటివెడంద
గట్టుమీగడచట్లు ♦ గొట్టికొట్టి
పెరరాచపూప గు ♦ బ్బెతలసేరింటిప్రో
యాంద్రమానము కొల్ల ♦ లాడియాడి
పరమహీపతి జయేం ♦ దిర చంటి పేరింటి
ధరణీధరము కేలఁ ♦ దాల్చి తాల్చి
దూబరిపెనుదాయ ♦ నైబు పేరిటిగట్టు
చిల్వమో [1]మదుముక ♦ చీల్చిచీల్చి

పా. 1. మెముకల.

తే. గీ. పంపులకు రానిదొర ప్రతా♦పంపు కెంపు
మెఱుఁగు పేరిట కార్చిచ్చు ♦ మిగ్రింగిమిగ్రింగి
వెలసె నీరీతిఁ గృష్ణలీ♦లలఁ జెలంగి
యుద్ధజయహారి వీరయ♦కృష్ణశౌరి.

చ. అలరుకుమారకృష్ణ మహి♦పానుజుఁ డాహవసవ్యసాచి య
త్యలఘు యశోవిశోభి హరి♦దంతరసంతమసాచిమర్ద లి
ర్దళనఘన ప్రతాపుఁడు వ♦దాన్యకులాగ్రణి సజ్జనావనా
కలితగుణాలవాలుఁ డగు ♦ కస్తురి రంగనృపాలుఁ డిమ్మహిన్.

కం. ఆవిన్న భూపతివలన
నావిర్భావంబుఁ జెంది ♦ యఖిలప్రభుసం
భావిత నిజవిజయ ప్ర
స్తావుఁడు శ్రీ ముద్దుకృష్ణ ♦ జనపతి వెలసెన్.

సీ. జన్యోర్వి విమతకుం♦జర తాడన మొనర్చి
యసమాన బలసహా♦యతఁ దనర్చి
రిపువత్సకంఠసి♦చ్ఛేదం బమర గిట్టి
పరభోగిశీర్షముల్ ♦ పగుల మెట్టి
యహితోగ్రసేనోద్భ♦వాహూతిఁ గుదియించి
స్ఫాటయశోదానంద ♦ ఘటన గాంచి
తనర మందారాహ్వ♦త్తని చాలనుప్పొంగి
ప్రబల సత్యాలాప♦రస [1]మెఱింగి

తే. గీ. చక్రిధర శృంగపద్మాలి♦శయము మీఱ
శిష్టజనరక్షణము దుష్ట♦శిక్షణంబు
నతిశయిల నవ్యగోపాలుఁ ♦ డనఁగ వెలసె
విన్నవిభు ముద్దుకృష్ణ భూ♦విభువరుండు.

చ. నలువుగ ముద్దుకృష్ణ నర♦నాథశిఖామణి గాంచె వేడ్కతో
నిలపయి చంద్రసూర్యు లుద♦యించిరొకో యని లోకు లెన్న ని

పా. 1. మెఱింగి.

ప్రథమాశ్వాసము.

శ్చలగతి ముద్దువీరనృప•చంద్రుని శాశ్వతకీర్తిసాంద్రుని
ర్మలతరధీరతావిజిత•మందరు నిర్మలభూపురందరున్.

కం. ఆముద్దువీరనరపతి
భూమండల మేలెఁ గమఠ • భుజగవిభు కిరి
గ్రామణ్యష్టదిశాకరి
సామాజిక [1]సార్వభౌమ • సారోన్నతుఁడై.

సీ. జాతిమాలిన యవ్వ•సంతుండు వివరింప
సాటియే సౌందర్య•సారమునను
రీతిమాలిన యల్ల•జాతరూపనగంబు
సాటియే యనుపమ•స్థైర్యమునను
నడకమాలిన యల్ల•నందన వనశాఖి
సాటియే నిర్ణిద్ర•చారుకీర్తిఁ
జెలిమిమాలినయట్టి • [2]తోలుకరి క్రొమ్మొగుల్
సాటియే సతతవి•శ్రాణమునను

తే. గీ. ననుచుఁ దను జను లందఱు • నభినుతింపఁ
దనరె దుర్దాంత సామంత•ధరణికాంత
సంతమసశాంతి పటుధామ • చండధామ
విదితజయహారి శ్రీ ముద్దు•వీరశౌరి.

చ. అనికయి వచ్చి క్రోధరస • మానినడాలున నేలుశాత్రవా
ననములు పద్మముల్ దనరు • నవ్యకిరీటమణుల్ పరాగముల్
గొనబుగ వెల్వడం దవదు • కోటిమరందరసంబు ముద్దుకృ
ష్ణనృపతిముద్దువీరనర•నాథుని ఖడ్గమిళింద రేఖకున్.

చ. అలనరనాథుతమ్ముఁ డఖి•లారిభయంకరచారుమూర్తి య
త్యలఘుశుభానువర్తి ధవ•ళాంబుజ కార్తికచంద్రచంద్రికా
విలసనభవ్యకీర్తి గుణ•విశ్రుతి నేడవచక్రవర్తి వ
ర్తిలె నిల నిర్మలప్రభువ•రేణ్యుఁడు సత్కవిలోకగణ్యుఁడై.

పా. 1. సారబాహు. పా. 2. తోలుకావు.

పరిబలుసుఖముల వేంకట◆భర్త నిండు
వేడ్కలు చెలంగఁ దిరుమల◆విభుఁ డనంగ.

సీ. ఆర్యానుమోదన◆ప్రౌఢరీతి వహించి
యమరుసంపద హెచ్చు◆కొమరుఁ బూని
పరమహీభృద్భేద◆పటుశక్తి భరియించి
పరిథితసుబ్రహ్మణ్య◆భావ మంది
తతమహాసేనాభి◆ధానసంగతిఁ గాంచి
బహుళాత్మజస్ఫూర్తిఁ ◆ బరిఢవిల్లి
తారకజయలీల ◆ ధారుణి వెలయించి
శూరపద్మనియతి ◆ జూరలాడి

తే. గీ. వాసవాపత్య వరఁశేయ◆భాసురాంగ
పటిమవల్లీలసద్వృత్తిఁ ◆ బరిబలుకతనఁ
దిరుమలేందుఁడు కొమరుని◆తీరుఁ జెంది
పరమశివమూర్తికరుణచేఁ ◆ బడసెఁ గీర్తి.

సీ. హరిణాక్షులను గూడ ◆ నతనులీలల మించె
క్షితి వసంతోత్సవం ◆ బతిశయిల్ల
నరిభేదనస్ఫూర్తి ◆ సురక్షం డన రహించె
విజయదుర్గార్చనా◆విభవ మెసఁగ
నుడిరాజనారాయ◆ణుఁ డనుపేరు వహించె
లక్ష్మీవిలాసలీ◆లలు చెలంగ
శరభాతిశయగతిఁ ◆ జాలఁ గీర్తి వహించె
వితతసింహాసన◆స్థితి పొసంగ

తే. గీ. ననుచు జను లెల్ల బొగడఁ దా ◆ నతిశయిల్లెఁ
జారుతర నిత్యశోభన◆సమయమిళిత
కవి బుధవతంస వైణిక ◆ గాయకోక్తి
తతనిజాస్థాని తిరుమల◆ధరణిజాని.

సీ. పడియపట్ల నడంగు♦పగరాకుమారులఁ
జెలఁగి కొమ్మునఁ జీల్చి ♦ చిమ్ము ఘోణి
పనులఁ గుప్పిమ్మరుగొంటు♦పగకందుమన్నీలఁ
దఱిమి వెన్నాడు వే♦దండసమితి
బిలమధ్యమున డాఁగు♦పెరవజీరుల గిట్టి
కమలించు నిట్టూర్పు♦కాఁకఁ జిల్వ
కెలనఁ జరించు మొ♦క్కలిగడిరాజులఁ
జెఱ నుంచు గుహాలలో ♦ శిఖరికులము
తే. గీ. [1]తెలుచు వెలుపడఁ గమఠంబు ♦ నెలవు సొచ్చి
వాకి వెడలింపఁ బో నంత ♦ వసుధఁ దాల్చి
తమశ్రీమము దీర్చు తిరుమల♦ధరణినాథ
మణికిఁ బ్రత్యుపకృతి సేయ ♦ మనసుఁ బూని.

కం. అల శ్రీ తిరుమలనాథుం
డలమేలమయందుఁ గాంచె ♦ ననఘ పవిత్రో
జ్జ్వలవిభవసాంద్ర కీర్తులు
వెలయంగఁ గుమారకుద్దు♦వీరన నేంద్రున్.

చ. భువిఁ జినముద్దువీరనృప♦పుంగవుపాణికృపాణభిన్న శా
త్రవనృపదేహశోణితప♦రంపర యింపులు గుల్కె నూత్నవీ
రవరణవేళ నెంతయు సు♦రప్రమదాతతి యామతింపును
త్సవము ఘటిల్లఁ జెల్లుగను ♦ చల్లిన చెంద్రిపుజల్లుకై వడిన్.

సీ. [2]వలిగట్టు వెలిపెట్టు ♦ కళలుట్టు నెలగుట్టు
[3]వేగంటిదారచెట్టు ♦ వెండిగట్టు
వినుజూలునినురాలు♦నును [4]చాలుగనుమేలు
నలువబాబాలు క్రొ♦న్ననలచాలు

పా. 1. తొలుదొలుత దంభకమఠంబు ♦ నెలవు సొచ్చి. పా. 2 వలిమెట్టు తెలిబట్టు. (పా. 2. మలిమెట్టు వెలిబట్టు). పా. 3. వెలగట్టినారచెట్టు. పా. 4. [illegible].

జిగిమీఱు తొగసౌరు♦మగరారుటపు పేరు
తళుకుముత్తెపుఁబేరు ♦ తమ్మిపేరు
విలసిల్లునవరెల్లు ♦ తెలివల్లుకొనుజల్లు
లరదిగంబురజల్లు ♦ నురుగు[1]విల్లు
తే. గీ. నెల్లపుడు నుల్లమునఁ జాలఁ ♦ దల్లడిల్ల
నల్లనల్లన మల్లాడి ♦ యుల్లసిల్లు
తిరుమల[2]ధరేంద్రవీరధా♦త్రీపచంద్రు
కీర్తి జగతిని ననుపమ♦స్ఫూర్తి మెఱయు.

కం. క్షమ వీరేంద్రుఁడు మీనా
క్షమ నలలింగాంబ నాజ♦మాంభోజాతా
క్షి మఱియును మధురనాయిక
నమలమతిం బెండ్లియాడె ♦ ననుపమలీలన్.

తే. గీ. అట్లు మీనాక్షమ యయారె ♦ యాస లెంచి
స్వామితో విగ్రహముఁ జేయఁ ♦ జనక కఠిన
చాపలత డించి యశాంత♦సమరసత్వ
పటిమ మధురాపురిని వీర♦పత్ని యయ్యె.

సీ. క్షితి యవిరతరజ♦స్కృతఁ గాంచి కోరనా
భర్త నెంతయుఁ గ్రిందు♦పడఁగఁజేసె
లచ్చి యం చనఁ జంచ♦లయె ఘనత నెనంగు
నేలినవానిఱొ ♦ మ్మెక్కి నిలిచె
సతియె తాఁ బార్వతి ♦ శంకరుం డగువాని
నాత్మేశుఁ గదిసి మా♦ఱాడఁదొడఁగె
పతిదేవతయె తాను ♦ బాష దా తగువాని
ప్రాణనాయకుని నో ♦ రదుముకొనియె
తే. గీ. నని కువృత్తియును భృగుక♦లనయుఁ ఝండి
తయును వ్యాహారరీతిఁ జెం♦దకయ వసుమ

ా. 1. ల్లు. పా. 2 నరేంద్ర.

తెఱియు జగన్మాత గౌరి వా♦గ్దేవి యనఁగ
రంగలరె సద్గుణాలంబ ♦ లింగమాంబ.

చ. నిరుపమభర్తృభక్తి ధర♦ణిం బొగ డొందెడునాజమాంబకుఁ
సరి యనవచ్చు నెంతయును ♦ జాహ్నవి వెల్వెలఁబాఱ కోషధీ
వరకలనాంతజాడ్యవిష♦వర్తను భర్తను ధూర్తమాళి యం
చరయుచు సారెకుఁ మొరసి ♦ యాదల[1]మెట్టక యున్న నెన్నఁగఁ

కం. లలితహరిభాషణ కుతూ
హాలవిజయ[2]యశస్సమంచి♦తాత్మయునై తాఁ
గలితసుభద్రాభిధయై
యలరారుఁ మధురనాయి♦కాంబ గణింపఁ.

సీ. తిరుమలమేదినీ♦వరుముద్దుపీరధ
రాధినాథుండు ధీరా♦నాకమాంబ
యం దలచొక్కనా♦థావనిపాలు లిం
గాంబికయందు ము♦ద్దళఘుకేంద్రు
నాజమాంబికయందు ♦ నచ్యుతేంద్రుని చిన్న
యచ్యుతు మధురనా♦యకమయందు
నారసింహాకమా♦నాథశిఖామణి
నెన లేనివేడుకల్ ♦ హెచ్చిలంగఁ

తే. గీ. గాంచె నెంతయుఁ గల్పద్రు♦పంచకంబుఁ
బాలమున్నిటిచేఁదానఁ ♦ బ్రీతిదాన
[3]వర్తనంబును కీర్తివి♦స్ఫూర్తి మెఱయ
సరససుమనోమనోవిలా♦సంబు మెఱయ.

మ. వెలయుఁ వారల కగ్రజుండు సుకృతా♦విర్భూతబోధుండు ని
ర్జిత నేకవిరోధియూథుఁ డహివ♦ర్యస్తుత్యమేధుండు సం
జ్వలితాబింధనగంధవాహసఖది♦వ్యద్భవ్యతేజోవితా
నలసద్గంధుఁడు చొక్కనాథధరణీ♦నాథుండు భాగ్యోన్నతిఁ.

పా. 1. మొల్లక. పా. 2. వచస్స.
పా. 3. వర్తనము వితతవి♦స్ఫూర్తి మెఱయ.

సీ. అలవనీపకు లెల్ల ♦ నవనీపకుల మైరి
యెవ్వాని పటుదయా♦దృష్టివలన
వెస సుధాశులుసైత ♦ మసుధాశులే మైరి
యెవ్వాని ద్విజకోటి♦యిజ్యవలన
క్షితిని తిలసమాను ♦ లతిలసమానులై
రెవ్వాని తోడవుల♦యీగివలన
నారార చలధీరు ♦ లచలధీరులు నయి
రెవ్వాని పదవంద♦నేచ్ఛవలన
తే. గీ. రాజమాతుగ్రిండె యతఁడు దు♦ర్వారచారి
వైరినాసీరభటవార♦ఘోరహీర
వారినారాచచాపవి♦స్ఫారపూర
సాధుజయహారి శ్రీ చొక్క♦నాథశౌరి.

ఉ. చందనచంద్రకేతకులు ♦ సారెకుఁ బోరునకై యెదిర్చి నె
న్నం దగుచొక్కనాథనర♦నాథునికీర్తి యహీనతఁ రహిఁ
జందనవాటిఁ జుట్టుకొనఁ ♦ జందురుచిం గబళింపఁ గేతకీ
బృందము మెట్టఁగా సెలవు♦పెట్టును కొండఱు చిల్వజోదులఁ.

సీ. చోళంబు పగల నా♦భీలకరామర్ద
గాఢాగ్నిశిఖరీతి ♦ యాక్షిపఱచి
మత్స్యంబు సుడివడ ♦ మందువేసవిపూట
గాటంపువేఁడెండ♦కడఁక నెరపి
సింధువు శోషింప ♦ సీమారవద్ఘోర
బాడబజ్వాలదర్పి ♦ పటిమఁ జేర్చి
వంగంబు పైపైఁ గ♦రంగ బంధురగంధ
వాహబాంధవకేల♦వైపు చూపి
తే. గీ. పంపులకు రాక దొరలు గ♦ర్వింపఁ గిముక
వివిధదేశంబులను దండు ♦ విడియునపుడు
తనరుపీయరచొక్కనా♦థక్షితీంద్రు
చంద్రహాసనటద్దామ♦చండిమంబు.

మ. నెల నానాఁటఁ గృశించు హెచ్చి ఘనుఁ డం♦తే విచ్చి ఘూర్ణిల్లించి ద
ర్పులఁ దేలుఁ జలరాశి పూరి గ్రసియిం♦పు [illegible] లోఁ
బెలుచఁ లోఁగె దధీచి తూఁగె శిబి యు♦ర్వి స్వేఁగె హిమాద్రియుఁ
వలు వొందఁ రహిఁ జొక్క-నాథవిభుదా♦నసుస్ఫూర్తి వర్ణింపఁగన్.

సీ. తళుకుఁగ్రొమ్మెఱుఁగులు ♦ తలఁచూప నని చిల్వ
వారశంభుశరణంబు ♦ వగలు మాన
జంభారి దంభోళి ♦ సంగ్రహించె నని గిరుల్
మున్నిటిసీటిలోన్ ♦ మునిఁగి యుండ
వనశిఖి గనిపించె ♦ నని వచ్చి గరులు
హరిదీశపురసీమ ♦ లాశ్రయింప
బలువేఁడి యిదె వచ్చెఁ ♦ [illegible] నంచుఁ బ్రాఁబండి
యడవిబొంకిమలంగఁగ ♦ నుడి నసింపఁ

తే. గీ. గనఁబడు నిజప్రతాపంబు ♦ కెనను [illegible]
డంభకమఠంబు మోవఁ గ♦డంగి బహుళ
ఖండ మగుధాత్రిఁ దాల్చె న♦ఖండకీర్తి
నవ్యగుణహారి శ్రీచొక్క♦నాథశౌరి.

శా. ఆధాత్రీరమణానుజుం డఖిలవి♦ద్యాకాంతుఁ డావ్యస్తసం
మేధావంతుఁ డహార్యధైర్యుఁ డతిగం♦భీరస్వభావుండు ది
గ్వ్యాప్తసత్కీర్తి యతులో♦ర్వీమండలాభీమండలాం
భోధిక్షోభణరామచంద్రుఁడు తగున్ ♦ ముద్దళగిరిందుగ్రిం [illegible].

సీ. ఇనకాంతమయము ల♦య్యో విరోధిమస్తంబు
లేమహోన్నతుమహో♦ [illegible] యా
మణు లయ్యెఁ బరవీర♦మహి [illegible] కసీసికి
లేనమోజ్జ్వలుకీర్తి ♦ గాన మొనఁగ
నూడంటురా లయ్యె ♦ నూరారిమకుటంబు
లేమహీపతిలోహ♦ హేతిఖడురఁ

గరక లయ్యె నరాతి♦కరికుంభరత్నంబు
లేనరేశ్వరుఁ డంప♦వాన గురియ

తే. గీ. ఘనుఁ డితం డని మొనసిన♦కాందిశీక
పారశీక శకాంగ బ♦ర్బర కళింగ
వంగ బంగాళ చోళ నే♦పాళభయద
ఘనవిజయధాటి ముద్దుల♦ళ్ఘరికిరీటి.

సీ. ఏమహీపతిచేతి♦యొకటూరిచిల్వకు
బదనిక లరివీర♦వదనతృణము
లేధురంధరుబలాం♦భోధికిఁ జెలియలి
కట్ట దాయలు మెట్టు♦పుట్టమెట్ట
యేధన్యుకోపవ♦హ్నికిని తాపస్తంభ
ముద్ర వైరులకేలు♦మోడ్పుసరవి
యేరాజుహయధూళి♦నీరదాళికిఁ దోలు
గాలి ధావదరాతి♦పాళియూర్పు

తే. గీ. జగతిఁ దగు నాతఁ డురురణాం♦చద్భటప్ర
పంచసమధికవంచనో♦దంచితాత్మ
పంచతిరువడిరాజన♦ప్తాంగహారణ
కదనపరిపాటి ముద్దుల♦ళ్ఘరికిరీటి.

సీ. నలుఁడు సారతరసౌం♦దర్యవిభ్రమమున
ననలుఁడు తేజోమ♦హత్త్వమునను
భవుఁడు నితాంతసం♦స్తవనీయకీర్తిని
నభవుఁడు దీర్ఘాయు♦రతిశయమున
నిలుఁడు నిరుపమావ♦నీభరణంబున
ననిలుఁడు పటుబల♦ప్రౌఢిలీల
గదుఁడు బంధురతర♦గాంధర్వకళయందు
నగదుఁ డుదారభో♦గాప్తివలన

తే. గీ. నౌర ఘనుఁ డనఁ దగు జపా♦టీరశాటి
కాత్తటనటత్కరటిలోక ♦ కర్ణయుగళ
దళనపటుతర ధణధణం♦ధణనినాద
కటుపటహకోటి ముద్దులఘ్ఘరికిరీటి.

శా. స్ఫారవాభవముద్దులఘ్ఘరినృప ♦ ప్రోత్తస్ఫురద్బాహులగం
భీరాసిక్షతవైరివీరు లవనిన్ ♦ భీతిం గరివ్రాతశుం
డాకోణం దగఁ దూఱి పచ్చికలబై♦టం బొంది రాఁజూంతురాఁ
[illegible] దుండముపాఱుపచ్చి కనితో♦డ్తో నవ్వ భిల్లాంగనల్.

సీ. వేఁడుచేసి యొసంగు ♦ విబుధోపవనశాఖి
తనవేలఁ గాచిన ♦ వనధి యొసఁగుఁ
గాసు గైకొని యిచ్చుఁ ♦ గమలినీపతిపట్టి
మేఘ ముద్ఘోషించి ♦ మొఱసి యొసఁగు
దరిఁ బాలు పిండి ♦ సురసురభి యొసంగు
మాపు రే పని యిచ్చు ♦ మరునిమామ
యెమ్మె మీఱ నొసంగు ♦ నెంతయును దగిచి
తులఁ దూఁచి యల శిబీం♦ద్రుం డొసంగు.

తే. గీ. ననుచుఁ దొలుతటిదాతల ♦ నపహసించి
నిత్యవిశ్రాణనస్ఫూర్తి ♦ నెగడె మిగుల
జగతిఁ దగుశాత్రవదురాప♦చాపరోప
కలితజయహారి ముద్దులఘ్ఘరిమురారి.

ఉ. శ్రీపతి యగ్గలముద్దళఘ్ఘ♦రివిభుఁ [1]డయ్యె మహోన్నతుల్ దగన్
భూపతి పాట యంత రహిఁ ♦ బొల్చు కుమన్ భుజసీమఁ దాల్పఁగా
నాపగ నంతకన్నఁ బాడ♦వై తగునట్టి తదక్షికోణమున్
వాసిపుర నెంచి నిల్చె వన♦రాశితనూజ యహంక్రియోన్నతిన్.

మ. [illegible] బుట్టి రట్టు నతిచాం♦చల్యాయశంబు ల్సజన్
[illegible] విశుద్ధవంశమున ల♦క్ష్మీదేవి లక్ష్మీసతి

పా. 1. వై జనియించితాఁ దగన్.

తిలకంబై జనియించి సుస్థిరగుణా♦ధిక్యంబుఁ జెందం దదా
కలనన్ ముద్దళఘేంద్రుఁ డర్మిలిఁ గనున్ ♦ గార్హస్థ్యధర్మోన్నతుల్.

మ. సరసీజాక్షుఁడు చక్రధారి యయి ని♦చ్చల్ హెచ్చు శ్రీముద్దల
ళ్ఘరిశౌరి న్మఱిపించు నాత్మజునిలీ♦లన్ శ్రీ యనం బొల్చు బం
గరుసామ్మె యది రుక్మిణీత్వము తగం♦గా ధారుణిన్ రుక్మిణీ
హరిణీలోచన వన్నెఁ గాంచెను సము♦ద్యల్లోకముఖ్యస్థితిన్.

మ. అనఘుం డైన కుమారుఁ గాంచి శుభవి♦ద్యామూర్తి యౌ నన్నకీ
ర్తిని నల్వొంది రమావిలాస మమరన్♦రీతిన్ విజృంభించి చ
ల్లనిలేఁజూపుల నందఱ న్మనుచులీ♦లం బొల్చె నాఢ్యత్వ మా
నన ముద్దళ్ఘరిరాజమౌళిసతి మీ♦నాక్ష్యంబ భాగ్యోన్నతిన్.

ఉ. ఆనృపచంద్రుతమ్ముఁ డని♦శార్చితనీలగళుండు సర్వవి
ద్యానిపుణుండు ధన్యుఁడు వ♦దాన్యశిఖామణి దివ్యకీర్తికాం
తానవమన్మథుండు కవి♦తాచతురుండు చెలంగు జన్యసీ
మానటితోరుశౌర్యఖని ♦ యచ్యుతశౌరి యశోవిహారియై.

సీ. ఉగ్గుఁ బెట్టకమున్న ♦ యుదయించె నాశ్రిత
జనులపై నాసక్తి ♦ శంభుభక్తి
మాట నేరకమున్న ♦ సటంటె సత్యంబు
గురునైనధర్మాను♦కూలబుద్ధి
[1]మృదు వెఱుంగకమున్న ♦ పొసఁగెను సాహిత్య
ఖేలనంబు కవీంద్ర♦లాలసంబు
పాదు కదుమురీతి ♦ పనుపడకయమున్న
పర్ణాశ్రమశ్రీమ ♦ వాసిఁ గనియె
తే. గీ. నెంతయును వింత యని ధరా♦కాంతుసమితి
సంతతము సంతసమ్మున ♦ సన్నుతింప
వెలయు నిలలోన నసమాన♦విభవ మమర
శుభగుణాస్థాని యచ్యుత♦క్షోణిజాని.

పా. 1. మృదువు నేరకమున్న.

కం. ఒకనాఁడు నాశ్రితులపై
వెకటింపఁడు భ్రాతృభక్తి ♦ వెలయించు ఘనుం
డకలుషహృదయుఁడు సదయుఁడు
సకలజ్ఞుం డచ్యుతుండు ♦ జగతిఁ దలంపన్.

కం. తనరు నలయచ్యుతేంద్రున
కనుజుఁడు కవివచనజాత♦హర్షుండు దశ
ద్వనజదళాక్షుఁడు జనరం
జనమదనుఁడు నారసింహ♦ జనపతి జగతిన్.

ఉ. సారనదీతరంగరుచి♦సంఘముల న్నిరసించి మారుతా
హారకులేంద్రసాంద్రకరు♦ణాతిశయంబు హరించి మీఱఁగా
క్షీరపయోనిధిన్ ఖరుచు♦సేయుచు నెంతయుఁ దేజరిల్లె నా
వీరయనారసింహవిభు♦విశ్రుతకీర్తులు ముజ్జగంబునన్.

కం. అనుజన్ముఁ డచ్యుతున కిల
ఘనుఁ డగుముద్దచ్యుతమహి♦కాంతుఁడు వెలయున్
దినకర రజనీకరకాం
తినికరసమభూమకీర్తి ♦ తేజోనిధియై.

ఉ. బుద్ధులతావు, మేలముల♦పోపు, గొనమ్ములరేవు, బోంట్లకున్
ముద్దులతావు, చండిదొర♦మూ.కలకున్ బలుగావు, నర్థు లా
పెద్దలవేల్పుటావు, చిన♦వీరనృపాలుతపంబులావు, నా
ముద్దులయచ్యుతాధిపుఁడు ♦ మోహన[1]లీలఁ జెలంగు నిమ్మహిన్.

ఉ. అన్నలుఁ దమ్ము లీకరణి ♦ నందఱు నొద్దికయై యశోరమన్
జెన్నువహించి రాముకృప♦చే నుపచేళిమరాజ్యసంపద
భ్యున్నతభోగభాగ్యుఁ డయి ♦ యుర్విని సర్వనృపాలకోటిలో
నెన్నిక కెక్కె ముద్దళఘు♦రేంద్రుఁడు దివ్యమహామహోన్నతిన్.

సీ. ప్రతిమహారాజమ♦ర్మ్యతలేంద్రమఃఖలకు
నహరహంబు తృణగ్ర♦హంబు గలిగ

పా. 1. మూర్తి.

శత్రుపార్థివగేహ ♦ చిత్రితఫణులకు
వల్మీకగర్భభూ ♦ వసతి పొసఁగె
రిపుమహీమిహికాంశు ♦ గృహచకోరికల కం
గారసత్రంబు ల ♦ వ్వారి యయ్యెఁ
బరిపంథిమనుజేంద్ర ♦ భవనకేకినులకు
ఘోరకాంతారసం ♦ చార మొదవె

తే. గీ. విదిత తిరుమలనృపవీర ♦ విభుకుమార
వీరముద్దళరిప్రభు ♦ విజయధాటి
కానిరాఘాటచతురంగ ♦ ఘనచమూస
మూహ మోహో దిశల్ చుట్టు ♦ ముట్టినపుడు.

సీ. చెంగల్వరాయఁడు ♦ చేరుచుక్క నొసంగ
వలిగట్టు వజ్రమే ♦ ఖల ఘటింపఁ
గుండలిగ్రామణి ♦ కుబుసంబు నొసఁగూర్పఁ
గైలాసగిరి రూప ♦ కటక మిడఁగ
గాంగపూరము హంస ♦ కములఁ జేర్పఁగఁ బాల
మున్నీరు ముత్యపు ♦ మురువుఁ జూప
నంబరచరశాఖి ♦ యలరుదండలఁ బూన్ప
వంకఁ గూపరి నెల ♦ వంక యునుప

తే. గీ. నందఱకు నన్నిరూపులై ♦ యష్టదిగ్వి
జృంభితానేకలీలయై ♦ చెలఁగి జగతి
నెంతయు నటించె ముద్దళ ♦ రీంద్రచక్ర
వర్తిమూర్ధన్యమంజుల ♦ కీర్తికన్య.

సీ. కడఁగట్టువెన్ను చీ ♦ కటిఁ గొట్టుఁ గాని శ
త్రుగృహాంధకారముల్ ♦ దునుమలేదు
కడలి శోషింపఁ జొ ♦ ప్పడుఁ గాని పగరాచ
చెలులకన్నీ రాఁకఁ ♦ జేయనేర

దనలత్రియోన్మేష • మణఁచుఁ గాని విరోధ
పురు లేర్చుశిఖిఁ గొంచె• పఱచలేదు
రోదసి మెఱయింపు•రుచి నింపుఁ గాని భీ
తవిరోధిదిగ్భ్రాంతి • తరపఁజనదు

తే. గీ. బళిరె యిది వింత యనఁ దగు•బలసమిద్ధ
ఘనసమరబద్ధ వీరకం•కణసమగ్ర
క్షీరముద్ఘోళరిక్షమా•ధిప కరాగ్ర
మండలాగ్రప్రతాపార్క • మండలంబు.

శా. జాళ్తై యింపుగఁ బల్కుకుల్కునునుపుల్ • జగ్గుల్ తగ న్నిత్యక
ల్యాణస్ఫూర్తి నెసంగఁగా జతులు చా•లా మించి రాణించఁగా
నేణాక్షీతతి ముద్దులఘ్ఘరిధరి•తిత్రిశుండు లాలించి తా
వీణావాద్యమునేర్పు మీటువగ నౌ • వింతం దనంతక్షరహిం.

సీ. చల్లనిమల్లెపూ•జల్లు లెత్తినభాతి
ననతేనెసోనలు • నునుచుకీతిఁ
గమ్మకపుపుదుమా•రమ్ములచందాల
వింతకస్తురివీణ • విప్పులీల
సంపఁగిపుప్పొడి•గుంపు గుప్పినబాళిఁ
బునఁగుతాలకీవి • పెనఁగుహాళిఁ
బన్నీటి చిట్టూట • పరిఢవిల్లినజాతిఁ
బల్కునెచ్చెలివీణె • పల్కురీతిఁ

తే. గీ. జల్లఁదన ముల్లసిల్లంగ • నెల్లవారు
శౌర సేబాసు మేలు మ•జ్ఝారె యనఁగఁ
బ్రౌఢి మెఱయంగ సాహిత్య•రచన సేయు
నెపుడు ముద్దళఘరిశౌరి • రిపువిదారి.

సీ. తిరముగా నలపార్వ•తీలోచనము పర్వ
రాజచూడామణి•ప్రౌఢి మెసఁగ

పా. 1. పఱపఁజనదు.

నతులవై ఖరి మించు ♦ రతిలీల రాజించఁ
గంధర్వమహిమలు ♦ గ్రిందుకొనఁగ
మల్లికామోదంబు ♦ మలయఁగ ననయంబు
నితవు మీఱ వసంత ♦ గతి పొసంగ
లలిత మహాలక్ష్మివి ♦ లాసంబు దగుకవి
శ్రీరంగవిభవంబు ♦ చెలువుమీఱ

తే. గీ. భావరసములు తగ హృద్య ♦ భరతవిద్య
నలవఱచుఁ దాను బాలల ♦ నతనులీల
విదితరణకేళి శాత్రవ ♦ విపినకీలి
కవికమలహేళి ముద్దళ ♦ గిరీంద్రమౌళి.

సీ. తనవిజయాంకగా ♦ థలు వ్రాయుదోఁ జేతి
వజ్రరేఖిక చూచి ♦ వణఁక గిరులు
తనసింహనాదంబు ♦ దశదిశాధిపు పరా
క్రమవేళ నాలించి ♦ కదలఁ గరులు
తనపించెకుంచెలు ♦ ద్భటఘోరఖురపళి
ధరఁజెపద్ధతి గాంచి ♦ తలఁకఁ జిలువ
తనధాటి నా రసా ♦ తలబిలంబులు చూఱ
చంచులరోద విని ♦ చెదర ఘోణి

తే. గీ. తనచమూధూళిజంబాలి ♦ త మగుకడలి
దంభకమఠం బడఁగ నా ♦ ధార మగుచు
ధరణితరుణిని దా భుజా ♦ సరణిఁ దాల్చుఁ
గదనజయహారి ముద్దుళ ♦ గిరిమురారి.

సీ. వరభోగపరిభూత ♦ వాసవుం డితఁ డౌట
నెడ లేనివానల ♦ కేమి హెచ్చు
చక్కఁదనంబునఁ ♦ జందురుం డితఁ డౌట
నిల నుండుపంటల ♦ కేమి హెచ్చు
దానలక్ష్మిని కామ ♦ ధేనువే యితఁ డౌట.
నెన లేనిపాఁడికి ♦ నేమి హెచ్చు

సకలవిద్యాప్రౌఢి ♦ సర్వజ్ఞుఁ డిత్రఁ డౌట
నేనిమిదికలుముల ♦ కేమి హెచ్చు
తే. గీ. బళిరె మజ్ఝారె యని జనుల్ ♦ ప్రస్తుతింప
ధనకనకధాన్యవస్తువా♦హనసమృద్ధి
వెలయు నాచంద్రముగ ధాత్రి ♦ వీరనృపతి
[1]కరటికరిభంజు ముద్దుల♦కృష్ణవిభుండు.

షష్ఠ్యంతములు.

కం. ఏవంవిధ సద్గుణమణి
[2]కావలయాంచద్గరావ♦రాంగికీహార
గ్రైవేయకాభిశోభి య
[3]శోవిలసితధవళఘృణికి ♦ శూరాగ్రణికిన్.

కం. సంధాభృగునందనున క
బంధనగంధవహబంధు♦హితతేజోని
ర్గంధితగంధాంధరిపు
స్కంధావారాంబునిధికిఁ ♦ గవిసేవధికిన్.

కం. నాభాగసమున కంబుజ
నాభాగమబోధధుర్యు♦నకును హరిన్నా
నాభాగనటితకీర్తికి
నాభాగరిమాతిశయున ♦ కధికజయునకున్.

కం. ఆంధ్రవచోనాథునకుఁ బు
రంధ్రీపాంచాలునకుఁ గ♦రధృతాసిలగ
త్కంద్రపరిపంథిపార్థివ
రంధ్రితదినమణికి మతిధు♦రంధర ఫణికిన్.

కం. ఘోరమహోదారమహో
దారమహోన్నతతరాబ్ధి♦హతచణునకు మం

పా. 1. కరటికలభుండు. పా. 2. కావలయాచలధరావ♦రాంగికీహార.
పా. 3. శోభిహసితకీర్తఘృణికి ♦ శూరాగ్రణికిన్.

దారవనీగౌరవనీ
హారవనితవంచి కీర్తి హారిగుణునకున్.

కం. దీపితతేజఃస్థితికిన్
బ్రాపితవిజయేందిరానిలయతికిం గరుణా
శ్రీపతికి ముద్దువీర
క్ష్మాపతిముద్ధఖ్యరిక్షుమాంతలపతికిన్.

వ. అభ్యుదయపరంపరాభివృద్ధిగా నాయొనర్పంబూనిన సత్యభామాసాంత్వనం బనుమహాప్రబంధమునకుఁ గథాక్రమం బెట్టి దనిన.

శా. శ్రీశుం డానరకాసురున్ గెలిచి రాఁ జెల్వొప్పదార్వేలు పే
రాశం గూడఁగ నల్గుసత్య నెటు లూరార్చెలె నాసత్కథన్
ధీశక్తిన్ జనమేజయుం డడుగఁ దా నెక్కొన్న మోదంబుతో
వైశంపాయనుఁ డిట్లనెన్ మధుసుధావాదప్రవీణోక్తులన్.

కం. శ్రీపురహరరథరమణీ
నూపురమై కల్మిపడఁతి నుడికొమ్మలకున్
గాఁపురమై సొబగుల నల
[1]కాపుర మని యనఁగ ద్వారకాపుర మలరున్.

ఉ. ఆపురమందుఁ గెంపుజిగియందపుకోట పయోధికన్యకుం
బ్రాపగుతమ్మిపోలికను భాసిలెఁ గొమ్మలు రేకులట్లు చా
లా సరఁగున్ దదంతరగ శన్నవమౌక్తికలీల నబ్ధిపీ
చీపృథుశీకరమ్ము లెనసెన్ హరిసేనలు చల్లుకేవడిన్.

మ. పురసౌధాగ్రములందు రాసుతులతోఁ బూఁబోఁడ్లు కందర్పసం
గరముల్ సల్ప [2]నెసంగులేసకినకూ కల్వైజయంతంబునన్
దిరుగుంగూకికవల్ రహిం న్వినుచు వానిన్ నేర్చి వాత్రిచ్చుఁ బ
ల్మఱు సేబా సని వేల్పుఱేఁడు నగి చాలా నచ్చరల్ మెచ్చఁగన్.

పా. 1. కాపుర మై తనరు ద్వారకాపురమలరున్. పా. 2. నెసంగ వేసరిలికూకల్.

ఉ. అందలిమూలరాపనుల ♦ యందపుఁజిత్తరు లొప్పుసెజ్జలన్
కెందలిరాకుఁబోంట్లు మరు♦కేళి యొనర్పఁగ సేదదేర్చుఁ బో
కందళితోత్పలోద్వళిత♦గౌరవకైరవసౌరవాహినీ
కందళితారవిందమధు♦గంధధురంధరగంధవాహముల్.

సీ. మాటికి నింపుత♦మ్మరసంపుజిగి పెంపు
తహతహఁ జరియింపు♦దాసిగుంపు
నిలమీఁద నొత్తునం♦ఘ్రిలలత్తుకలజొత్తు
సురతంపుముద్దత్తు♦సుఖపుమత్తు
లొగి డీలుపడి గాట♦ముగ రాలుముడిపూలు
పరవంజికొను మేలు♦పావురాలు
ననయంబుఁ జెదరి ఘ♦మ్మనుఘంబుకలపంబు
నికరంబు లైనప♦న్నీటిచెంబు

తే. గీ. లమర నిశ్శంకమీనాంక♦సమరసమయ
యువతికోలాహలమ్ములఁ ♦ దవిలితవిలి
మీఱు నింటింట విటులు మ♦జ్ఝారె యనఁగ
వెలయు రహిఁ జాటె యప్పేటి♦వేశవాటి.

వ. పలువగమొగ్గలుం జిగురు♦పాళెలు దండలు బంతు లంబుజ
మ్ములు నెనయం [1]బెనంగువల♦పుల్ తగఁబూచినపూవుఁదేనె జొ
బ్బిలఁ గొన వచ్చినావొ కొని♦పించెదవో యని జట్టికాండ్రికున్
విలుతురు పుష్పలావికలు ♦ పేట విరుల్ సరు లేర్పరింపఁగన్.

ఉ. పైఁటలు జాఱఁ గుందనపు♦బారి ఘలీ లన మస్తు మీఱి శ్రృం
గాటకమందు మందగతిఁ ♦ గామునిపట్టపుదంతులో యనం
బోటికి నారెకట్టికలఁ ♦ బొంకముగా విటు లావరించి రా
మాటికిఁ గొల్వుబోగముల♦మానవతుల్ చరియింతు రప్పురిన్.

పా. 1. బెనంగు తలపుల్.

కం. కంటె నతోదరి సొగసులు
వింటె నయమ్ముగను విటుల♦విధము లటం చా
కం టెనయక నం టెనయక
కుంటెనకత్తియలగుంపు ♦ గ్రుమ్మరు వీటన్.

సీ. నెలరేకఁ గొనుసంజ♦నిగ్గు నా నాభినా
మమునఁ జెంద్రపురేక ♦ కొమరుమీఱఁ
జిలుకనొక్కిన బింబ♦ఫల మనఁ గసికాటు
మోవిని గుల్కుచెం♦గావి మెఱయ
వలఁ జిక్కు గయుజక్కు♦వ లన జాఱినపైఁట
నెనసి బల్గుబ్బపా♦లిండ్లు నిక్క
కరటికుంభము లంటి ♦ మొరయుతుండములీలఁ
పిఱుఁదుల మడిచేలు ♦ పొరలి యాడ
తే. గీ. నూపు తనియించుజందెపు♦ మోపునీటు
కాండ్రు నగరను రాకపో♦కల నగించఁ
బాపపార్యుంపు బాఁపన♦బోనగత్తె
లెలమిఁ దిరుగుదు రెచ్చోటఁ ♦ గెలసి వీట.

ఉ. అత్యకలంకవృత్తి వెల♦యాండ్రు దాము హృద్యవాద్యవై
యాత్య మెసంగ నంగజవి♦హారమహారసికావతంసులై
నిత్యము క్రీడ సల్పుదురు ♦ నీటులు మీఱఁగ వేశవాటులన్
సాత్యకిచంద్రభానుశివ♦సాంబజయాది కుమారవర్గముల్.

మ. కమలాకాంతవధూపభుక్తసుమనః♦కస్తూరికాయుక్తులై
తమి నించుం దెరరేకులుం జెవులకిం♦దన్ వ్రాలునున్గొప్పు లం
దము మీఱం దగుబోనకత్తియలచెం♦తం జేరి యల్లుండ్రపై
కము హాళిన్ రమియించు నాత్మగృహిణీ ♦ కాలుష్యసంధాయియై.

సీ. మసలుచోఁ జీరపైఁ ♦ బసిఁడితళ్కులు గుల్కఁ
బసుపునున్బొడనిగ్గు ♦ బయలుదేఱ

నందంద నూపసి ♦ నరయుసాంపుసను మో
మలఁచఁ గమ్మలజోడు ♦ తళుకుమీఱ
గుడిసిరుచెం బంటి ♦ జడుదాని ముందుగాఁ
గసరుచూపు జగంబు ♦ గాఁడి పాఱ
నరితికాఁ డెదుట వా♦తెర నొక్కఁ గొర్రింజెక్క
చెమటఁ జెందొర్పుబొట్టు ♦ చెమ్మదేఱ

తే. గీ. వలుదబిగిపాలగుబ్బల♦నంక బిగితుకు
సాగ సనుచు మాటిమాటికిఁ ♦ జూచుకొనుచు
వీథి నొగిఁ గొంటెబాఁపలు ♦ వెంట నంటఁ
గులుకుఁ దొలిజాతిచనుఁబాల♦కొమిరెచాలు.

ఉ. కాంతలు పవ్వళించి తొడ ♦ కౌను కవుంగిటఁ గూర్చి పొక్కఁ
వింతగ మోము లుంచుకొని ♦ వే మణితమ్ముల నుగ్గడించు చ
క్కఁత నయం బొకెంత ఘన♦మింపు ఘటింపఁగ నిద్రిమబ్బుతో
బంతము మీఱఁగా సరళిఁ♦బాడుదు రచ్చటిబోంట్లు వేసవిన్.

చ. నిలుకడలేక పైకొనెడి ♦ నేర్పులు దెల్పఁగ నవ్వుమోముతోఁ
జెలిమిని దెల్పఁగాఁ దిరుపు♦చేయువగల్ భ్రమణంబు దెల్పుకీ
వులఁ దగ నాట్యశాలనడు♦వు ల్గొనఁ బోదురు నాగవాసపు
లలనలు పీటఁ దాళగిరి♦లాగున నెయ్యురు వెంట నంటఁగన్.

సీ. తతవేళవాటికా♦కృతకాద్రిలను గూడి
నవఘర్మవారిఁ దా♦నమ్ము లాడి
పసపువాటించుక♦పర్పుబూది మై నించి
లలనోపభుక్త శా♦టులు ధరించి
నవరేకునును సెజ్జ ♦ యను[1]బృసీస్థలిఁ జేరి
కొమ్మలకౌఁగిటి♦గుహాలఁ జేరి
మానినీహారాక్ష♦మాలికల్ రాఁదీసి
స్మరమంత్రిగాయత్రి ♦ జపముఁ జేసి

పా. 1. బృశీస్థలు.

తే. గీ. యెడనెడను నావులింతలఁ ♦ బొడముతప్పఁ
దీర మన్మథ మకరాంక ♦ మార మదన
మనసిజ మరుద్రథ రమాకు♦మార యనుచు
వెలయు విటతాపసులసేన ♦ వీటిలోన.

ఉ. వేఁకటిచింత యంత మది♦[1]వింతగ నెమ్మెయిఁ గప్పుగప్పుతో
నాఁకటి కానవా ల్ఫలము♦లన్నము చేటిక లాని రాఁగ నున్
గూఁకటిఁ గల్వపూ ల్దురిమి ♦గుబ్బలఁ గస్తురిఁ బూసి జారులం
జేఁకటినేస్తపుంజెలులు ♦ చేరుదు రప్పురి దాదియిండ్లలోన్.

మ. ననుపున్ బాపులు చూడ నైదువలు శ్రీ♦నాథాజ్ఞనెంతే నెదు
ర్కొన బంగారపుపావలన్ దిగి, నును♦గుబ్బల్ బయల్దేరఁగా
ల్వనుసారింపుచుఁ దాళిగట్టు జనుచే♦లా కౌనుసీటాని కో
ల్వనకున్ వత్తురు రాయబారపుఁజెలుల్ ♦ కోటానఁగోటుల్ పురిన్.

సీ. పాకారిశిమకృత ♦ ప్రాకారములమీఁద
రారాలబసువని♦బారు చెలఁగ
గోపురాంతస్సీమ ♦ నూపురారావంబు
లమర బోగముకన్నె♦గము లెసంగ
గోపవామాదత్త ♦ ధూపవాసనలచేఁ
దమ్మిపూమేల్కట్లు ♦ ఘుమ్మనంగ
భద్రానువాదక♦రుద్రానువాకముల్
పఠియించువారల♦ప్రౌఢి వెలయ

తే. గీ. నందుఁ జెలు వొందు నందిహ♦స్తారవింద
వేత్రవిత్రస్తగీర్వాణ♦వితతి యగుచు
శైలరాజన్యకన్యకా♦శంకరులకుఁ
దావళం బైనయొక పైఁడి♦దేవళంబు.

శా. ఉల్లాసం బొనగూడ జగ్గునడతో ♦నొయ్యారపుంజూపు లు
ద్యల్లీలం దగఁ జేతు లెత్తి బసపుం♦దళ్కొత్తు పాలిండ్లతో

పా. 1. వింతగ హెచ్చగుఁగప్పురంబుతో.

మల్లాడం బగునింతుపై డీకడవల్ ♦ మాళిస్థలిం బూనుచుఁ
చల్లో చల్లని చల్ల యమ్మ్మదురు ని♦చ్చల్ గొల్లచాన ల్పురిన్

ఉ. ఆపుర మేలు యాదవకు♦లాగ్రణి దిగ్రణితోగ్రభూరిభే
రీపటలామరారినగ♦రీయుగరీణశరీరవీరని
ర్వాపణగర్వనిర్వహణ♦రంగదభంగరథాంగవిక్రమో
ద్దీపనభూష్ణుఁ డాహవవ♦ధిష్ణుఁడు కృష్ణుఁడుసర్వజిష్ణుఁడై.

శా. ఆకంసాసురవైరి యష్టమహిషీ♦వ్యాపారజాపారలీ
లా[1]కూపారనిమగ్నమానససము♦ద్యత్కామవిద్యాపరీ
పాకంబు ల్మెఱయంగ రం గయినమే♦ల్బంగారపుఁ సజ్జలో
లోకాతీతవిహారుఁడై మదవతు♦ల్గొల్వంగఁ గొల్వుండఁగన్.

వ. తదనంతర కథావిధానం బెట్టిదనిన.

మ. సరసా సంగరసంగరస్ఫుటమహా ♦ సంధాన సంధానతా
దిరమాభూషిత భూషితస్తుతిగతా♦సృక్కర్ణ దృక్కర్ణకుం
జరవాగానన గాననవ్యసుయశః♦సామ్రాజ్య సామ్రాజ్యసి
క్త్రసాస్యందన స్యందనద్ధరిపుభా♦కాంతారకాంతారసా.

కం. వాక్షౌలాపవిచక్షణ
కుక్షింభరఖలవిపక్ష♦కుంజరసమ్రా
డ్వక్షక్ష్మిర క్షేపణ
దీక్షాహార్యక్ష పాండ్య♦దేశాధ్యక్షా!

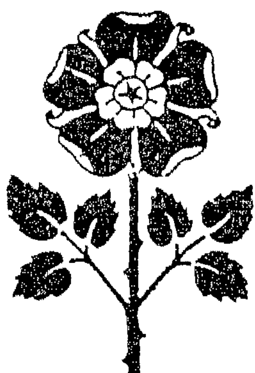
కం. అద్వైతమతాధారా
మృద్వంగీనుతవిహార ♦ మేదురసారా
సద్విజయకీర్తిధారా
విద్వన్మందార ముద్దు♦వీరకుమారా!

పా. 1. కూపారసమగ్న.

మాలిని. ప్రథనసవకిరీటీ ♦ పాలితప్రాజ్ఞకోటీ
ప్రథితవిజయధాటీ ♦ ప్రౌఢసౌజన్యపేటీ
రథగజభటఘోటీ ♦ రాజనాసీరవాటీ
పృథుబలపరిపాటీ ♦ భిన్నదుర్వృత్తకోటీ.

గద్యము.

శ్రీకాళహస్తీశ్వరచరణారవిందమిళిందాయమానాంతరంగ జ్ఞానప్రసూనాంబా కృపావలంబవిజృంభమాణసారసారస్వతసుధాతరంగ వెంగనార్య వంశపావన విరచితవిద్యాధిదేవతాసంభావన దక్షిణసింహాసనాధ్యక్షపమలక్ష్మాకాంతకరుణాకటాక్షలక్షితస్వచ్ఛముక్తాగుళుచ్ఛళితచ్ఛత్ర చామరకళాచికాకనకాందోళికాదిరాజోపచార హృదయరంజకవచోవిహారవల్లకీవాదనధురీణవర్ణగీతాదిగాంధర్వస్వరకల్పనాప్రవీణ కామాక్ష్యంబికానాగనకవిరాజనందన కలితసకలబాంధవహృదయరంజన శ్రీకర కవితాకర సుజనవిధేయ శ్రీ కామేశ్వరనామధేయప్రణీతం బైన సత్యభామాసాంత్వనం బను మహాప్రబంధంబు నందుఁ బ్రథమాశ్వాసము.

శ్రీరస్తు.

సత్యభామాసాంత్వనము.

ద్వితీయాశ్వాసము.

శ్రీ పరిపూర్ణకలాపా
కోపవతీకుసుమచాప ♦ కుటిలతతమన
శ్చాపలదీపితవిమల
వ్యాపారదురాప ముద్దుల♦ళ్ఘరిభూపా!

తే. గీ. అవధరింపుము జనమేజ♦యక్షితీశ్వ
రునకు [1]నలవ్యాసమునిశిష్యుఁ ♦ డనియె నిట్లు
సజ్జఁ గొలు వున్న పసిగాపు♦సామిసరస
తామరసపత్రనేత్ర లం♦దఱు వినంగ.

కం. వినవచ్చె వాద్యరవ మొక
టనితరసాధారణముగ ♦ నాకసమున నా
నినదంబువెంబడినె క్రొ
న్ననతావులు గుబులుకొనియె ♦ నానాదిశలఁ,

పా. 1. నావ్యాసి.

ఉ. తావులవెంబడిం దగిలి♦తారొకచోఁ దేఁటులు తేఁటిఱెక్కలం
బోవక నాకుఁ బుప్పొడియుఁ ♦ బుప్పొడితోఁ దగఁ బూవుసోన యా
పూవులసోనతో మిగులఁ♦బొల్చెను కల్పతరుప్రసూనమా
ధ్వీవిసరంబు నావెనుక♦వీచెను కమ్మనిచల్లఁదెమ్మెరల్.

ఉ. తెమ్మెర వీవఁగానె కడు♦తెల్లని సీవిరిగుంపు లంతటన్
గ్రమ్మెను పండువెన్నెలలు ♦ గాసినకైవడి వాడిజాళువా
కమ్మపసిండికాఁడలు చొ♦కాటముగాఁ దమహస్తపంకజా
తమ్ములఁ బూనునచ్చరల♦తండము నిండె నఖండసంపదన్.

ఉ. నిండినయానుపర్వతరు♦ణీతతికంకణకింకిణీభవా
ఖండరవంబు కిన్నరుల♦గానము దైవతలోకవంది వా
క్పండితసిద్ధసాధ్యపత♦గప్రభురత్నకిరీటకోటికా
హిండితవేత్రివేత్రములు ♦ నెంతయుఁ దోఁచె మహాద్భుతంబుగన్.

కం. అవి యటులఁ దోఁచ నిక్కిన
చెవితేజియుఁ దలఁపుటావు ♦ చెంతల మెలఁగన్
చవుదంతి వెండిమలసాం
పు వహింపుచు వింతగతులఁ ♦ బొల్పుగ రాఁగన్.

సీ. తొడనుండి సామి యుబ్బ ♦ దురుసుగా నునుగుబ్బ
పాలిండ్లపౌలోమి ♦ ప్రక్కఁ గుమ్మ
గుమ్మలు వేవేలు ♦ కులుకుచు నెఱమేలు
కస రెత్తువగ నూడి♦గములు పూనఁ
బూన రాచవజీరు♦పోఁడిమి గడిదేఱు
తనరునెమ్మొలు చక్కఁ♦దనము మించ
మించలవడిమేని ♦ మంచిసొమ్ములమేను
బెళఁకిన నొకవింత♦సొలపుఁ జెందఁ

తే. గీ. జెందడరుపన్నెకడపన్నె♦చేల వల్లె
వాటు లిరుగడ నొకనీటు ♦ చాట మెఱిపి

మానమున శౌరిఁ గనఁ గోరి ♦ మస్తుమీఱి
సరగునను వచ్చె నటు చేరి ♦ జంభవైరి.

ఉ. వచ్చి విమానమున్ డిగి తి♦వాసులు దిండ్లు పరంగిపీఁటలున్
నిచ్చలు ముందుగా నడువ ♦ నీలపురాబిరడాల్ పొసంగఁ గ్రొం
బచ్చలచిల్క కెంపురవ♦సావలు మెట్టి పులోమకన్య చె
య్యిచ్చిన నాని యాబుధకు♦లేంద్రుఁడు రాఁ గని విస్మితాత్ముఁడై.

సీ. చేరి రుక్మిణియిచ్చు ♦ చేలాగు రహిఁ బూని
సత్యమూ పొకయింత ♦ సందిటూని
మఱి జాంబవతియిచ్చు♦మడుపు వాతెర నంది
పొంత రవిజగుబ్బ♦పోటుఁ జెంది
భద్రతోఁ బౌలోమి♦బా గాగడము చేసి
యోరటిల్లి సుదంతఁ ♦ జేరఁ దీసి
విరులచే నలమిత్ర♦విందవేనలి దువ్వి
సరగ లక్షణనీవి ♦ సడల నవ్వి

తే. గీ. యుదిరి కీడెము వెడజాఱ ♦ సోయలు మీఱ
సిగను పింఛంబు నటియించ ♦ సొగసు మించ
హాసు లోనగూడ హారంబు ♦ లల్లలాడ
లేచె బలుకేవ నాసవ్య♦సాచిబావ.

కం. పడఁతి యొకతె కుచభరమున
జడియుచు మై వంచి పట్టి ♦ సమ్మాళిగన్
దొడుగం బదములఁ గొని యె
క్కుడురాజస మొప్ప నెదురు♦కొనె నయ్యింద్రున్.

ఉ. అత్తఱి సజ్జక్రింద నసు♦రాంతకుకట్టికవారు జాళువా
బెత్తము లాని యంతటను♦బెట్టు బరాబరి సేయ బెట్టుపై
హత్తి నరాజలోక నుమ♦రావళియున్ మకుటంబు లూడఁగాఁ
దఱర మంది పేఁగ వని♦త ల్బాలవైరియుఁ దక్క దవ్వులన్.

మ. పురుషానీకము లట్లు పోవ వికచాం◆భోజేక్షణల్ ప్రేమతో
నిరువంకం గొలువన్ బలానుజుఁడు న◆య్యింద్రుండు సంధించి యి
ర్వురకే ల్గేలను గీలుకొల్పి తమపు◆వ్వుంబోఁడు లాలింగన
స్ఫురణన్ సేమము దెల్పఁగా నెనరుసొం◆పుల్ చూచి సోత్సాహుఁడై.

తే. గీ. సరగ నటు వచ్చి మేరుమం◆దరములట్లు
భోజకన్యాశచీముఖాం◆భోజముఖుల
తోడ నిరుగడ దింట్లు వె◆న్నాడఁ జేరి
యొఱపుమీఱఁగ సరిగద్దె◆నుండుటయును.

సీ. శశిరేఖ మునుమున్న◆చలువలు సవరించెఁ
జేరువ హారిణి క◆స్తూరి నించెఁ
జెల్వుగా నలతార◆చేరుచుక్కను దెచ్చె
హేమ కాంచనసుమ◆దామ మిచ్చెఁ
జిత్రరేఖ కోకవన్నె◆చీర లియ్యఁగ నంగె
రంభ సిరముకప్పు◆రం బొసంగె
మంజుఘోష కడెంది◆మణుల పెండెముఁ జేర్చెఁ
గోమ రొంటను సుగుణ హా◆రములఁ దార్చెఁ

తే. గీ. బ్రాఘిత్తోఁ దక్కు కొమ్మలు◆పారిజాత
కుసుమఫలజాల మొసఁగిరి◆గోపబాలు
రందుకొన నాదరము మీఱి◆యన్నగారి
సన్న సేయంగ గోవిందు◆సముఖమందు.

ఉ. కానుక లట్లు వచ్చి సుర◆కాంతలచే హవణింప నింపుగా
మానసమందుఁ గ్రందుకొను◆మక్కువ పిక్కటిలంగఁ గల్పవ
ల్లీనవమంజరీమధుఝు◆[1]రీలహరీతతిరీతి దాఁచ నె
దానన మించె శ్రీపతి యు◆దారముదారచితోక్తి వైఖరిన్.

ఉ. నీ కెన యెవ్వ రయ్యా ధర◆శీధరశాసన నీదువాసనన్
లోకము లెల్ల ధన్యము ల◆లోలత మించిననీప్రభావ మే

పా. 1. రీలహరీసహరీతి.

సత్యభామాసాంత్వనము.

ప్రాకృత ప్రాను నిన్నుఁ గన♦రాదు మునీంద్రులకైన నట్టి ని
ప్రాకృతు బ్రజగోపకుల♦పై దయ సేయుట వింత లౌర క్ర

సీ. భోగమా సుతనూ♦పయోగ మారసి చూడ
భాగ్యమా యజరోప♦భోగ్య (మగున)
భామమా త్రిభువన♦భీమ మారసి చూడ
శాంతమా కరుణాని♦శాంత (మగును)
సుకృతమా యనుదిన♦ప్రకృత మారసి చూడ
ధైర్యమా యరిజయా♦వార్య (మగును)
శీలమా గుణగణా♦వాల మారసి చూడ
సారమా పటుజయో♦దార (మగును)

తే. నన్న నోయన్న పొగడ న♦న్నన్న యన్న
లుప కయిన శక్యమే నీదు♦హావ(ములు) ల...
లలనతో నీవు వచ్చుట♦వలన నింద్ర
తనరి కెలు నిండె నేఁ జేయు♦ ...పము వం...

... ... కుట్టి చాల మదిలో♦హర్షించి హర్షించి ...
... ...కన్నులు ప్రఫు♦ల్లాంభోజ నేత్ర ప్రకా...
... ... బాకశాసనుఁడు సొం♦పు ల్నింపఁ ... ...
... ...కతోడ నిట్లనియె నెం♦తో యొప్పు ... ...

... ...కులకు నాదిదయచేఁ
... ...చి కంటి నీవు ♦ బళి యిది వింతా
...కే నేను గానా
...వాక్షిప నిన్నుఁ జేరఁ♦గోరఁగఁ దగదే.

... ...పశు♦వత్సకులంబుల నిన్ను మున్ను దా
... ...ను గలచఁ ♦ దత్సమయంబున లోకరక్షణ...
... ... వ్రేల గిరిఁ♦దాలిచి తప్పు సహించి నన్ను ...
... ...చులలు ♦ వారిజలోచన యే నెఱుంగనే.

ద్వితీయాశ్వాసము.

కం. [1]వత్సపశు గోపతతి నొక
వత్సర మొండెందు దాఁచి ♦ వంచితుఁడై నీ
వాత్సల్య మందె విధి శ్రీ
వత్సా నే నెంతదొడ్డ ♦ వాఁడను చెపుమా.

మ. దివికిం బట్టపురాజుఁ జేసితివి యీ ♦ దిక్పాలక శ్రేణిలో
నెవరిం బోలుదు నీకటాక్షవిభవం ♦ బెం తంచు వర్ణింతుఁ గో
రి వరం బి మ్మన నిత్తు వాశ్రితులకుం ♦ సృష్టిస్థితిధ్వంసక
ర్తవు సర్వజ్ఞుఁడ వైనఁ దెల్పెదను నా ♦ రాకల్ దయాంభోనిధీ.

సీ. చనవరు లైనట్టి ♦ సనకసనందనా
దుల వెంటఁ దిరుగాడి ♦ యలయ లేక
ప్రియముఁ జెప్పిన నుబ్బు ♦ జయవిజయులదండ
గోలల కగపడి ♦ క్రుంగ లేక
గర్వించుసముఖపు ♦ ఖరసానిదాసరి
బోడిగలిండ్లకుఁ ♦ బోవ లేక
చూచిచూడనియట్లు ♦ చొలయువిష్వక్సేను
నొస్ట దీసతఁ గాచి ♦ యుండ లేక

తే. గీ. జడిసి యేప్రొద్దు మముఁ బ్రోచు ♦ కడఁక మఱచి
యంతిపురి లచ్చికౌఁగిట ♦ నాని చొక్క
నల్లనై కుంఠపతిఁ జేర ♦ నళికి కృష్ణ
చేరితిని నిన్ను శ్రీమంతుఁ ♦ జేయు నన్ను.

కం. అంబురుహాక్షా తొలి కన
కాంబరుఁడవె నీవు జగతి ♦ నది యెఱుఁగనకో
యంబరచరచంద్రునకును
బింబితచంద్రునకుఁ దెలియ ♦ భేదము గలదే.

తే. గీ. భక్తసులభుండవై నీవు ♦ బాలురైనఁ
బ్రౌఢు లైనను గరుణింతు ♦ వనుదినంబు

పా. 1. వత్సతతి గోపతతి.

సచటికోల్వున రాజన ♦ మధికమచటఁ
జేరుదళవాయి మముబోంట్లఁ ♦ జేరనీఁడు

ఉ. పెక్కులు గావు నాదయిన ♦ పెద్దతనంబున కేను
దిక్కని నిన్నె నమ్మితిని ♦ దీనులఁ బ్రోచుట నీ
దక్కితి నీకు దేవరవు ♦ తండ్రివి రుక్మిణి కన్న
తక్కిన కోమలుల్ సవతి ♦తల్లులు నిక్కము దా

శా. శ్రీమంతుం డయి కానివానివలనే ♦ చిత్రంబుగా
స్తోమాద్యన్నర కాసురాహవభవ♦ద్దుస్సాధ్యబా
స్థేమంబై యమరావతీనగర మా♦ర్తిం జెందఁ నే
సామీ యే మని విన్నవింతు మదిలోఁ ♦ జాలా

సీ. పురవీధి వచ్చున♦చ్చరలపాలిండ్లపై
సొక్కి గోరులు నాట ♦
యెక్కడెక్కడఁ గన్న♦జక్కులప్రోయా
చిగురువాతెరగంటు ♦ చేసి
కడతొలంగినఁ బోక ♦ గంధర్వకాంతల
నాముక కౌఁగిట ♦ నానిను
విడిమేనులుగ నిల్చి ♦ వినువాఁక సిరా
పన్నగాంగనలను ♦ బట్టిపట్టి
తే. గీ. కనినకడ డాఁగుకొన్నర♦కమలముఖులఁ
జెనకి యలయించి వెతఁ జేసి♦చేసి
దీటి గడిదేటి నరక♦దైతేయరాజ
సేన పగఁ జాటె నాపిటఁ ♦ జేసె లూ

సీ. పోతరమ్ముల దేవ♦పూజాగృహమ్ముల
బెట్టుగాఁ దేజీలఁ ♦ గట్టువారు
సడువీథిఁ దమకు సం♦దడి యయ్యె నని వ
జడదార్ల ముచ్చెల ♦ నడుచు

నలుగడ బ్రహ్మచా♦రులఁ ద్రోసి పొలదిండి
తొత్తులఁ గలయించి ♦ దూఁకువారు
చలమున బ్రహ్మని♦ష్ఠులఁ బట్టుకొని యూఁగ
డించి బరువులు మో♦యించువారు

తే. గీ. నగుచు నందనవనిచెట్టు♦లఁ గలమెట్టి
సురవరుల నెల్లఁ గట్టి య♦క్షులను గొట్టి
మాలికలు పీడఁ దట్టి సం♦భ్రమము దొట్టి
తిరుగుఁ బురిలోన నెల్లదై♦తేయసేన.

సీ. అల తిలోత్తమ చాల ♦ గులగులలై బిట్టెఁ
బ్రమ్లోచికిని సీటు♦ బవిళ్లి వుట్టెఁ
గను ఘృతాచికి వీలు♦నడుము చక్కఁగరాదు
మేనక కేఁక నయో ♦ మేను గాదు
చిక్కెమహోరంగ ♦ ప్రక్కఁగోరులలావు
తారకు దగ మించి ♦ తీరెఁదావు
ద్రుతమంజరికి నంత ♦ దొడుగుదీయక హెచ్చెఁ
బెనుగంటిచే హేమ♦పెదవి విచ్చె

తే. గీ. నెందు నిటువంటిలంజెర్క ♦ మెవరుఁ జూడ
మందు రవ్వేటి కేరిలో ♦ నసురభటులు
సుదతులను బట్టి కులుకు దీ♦ర్చుకొని విడుచు
నపుడు తల్లడమున నల♦యమరు లెల్ల.

చ. ఇటువలెఁ బౌరులుం బురము ♦ నేను భయంబున నెన్నియేఁడు లు
త్కటరిపుబాధలం బడి వ♦కావక లొదుము ధాతవెట్టిము
చ్చట నెఱ వేఱు టాయెఁగద ♦ సామి పరా కొనరించ నాయమా?
కటకట యింకనైన దయఁ ♦ గావఁగదే జగదేకనాయకా.

తే. గీ. మొదలిరాకాసిసేఁతలు ♦ గదిసినపుడు
పిదప పొలదిండిజగజెట్లు ♦ పెరిఁగినపుడు

సత్యభామాసాంత్వనము.

సత్తి పోయినయట్టి మా ♦ యిల్లు నిలిపి
తీశ యిప్పటి నరకున ♦ కెంతచింత.

కం. అన విని యతనిమహాత్త్వము
వినయోక్తుల దీనదశయు ♦ వివరించి సదా
ఘనముగ నమ్మినవాఁడని
మనమున హరి యెంచి నిండు♦మన్కూవఁ బలికెన్

సీ. కంతవిచార మేల విబు♦ధేశ్వర యీపని యెంత ముజ్జగం
బంతయు నీదుకోపమున♦కాఁగునె తమ్మునిమీఁది కూర్మిన్
ఇంతయుఁ బల్కి తీ వసుర ♦ యెచ్చటి కేఁగిన నంపు ద
దంతవయాళికై తుపురిఁ ♦ ద్రోచెదఁ గాచెద లోకముం

కం. నవముగ సమరాలంకృతి
హావహించుటకంటెఁ బ్రకృత ♦ మైనవసంతో
త్సవము నెఱవేర్చి మఱి దా
నవునై దండెత్త్తవలయు ♦ నముచివిగోర్కి.

కం. ఈయుత్సవమున నచ్యుత
నాయకునకు శైలసుతకు ♦ సంతోషమగున్
శ్రేయంబు గలుగు మనలక
జేయతయుం గలుగు రిపులఁ ♦ జెనకెడివేళన్.

తే. గీ. ఇంద్ర! యింద్రాణియును నీవు ♦ నిజయశం
డచ్చరలతోడ నీడకు ♦ వచ్చినప్పు
తరుణచంద్రావతంసుజా♦తర ఘటిల్లె
నస్మదీయమనోభీష్ట ♦ మతిశయిల్లె.

వ. అనిన వినీతియు వేడుకయుం గ్రందుకొన నప్పు
డింద్రుని కిట్లనియె.

మ. కరిరక్షక నైరిశిక్షక హరీ ♦ కంసారి యారాజశే
ఖరుకేనె నినుఁ జూచినప్పుడె కదా ♦ కల్యాణముల్గల్గె నేఁ

బురికిం బోవలెఁ బోకయున్న దితిభూ♦పుంఖానుపుంఖాతిదు
ర్భరనారాచములన్ కపాలమయి స్వా♦రాజ్యంబు భోజ్యం బగున్.

కం. అనిచిన జయంతు నచ్చర
ననఁబోఁడుల నచట నిలిపి ♦ నగరికి హారిచం
దన సంతానసుమాదిక
ఘనసురభిద్రవ్య మంపఁ♦గల నీ కెపుడున్.

ఉ. నావుడు సంతసించి యదు♦నాథుఁడు కస్తురి కుంకుమంబు క్రొం
బూవులు బోంట్లు దేహళికిఁ♦బూసి యెసంగ నతండు నట్లు సం
భావన సేయ నియ్యకొని ♦ మక్కువతో సరిగంచు మంచిచెం
గావుల నిచ్చి లేచి దయఁ ♦ గౌఁగిటఁ జేర్చుచు నంపె వాసవున్.

కం. అనిచిన జయంతు నచ్చర
వనితల నట నిల్పి కదలె ♦ వాసవుఁ డంతన్
వనజదళాక్షునిసదనం
బునకంచుకి యిట్టు లనియె ♦ మోదము మీఱన్.

ఉ. శ్రీరమణా యుమాపతికిఁ ♦ జేయుమహోత్సవ మెల్లఁ గన్గొనన్
మేరు వనేకరూపముల ♦ మేలిమితో నట నిల్చెనో యనన్
దేరె నభంబు శృంగముల ♦ దీటుచుఁ బైఁడివసంత మాడుచున్
తేరులు తేజరిల్లెఁ బురి♦దేవత లందఱు నుల్లసిల్లఁగన్.

సీ. కలధౌతదళసౌధ♦ములయూథములె యెందుఁ
గుంకుమకోలఁకు లే♦వంకలందు
ఘనసారహిమపూర♦ఘనకటాహము లెందు
విరితేనెదోను లే♦సరణులందు
మగరాలనిగరాల♦ములఁచుమార్గము లెందు
విధుశిలావేదు లే♦వీధులందుఁ
గలువరాచలువరా♦చలువ లేకడలందుఁ
బూవుచందువలె యే♦త్రోవలందు

తే. గీ. నిచ్చలును మెచ్చు నగుగచ్చు ♦ హెచ్చుపీలు
రవలపచ్చతోరణము లే♦రచ్చలందుఁ
గ్రందుకొన నిందిరాదేవి ♦ చిందు లెనసె
ననఁ దగుపురంబుశృంగార ♦ [1]మద్భుతంబు.

వ. మఱియు నవ్వలివ్వల నివ్వటిల్లుపువ్వు పందిళ్లనీడలఁ బరిమళమంజిమను రంజిల్లుకుమంజిమను పన్నీరు చికిలించుజాడల నెడతెగక యడరు నడపావడలును, పావడలమీఁదఁ గ్రమ్ముమొలకతెమ్మెరలకపురంపుదుమ్ము గ్రమ్మరింప ఘుమ్మను తావిముమ్మరంబునకుఁ దానె తలయూఁచువగ మెదలిమెదలి నటించు నేడాకులయనఁటికంబంబుల నెడనెడం గూడిన రసదాడిచెఱకుదడులును, చెఱకుదడికురుంజులఁ జులుకగానంటు నంటిమేరువులును నంటిమేరువులనుంగిలిముగింళ్ల రంగుమీఱు బంగారురేకు చెక్కడపుచిక్కుపనినిక్కు తడికచిక్కొమ్మ లావరించు పువ్వుటోవరిబవరిగొన్న సన్నజాజిజల్లుల నుల్లసిల్లునల్లకలువచప్పరంబులును చప్పరంబులయెదుట నిద్దంపుసుద్దదిద్ద జానొందునోదుఖానా నిండి దండిగ నంబరంబున కుప్పళించు కొప్పళించు గొప్పధారలుగల జలయంత్రంబులును, జలయంత్రధారాధోరణీకృతావలంబ జంబీరనారంగనాగపున్నాగమాతులుంగలవంగపచేళిమ భిదేళిమదాళిమ ఫలకేళి మనోహారకీరపీరవారమ్ములును, నచట నద్దగించిన కెందమ్మికప్పడగొప్పకప్పురపు పూఁతసెజ్జలును నాపట్టునఁ గనుపట్టుకెంబట్టుసజ్జలును, వాటినికటంబున డంబుచూపు నవురుచివురు జంబుఖానాల నుంచినమంచియావజమ్ములు, నావజమ్ములసరసనీటుచాటిమీటు సురథానులు మెఱుంగుచెందొవరేకుసింగాణులు కుసుమశరశ్రేణులు కుంకుమవంకెణులు రాణించుమసంబున జంకులు దొలంక చేకానుకలానుక ధీమంతులగు మంతు లంతంత నందడింప నల్లకుమారలోకంబు నల్లుంద్రవైకంబు తమతమహాజారంబులసమీపప్రదేశమ్ములు సకలవస్తూపహారమ్ములు హావణించుకొని నిలువఁ గలువకంటు లారతిపళ్లెరంబులు చేఁబూనుకొని యున్నవారు కన్నవా రందఱు వెఱఁగంద నయ్యవసరంబున.

పా. 1. మబ్బురంబు.

చ. గొడుగులు నాలవట్టములు ♦ కుంకుమకస్తురినీటితిత్తులుం
సిడములు జాళువాపికిలి♦చెండులు నీఁటెలు పైఁడియందె లె
క్కడువగ వేత్రముల్ మొరట♦కొమ్ములు చిమ్మనఁగ్రోవు లాని ని
ల్కడసాగ సూని భోగముచె♦లందులు వేవురు వెంట నంటఁగన్.

సీ. కంకణమణిఫణాం♦కణమణిగణధగ
దగలు కుంకుమవసం♦తములు చల్ల
గళసీమగళదన♦ర్గళనీలధళధళల్
దనరుకస్తురివసం♦తములు చల్ల
నెలరాలజిగి గ్రమ్మ♦ నెమ్మేని నిగనిగల్
తావిగందపువసం♦తములు చల్ల
రాణించుబంగారు ♦ వీణెల మిసమిసల్
తళుకుపసపువసం♦తములు చల్ల

తే. గీ. గం జెనయఁ బోల్చి జాళువా♦యండి దాల్చి
హవణికలు మీఱి పైఁడిమే♦రువులదారి
పర్వతకుమారితోఁ గూడి ♦ బయలుదేరి
చెలు వమరియుండెఁ దరుణేందు♦శేఖరుండు.

తే. గీ. అనిన విని యంతిపురిఁ జేరి ♦ యనువుమీఱి
చెలులు గై చేసికొని చెంత ♦ నిలిచినంతఁ
గొలువుసింగారములఁ జెందు♦కొంద ఱిందు
ముఖు లెదుటఁ జేర మదిని స♦మ్మదము మీఱ.

సీ. అరజాలుసిగమీఁద ♦ విరిమొగ్గసరి చుట్టి
జాళువాజంటరు♦మాల గట్టి
సొగసుకస్తురిపట్టె♦సోగనామము దీర్చి
మెసలెడుకుంకుమ♦మెఱుఁగొనర్చి
డంబుముత్యపుచేస♦రం బొకచే నాని
చీనాగొలుసు లొక్క♦చేతఁ బూని

పాలకాయొంట్లును ♦ బావిలీ ధరియించి
ప్రోదిగాఁ జెవుల జ♦వ్వాది నించి

తే. గీ. తళుకుజిగిమించు సరిగంచు♦[illegible]
ప్రాఁతపనిదుప్పటిని వల్లె♦వాటు [illegible]చి
కడఁక తగ నెంచి కొల్వుసిం♦గార మిటులఁ
చేసికొనె శౌరి యెన లేని♦చెలువుమీఱ [illegible]

తే. గీ. వెనుక నెదుటను నిలిచిన♦వెలఁదు [illegible]
దనమొగముఁ జూడ సామియం♦[illegible]
కోమలజడప్రేటులును పచ్చి♦గోళ్ల[illegible]
లెన్ని చూచిన నసఁ డేమి ♦ నెన్నుఁ [illegible]

వ. తదనంతరంబ నితంబినీనితంబ విలంబమానమణి[illegible] మ్ములును, కంజాననాచరణకంజసింజానమంజుమంజీర[illegible] [illegible]సముత్త పాణిపంకరుహాచంకనత్కనక కంకణ [illegible] బులు, [illegible]కుముభంజన కబరీ నిబిరీ సమరువక కురువక [illegible] [illegible]దయ పుష్పంధయస్తనంధయ ఝంకారంబులును, [illegible]త విజయహూంకారంబులును, వివిధహ్యా[illegible] [illegible]విరళనాదంబులును, గ్రమ్ముకొన [illegible] [illegible] స్వామియును ముందుముందుగా నానంద[illegible] [illegible] జెందిరప్పుడన్నిగంధపుష్పాళ్ల చెందమ్మి రేకుల [illegible] [illegible] నంత.

[illegible] రాజులుఁ నగరి♦బైల రయమ్ముగ నేఁగఁ దమ్మ[illegible]
[illegible]లుఁ చిఱుత♦బోడికలు న్నికటోర్వి [illegible]
[illegible]ములు ద్రోలంగురవ♦ణంబున కట్టికవారు గొల్లలుఁ
[illegible]బుగ గడుబ♦రాబరి సేయ మహాద్భుతంబుగఁ.

సీ. జలుగొల్సు లెనయించి ♦ బండ్లపై నుంచి కుం
కుమ నించుబంగారు♦కొప్పెరలును

కాపుగుబ్బెతగుంపు♦మూపులపై నుంపు
గందంపురతనాల ♦ బిందియలును
చిఱుతనీమందంపు ♦ చేఁ బూనుపవడంపు
గోనబుకస్తురిగాజు♦కుండకవలు
జతగూడి వెలిబొక్క♦సమువారిచేచక్క
హావణించువన్నెగం♦దవడితట్ట

తే. గీ. లావెనుక సూడిగమ్ముల♦హస్తములను
గచ్చుతట్టలరాణించు ♦ కలువపూల
చెండ్లు పలువన్నెపన్నీటి♦గిండ్లు తావి
విరులు నేతేర నెనలేని♦వేడ్క మీఱ.

తే. గీ. తనియఁ గన్నాఁగి వెస వసం♦తమునఁ దోఁగి
సొరిదిగా జోత్తుపావల♦సొబగు హత్తు
వింతదగువీధి నిరుగడ ♦ వెడలె నంత
సొగసు వెలయింపుహరికొల్వు ♦ సూళెగుంపు.

ఉ. మన్ననయమ్మగారు లోఁగి♦మానికపుంజిగిపేరు లాని ము
న్నున్నగఁ బోవ నావెనుక ♦ మూవరసానులు సందడించఁగాఁ
గన్నెలు వేనవేల్కరుని♦కైదువలో కడవన్నెబొమ్మలో
వెన్నెలసోగలో యనఁగ ♦ వెంబడిగా నడతేర నిచ్చలుం.

సీ. భృంగఝుంకారంబు♦రీతి నుపాంగంబు
ఘుమ్మన ఢక్క ఢిం♦ఢి మ్మనంగ
నిల్చి నాదించుతం♦త్రీవాద్యములసుతి
ఘుమ్మనఁ జెంగుత♦ఝ్ఝుమ్మనంగఁ
జిఱుతమద్దెలతోడి ♦ చిఱువీరణపుసద్దు
ధిమ్మన దిమ్మోధిం♦ధి మ్మనంగ
జిలుగైనవరలపెం♦చ్చిలు శేషనాదమ్ము
ఝుమ్మన నిల్వతోం♦ఘొ మ్మనంగఁ

తే. గీ. జంద్రవలయమ్ము సారంగ ♦ జవిలిబాజ
మురళి ముఖవీణె తిపిరి కి♦న్నెర కమాచి
తాళమును వేటుగజ్జెలు ♦ దవిలి రక్తి
గుల్కఁ గంధర్వమేళంపుఁ ♦ జెలులగుంపు.

తే. గీ. సరససాంబ్రాణిధూపముల్ ♦ చౌకళింప
గెలుపుపద్యంబులను వంది♦నులు నుతింపఁ
గెలన నుడిగంపుజవరాంద్రు ♦ కెలసి చూడఁ
బసిఁడిపావడ లాడ రా♦జసముతోడ.

మ. ప్రపదం బానుక కుచ్చెలల్ మెఱయఁగాఁ ♦ బాలిండ్లపై పై నొయా
రపుపైఁట ల్వెడజాఱ లేనగవు మీ♦ఱ న్వచ్చి దేవేర్లు నె
య్యపుమాటల్ పలుకంగ రాధ యడపం♦బానంగ మ్రోలఁ బరా
కు పరా కంచును వేత్రిణుల్ పలుక వ్యా♦కోచస్మితాబ్జాస్యయై.

సీ. మెఱుపులఁ దళుక్కొత్తి ♦ నెఱతనంబున హత్తి
వలగొన్న యల నీల♦జలధరంబొ
సొలపులసొంపెక్క ♦ పలుచుక్కగమి నిక్క
సరస దొరయనుండు ♦ చందురుండొ
మిసమిసల్వెలయింపు ♦ పసిఁడితీవియగుంపు
పొదలియుండెడు కల్ప♦భూరుహంబొ
మణిశిలాకలు నిండ ♦ మలసి బెళ్కుచునుండ
నలువొందు నల రోహ♦ణాచలంబొ

తే. గీ. యనఁగ శృంగారసర్వస్వ ♦ మవని ముంచి
మించి కంటికి సాక్షాత్క♦రించి నటులు
పొగరుచిగురాకుఁబోండ్లతో ♦ నగరు వెడలె
మందరధరుండు మన్మథ♦మన్మథుండు.

మధురగతిరగడ.

అప్పుడు శ్రీపతి ♦ నాత్మల మెచ్చుచుఁ
గప్పురగంధులు ♦ కడఁకల హెచ్చుచు

మునుకలు గను జను♦ముగుదలఁ గనుఁగొని
వెనుకొని యరసెడు♦వెలఁదులఁ గనికని
చెలిమియు బలిమియుఁ ♦ జెలఁగఁగ మఱిమఱి
యెలమిని నొండొరు ♦ లిట్లని పలికిరి
పైఁబడ నేటికె ♦ పంకరుహేక్షణ
ప్రాఁబడె నీ కీ♦పదటము లక్షణ
చెనకుచు హరి ద్రో♦చిన నేఁ ద్రోచితి
ననవచ్చెదు నీ ♦ వదె సాత్రాజితి
చిత్రముగా హరి ♦ చెనకిన నేటికె
మిత్రవింద నీ♦మెరమెర లేటికె
నాడెను రుక్మిణి ♦ హరితో ముచ్చట
యేడ దప్పు మన ♦ కీలవ మిచ్చట
కందువతోఁ బతి ♦ గనె నంతంతకుఁ
జిందురవారము ♦ చేరె సుదంతకు
కొతుకునడలు పె♦క్కులు జాంబవతికి
హితవులు గలయది ♦ హృదయమునఁ బతికి
నౌర చూపు మొగ ♦ మరసెను భద్రకు
నేర మయ్యెఁగదె ♦ నిన్నటినిద్రకు
చుట్టుక హరితో ♦ సూరకుమారిక
గుట్టుబయలుగా ♦ గొణిగెను శారిక
యీయెడ రాధిక ♦ యెంతటిచిన్నది
మాయురె హరిమెడ ♦ మలయుచునున్నది
కోమలవల్లికిఁ ♦ గొసరుచుఁ జేరెను
సోమునిబావకు ♦ జుమజుమ మీఱెను
కలహించుట నీ♦ఘునతకు మేలా
కలభాషిణి నీ♦గాయక మేలా
మందరధరుపై ♦ మమతలు ద్రోయకు
చందనరేఖిక ♦ చనె నాచాయకు

సత్యభామాసాంత్వనము.

పదపదముగ నిదె ♦ సందడిఁ గూడెను
కొఱవే దానికిఁ ♦ గుబుసము వీడెను
పసుపడ హరిచే♦ బంతులరువ్వులు
మొనసెను దానికి ♦ ముసిముసినవ్వులు
నెలఁతకు నూరక ♦ నీవిక జాఱెను
పాలుపుగ హరితలఁ♦పులు చేకూరెను
పడఁతికి గుబ్బల♦ పైఁట తొలంగెను
కడుఁతమి హరి క♦గ్గలమై పొంగెను
మున్నుగ నది విరి♦మొగ్గలఁ జల్లెను
వెన్నునిమదిలో ♦ వేడుక చెల్లెను
నావ్రముఁ దమి మ♦న్ననయుం గాటము
గా వెలయఁగ హరి ♦ గనె సయ్యాటము.

తే. గీ. అటుల సయ్యాటములఁ దేలి ♦ యమునయందు
ప్రాగ్జ్ఞ చంద్రుడు శృంగార♦పూర్ణుఁ డగుచు
నగరు వెలువడి నెఱనీటు♦నడలతోడఁ
జెలులతోఁ గూడఁ బురవైరి♦చెంతఁ జేరె.

ఉ. నాడులపాల యచ్చరల♦నాట్యము చంద్రవతంసు చందము...
...యందమును బురము♦తీరును వీథులసౌరు నెంచి లో
నాడుకు మెచ్చి విస్మయము ♦ సమ్మదమున్ బొదలంగఁ దాను శ్రీ
... జ♦గద్విదితప్రతిభానుభావులై.

తే. గీ. శివునకును మ్రొక్కి యనుపమ♦శ్రీల ...
యిందుధరుసమ్ముఖమున నొ♦క్కెడను నిల్చి
యాదిని జయంతుఁ బ్రద్యుమ్ను ♦ నర్జునాది
నృపతులను బిల్చి కుంకుమ♦నీటఁ దేల్చె.

క. ఆ వెనుకఁ గవివరేణ్యుల
నా వెనుకను బుధులు గాయ♦కావళిఁ గరుణా

భావనచండిసజలధా
రావితతిఁ ముంచి పనిచె ♦ రాజస మొప్పన్.

ఉ. ముందుగఁ బోవఁ బంచె నల ♦ ముగ్ధశశాంకకళావతంసు నా
సందడిఁ బోయె నచ్చరల♦సంఘము బోగపుటింతిగుంపు తా
మందగతుల్ సాగ న్వెనుక♦మానవతు ల్గొలువన్ బ్రతోళికా
ళిందమునం జెలంగి మరు♦లీల వసంతము లాడి వేడుకన్.

కం. వీడక శౌరి వసంతము
లాడన్ కుంకుమరసంబు ♦ లపుడు రహించెన్
జూడంజాలక సతులు
సూడున మహి క్రోధరసము ♦ చూపెడు మాడ్కిన్.

తే. గీ. ఉదయభాస్కరు మొరయించి ♦ యువిద యొకతె
శౌరిపైఁ గల్వపూబంతి ♦ సరగ వైచె
నెలఁతపై నొక్కతన్వి ప♦న్నీరు నించె
నేసెఁ గల్లరిగొల్ల నా♦యికన్ వెతఁగి.

తే. గీ. తిరుచిగురాకులందె ప♦న్నీరు నించి
యచ్యుతుఁడు నొక్కకొమ్మతో ♦ మ్మప్పళించి
యింతి మర్మంబు విడు మని ♦ హెచ్చరించె
నిఱుకుచనుదోయిసడు చక్కి ♦ చఱచినట్లు.

ఉ. తమ్మిలకోరిఁ దాల్చుదొర♦తండ్రికి పై నెరయాళి జాళువా
చిమ్మనఁ గ్రోవి నొక్కచెలి ♦ చేతులకొద్దిని చిమ్మఁ జిమ్ముతోఁ
గ్రమ్మి యురమ్మునం దొరగు♦[1]కప్పురపుం దెలినీరు వొల్చెఁ జి
త్తమ్మున నున్నచంద్రునిసు♦ధారసముల్ వెలిఁ దేరునై వడిన్.

తే. గీ. మదనజనకునిపై నస్రూ♦ములు చూడ
నెదుటఁ గస్తూరి నీరొక్క♦యింతి చల్లెఁ
గంసశాసనుఁ డప్పు డా♦కందు వెతఁగి
గ్రక్కున మరల్చెను కళింద♦కన్యమీఁద.

పా. 1. కప్పురపుంజిలినీరు.

సత్యభామాసాంత్వనము.

సీ. బాహుమూలశ్రీల ♦ పసపు పసంతంబు
దాల్చుక లేఁగొను [illegible] ♦ [illegible]
కడకంటిచూపుల ♦ కలువవసంతంబు
చిందఁ దోడన్పునస్య ♦ [illegible]
బలుచనిచెక్కిళ్ల ♦ పైఁడిపసంతంబు
నెఱయఁ జిగురుకేలు ♦ [illegible]
రహిఁ నవుగుల లక్క ♦ రసపుపసంతంబు
చిమ్మఁ గాంచీనినా ♦ [illegible]

తే. గీ. సమ్మదమ్మున నవరంటఁ ♦ [illegible]
గుమ్మవిరిదమ్మిచిమ్మనఁ ♦ [illegible]
జిమ్మె హరిపైని మగుడించి ♦ [illegible]
రాజవదనాతిమూర్ధన్య ♦ భోజకన్య.

సీ. [illegible] మనంగ జాంబవతి ♦ సత్యయుఁ [illegible]
[illegible] బారుహిమ ♦ ధారలు ప్రక్కల [illegible]
[illegible] వెన్నుఁ దత్తిలిరుఁ ♦ గైదువదేవరసత్య [illegible]
[illegible] లాడుకై వడిని ♦ భాసిలె ప్రేంతలు [illegible].

తే. గీ. గంధవడి భద్రనెమ్మోము ♦ నందుఁ [illegible]
వెన్నుఁ డేతేరఁ జన్నులు ♦ [illegible]
యణఁచెను సుదంత మరునిగా ♦ [illegible]
హత్తి గజనిమ్మపంక్తిచే ♦ [illegible].

సీ. [illegible] వెన్కనుండి యొక ♦ యంగన సన్న [illegible]
[illegible] విప్రవిందచను ♦ బంతుల కుంకుమనీట [illegible]
[illegible] చిమ్మ జిమ్మ నది ♦ పీవనకెంజిగిజాలు [illegible]
[illegible] మొల్లనై బుదార ♦ తేజము [illegible].

కం. పక్షీంద్రతురంగునిపై
[illegible] కలువదోని ♦ విధమున నిగుడన్

లక్షణ చల్లె వసంతము
నాక్షణమే కుచఘటంబు ♦ లతఁ డదుమంగన్.

సీ. ఒకసారి దనుజారి ♦ యుదుటుగుబ్బలపైఁట
హస్తకస్తూరిక ♦ నపనయింప
మఱియొక్కపరి హరి ♦ మాధవుఁపుచీర
కుచ్చెలచేతికుం ♦ కుమము పూయ
వేఱొక్కసారి కం ♦ సారిచేనంటువై
గోవజవ్వాది చె ♦ క్కులను జెమర
మఱుసారి యలశౌరి ♦ కరముగందవడిపొ
నదరంటఁ బిఱుఁదుల ♦ నప్పళింపఁ

తే. గీ. జెలులనే సోఁకులను గ్రమ్ము ♦ చికిలిమీస
ములఁ బసపుపావడను వెన్నుఁ ♦ డలమి చిమ్ముఁ
జాయయునుబోలెఁ దిరిగిన ♦ చాయఁ దిరిగి
రహి నతఁడు వంట మడు పాన ♦ రాధ వెంట.

సీ. పావడకట్టుతో ♦ భ్రమసి తొల్గెడివారు
నొగి నీవి జాఱఁ గూ ♦ ర్చుండువారు
రవికవీడినఁ బైఁట ♦ రహిఁగఁ జెక్కుడువారు
నదివోఁ గుచము కేల ♦ నదుమువారు
తడికోకతొడనిగ్గు ♦ లడర వ్రాలెడువారు
నచ్చోఁ దళుక్కన ♦ నణఁగువారు
కుచ్చెలనెఱిక వోఁ ♦ గొంతి కొదిగెడువారు
నాభిపైపైన వె ♦ న్మలయువారు

తే. గీ. నగుచు నగినగి వగవగ ♦ నిగుడుపొగరు
మిగుల సొగసుగ మగువలఁ ♦ జిగురువిల్లు
మాయలను జొక్కఁజేసిన ♦ మరునిఁ గన్న
సామి తమిఁ జెందుఁ జెందునా ♦ సమయమందు.

సీ. రసదాడివిలుఁ బూని ♦ బిసరుహాక్షులపైని
కుసుమాస్త్రముల నేయుఁ ♦ గొంతసేపు
కొలఁకుల జతగూడి ♦ కుంకుమసీ రాడి
కోమల నుఁడ్డాడించుఁ ♦ గొంతసేపు
బోంట్ల నేఁచఁగఁజాలు ♦ భూపతిమలచాలు
వింత గన్గొని నవ్వుఁ ♦ గొంతసేపు
చెలులకు సందిళ్ల ♦ ఫలపరంపర లెల్లఁ
గొల్లగా నిప్పించుఁ ♦ గొంతసేపు

తే. గీ. ప్రొద్దు గడపుచు మకరాంకు♦పద్దు చెల్ల
నగు వసంతోత్సవం బటు ♦ లతిశయిల్ల
నెఱపి తా నెల్లపల్లవా♦ధరుల కెల్లఁ
దనివి సంధిల్ల నామాయ♦దారిగొల్ల.

వ. మఱియు నయ్యిందిరాజాని రమ్యవస్తూపహారమ్ములవలనను విచిత్రతరనీహారమ్ములవలనను విధుముఖికరారవిందవిక్షిప్తకుసుమకందుకప్రహారమ్ములవలనను హృదయమ్మున విస్మయావిహారమ్ములు రాణింపఁ జంచలనయనారుణారుణ పటాంచలప్రపంచితపంచశరప్రతాపావలేపసూచనవిశంకట సకుంకుమపంక సంకలనచంకనదకలంకనిజశరీరకిరణజాలమ్ములును, తరుణతరణికోటిధాళధళ్యంబును గ్రమ్మించుక్రొమ్మించు దుప్పటిచెఱఁగులు జాఱఁ గొమరుమీఱులావణ్యసారంబును లలితాకారంబును మందహాసంబును మహనీయవిలాసంబును మానసోల్లాసంబును మన్మథవికాసంబును గ్రందుకొన నరవిందముఖబృందంబునుందాను నమందానందంబున మందమందగతులఁ జెందలిరుపందిళ్లఁదోఁప నించునించు చారువులును మేరువులును గొజ్జంగినీటికొలంకులును గుజ్జుమామిళ్లవలఁకులును కృత్రిమకేళీగృహవాటంబులును కృతకాచలకూటంబులును జూచి శిరమూఁచి యవ్వలవ్వలదాఁటి యలరులనెలజాతరలఁ జాటి నగరప్రదక్షిణంబుగావించి నగరాజకుమారికాశంకరుల మగుడ సేవించి వారల నిజనివాసంబుల కనిచె నంత సాయంతన సంధ్యారాగమ్మే వెన్నునియంగరాగమ్ములాగునజగమ్మునని౦డెఁ జండకిర

ఘుంపు కుంకుమభరణికిరణిఁ జరమగిరికడనుండె నంభోరుహంబులు వాడె
వియోగిజనధైర్యంబులు వీడె నిందీవరంబులు విరిసె నిందిందిరంబులు
మొరసెఁ గంధర్వవీరాట్టహాసంబులు వెలసెఁ గటికిచీకటి హరిదంతంబులఁ
గలసెఁ దారలు మెఱసె ధవళిమ తూర్పుదెస నెఱసె జక్కవకవలు తల్ల
డించె జాబిల్లి యుదయించె నంతకుమున్న వెన్నెలలనిగనిగలు హత్తుపగలు
వత్తు లిరుగడల నడువ ముందుగాఁ గొందఱిందుముఖులు కరదీపికాదశసహ
స్రంబుల నాని పొలిచి సముఖంబున నిలిచి దిశల జాళువామొలామాలు
నివ్వటిల్ల దివ్వటీసల్లాములు చేసిడాసి మారువారువమ్ములలీలల విలసిల్లు
నిరుపగళ్ల బారుదేరి గ్రమ్మన నమ్మదనగోపాలుండును కలితకర్ణికార కలి
కానుషంగ జంగమగాంగేయశైలంబు డంబున దంతపురేకుసంతనవింతపనిక
డానిగచ్చు పచ్చలపల్లకినెక్కి యిరుపక్కియలఁ గిక్కిఱిసి దచ్చిదేరులు
తచ్చనలాడ నటనాటకశాలకేలికతోడ నాపురవీథినుండి హజారంబుఁ బ్రవే
శించి యంతస్థుల మించి యపరంజియిటికెలాగడపుపటికెపుఁగంబంబుగుంపు
నెఱకెంపుజగతి నిగనిగదగు మగరాలకుమడికాసురేకుజోకయీడపు నీలపు
గోడసడలఁ దురంగలించు చెంగటిముంగిటికిరీటిపచ్చ హెచ్చుపసరుజిగి విచ్చ
లవిడి పుటంబెగయువగఁజెలంగుబంగాళిపచ్చతానకపుటెంగిలీకపు వ్రాఁతతా
మెరపొందుఁ జెందుముత్యపుచందువాలఁ గనుపట్టి తెరమానికపురాకట్టు
తొట్టికట్టినశిబికావరోహణంబు చేసి శచీవిలాసిని యనుపఁ గొందఱచ్చర
లచ్చటికివచ్చి పారిజాతకుసుమబృందాది దివ్యచందనమ్ములు దెచ్చియిచ్చిన
సంతసిల్లి యచ్చెలువ లేమరక నరకదైతేయబాధలవలన దాడి తడవు
చెల్లె నని విన్నవించిన నాలకించి నగి జయంతు రావించి కటాక్షించి యంత
నయ్యచ్చరలఁ దొలుతటియచ్చరల నగారి నివాసమున కనిచిన వేడ్క
నప్పుడు సత్యభామ సరసత నవరస యని హెచ్చరించినలీలఁ జేలాగియ్య
నడచి కనకకక్ష్యాంతరంబులు గడచి దైతేయుమీఁద దాడిచనవలయు నని
యందఱు వినునట్లుగా మందలించి కందలించినపొగరు నిగుడఁ బ్రద్యుమ్న
భీమవిజయసైనేయులం గాంచి వీట జయయాత్ర చాటించ విజయభేరి
వేయించ నియోగించి భోజతనయాముఖనిఖిల లలనాజనంబుల నంతిపురం
బున కనిచి తోరంబగు సాత్రాజితిమాణిక్యాగారంబు చేర నరిగి యందు.

ఉ. సారసనేత్ర లారతు లో♦సంగ వసంతముచెల్వు గొల్వుసిం
గారముల న్నడల్చి యట ♦ గ్రక్కునఁ దా జలకంబు లాడి క
న్గోరులరావిరేకపని♦గోణము గట్టుచుఁ జల్వఁ దాల్చి యం
భోరుహనేత్రుఁ డందముగ♦మోమునఁ గప్రపుబొట్టుఁ బెట్టుచున్.

కం. లోలాక్షియుఁ దోడనె హా
జీలై రా నారగించి ♦ చేఁ దోలఁచి రుమాల్
పూలును కలపము తగ బా
గాలాకుమ్మడపు లొసఁగఁ ♦ గై కొని యంతన్.

శా. శృంగారించుక శౌరి చంద్రముఖమై♦సింగారముం జూచి యు
ప్పొంగున్ డెందముతోడఁ జూపులు నయం♦బుల్ చాలఁజేకూర సా
రంగాక్షుల్ తనసైగ దెల్సి వెలిదే♦రన్ వేడ్క నాయంగనా
నంగామోహనసాధనప్రమదధ♦న్యస్నేహసన్నాహుఁడై.

సీ. పటికవుకీల్బొమ్మ♦చిటికరాయుద్దికఁ జిల్క
గుటికలపల్లకీ ♦ గొనుచు నినుచు
సురటిరెక్కలగాలి♦సోఁకులనేమొస
గొడిగెడు సకినల♦గుంపు నింపు
[1]సద్దుసద్దన నార♦జంపు మంపులనింపు
జగజంపుజంత్రంపు♦జతలకూకి
కవలకుత్తుకహత్తు♦కవకవకివకివ
రవలతో మరుచివ్వ♦బవిరి దీర్చ

తే. గీ. నవ్వులపుంజెందుచందువా♦తొవలపొంగు
తుమ్మెదయెలుంగుశ్రుతి గ్రమ్మ♦కమ్మపైఁడి
ఢక్క ఘుమకారములమేలి♦గ్రుక్క లీను
హరువు మురువైనశయ్యాగృ♦హమ్ములోన.

పా. 1. సద్దుముద్దుల నార.

కం. విరికుచ్చు హెచ్చుగచ్చుల
తటిమెనపగడాలకోళ్ల ♦ దంతపుపనిచ
ప్పరమంచంబున ఘుమ్మని
పరఁగెడు సేవంతిరేకు ♦ పానుపుమీఁదన్.

చ. చికిలిమెఱుంగు కెంపురవ ♦ చెక్కడపున్ జిగిడంబకంబు మో
రకొణిగె నంటఁ గట్టినజి ♦ రాపనిమేలరవిప్పదీర్పుకో
రకములనింపు సంపఁగిక ♦ రాశము నోరతురాయిసోఁకని
య్యాశ వసియించుహారలత ♦ లాడఁ దలాడను చేయి యూఁదుచున్.

కం. వసియించ శౌరిసరసన్
మిసమిసమనుగబ్బిగుబ్బ ♦ మెఱుఁగుపయఁటలో
మసలఁగ నెఱమోహపురా
జసపుం దరితీపుతోడ ♦ సత్య వసించెన్.

తే. గీ. కాంత యటువలె వసియించి ♦ కొంతసేపు
మంతనముతో వసంతపు ♦ మాట లాడఁ
బ్రొద్దు గడపుచు నున్న దీ ♦ పూపుఁబోఁడి
యని యుతాళించి యెనలేని ♦ హాసు మించి.

కం. పనిలేనిమాట లాడుచుఁ
దనమైచే మేని సోఁకఁ ♦ దప్ప బెణఁకుచున్
వనజదళాక్షుఁడు మాటలఁ
దనియక మదిఁ బొంచియుండెఁ ♦ దహతహ మీఱన్.

కం. రమణుఁడు పొంచుట తనచి
త్తములో నెఱుఁగ కట మాట ♦ దారిగ నగుతా
గమకించి కురుజు తెలనా
కుమడపు మొనపంటఁ గఱచి ♦ కొమ్మని గొసఁగెన్.

చ. ఒసఁగినయంత వింతగను ♦ హుమ్మని కమ్మనిమోవి నోరఁగా
దుసికిలనీక యమ్మడుపు ♦ తోడఁజుఱుక్కున నొక్కె శౌరె సం

తసమును సిగ్గు నెగ్గుమెయి♦తగ్గును సీత్కృతిజగ్గు మొగ్గురా
జసమును మీఱ బోటిమెఁయి♦సంఘటిలం గటిలగ్నపాణియై.

కం. పెదవిచుఱుకంట సతి పతి
కెదురెక్కుచు గోర నదిమి ♦ యెదను చనుమొనల్
గదియించి కాటు సోఁకినఁ
గదియంబడి నిల్చి వెల్చి♦కై వడి నంతన్.

చ. ఉరమున గుబ్బ లాని హరి♦యుల్కుచు మాటలఁ దేర్చి పల్కుచున్
తరుణిని నిండుకౌఁగిటను♦దార్చి నయంబు లొనర్చి హామికల్
బెరయ బిరాలునన్ బాటన♦వ్రేలునఁ గుచ్చెల రెమ్మి నీవి వోఁ
బారలి చివుక్కునం గదిసె ♦ బోటియుఁ దా నెదురెత్తు లియ్యఁగన్.

కం. అటువలెను శౌరి కదియుచుఁ
గుటిలాలక జొక్కమలుకు♦గ్రుక్కులు రహిఁ బి
క్కటిలన్ ఘుమకారము సం
ఘటిలన్ బకదారిరవలు ♦గలిబిలి సేయన్.

కం. కుతికంటుమొదలఁ గదురఁగ
గతిపెక్కుల నిలిచి నిలచి ♦ కమ్మలు గదలం
జతగొని ముంగర పొదలన్
గొతకక మణితంబు సలిపెఁ ♦ గోమలి యంతన్.

సీ. అధికహస్తగ్రాహ♦శిథిలకుంతలవాల
మాతతశ్రమకణో♦ద్యత్కపోల
మామృష్టఘుసృణది♦వ్యచ్చిత్రనికటాల
మన్యోన్యరచితాట్ట♦హాసలీల
మధిగతసుఖ మనం♦గామీలితనిపాల
మాప్రయోగక్షతో♦ష్ఠప్రవాళ
మలఘువక్షోజక♦ట్యామర్దనస్ఫాల
మాకీర్ణకుసుమశ♦య్యానిచోళ

తే. గీ. మవిరళావ్యక్తవాగ్జాల ♦ మతికరాళ
మాత్మపులకాంకురనిరాళ ♦ మమితఖేల
మగుచు మరుఁ డిచ్చుఁ గొలువుండి ♦ నగుచు మెచ్చ
నమరి నిరతంబు మెఱసెఁ ద♦త్సమరతంబు.

కం. చిఱుమూల్గు లూరడింపులు
గరిసింపులు గాయకములు ♦ కసరులు కొసరుల్
మురిపెంబులు సరసంబులు
మెఱయఁగఁ దరుణియును హరియు ♦ మెలఁగుచునుండన్.

ఉ. చొక్కక చొక్కినట్లు మఱి♦చొక్కియుఁ జొక్కనియట్లు చొక్కి పైఁ
జొక్కినయట్లు మేలువగఁ♦జూపుచు వాతెఱకాటు మేపుచున్
మ్రొక్కుచుఁ దక్కుచు న్హొయల♦ముద్దులఁ బెట్టుచుఁ జెక్కుగొట్టుచున్
చక్కెరబొమ్మ యోరటిలఁ ♦ జక్రధరుం డతివిస్మితాత్ముఁడై.

కం. పొదుగఱచి చనుపొత్తుల
జో డరచేతుల నడంచి ♦ సొగసి దురుసుగా
వీడక విడుచుచు మఱిమఱి
కూడక కూడుచుఁ గరంచెఁ ♦ గోమలి నంతన్.

కం. ఇంపుసుఖసమరతం బా
చందంబున వెలయ విభుని♦చరణంబులపై
సందుకొని లాగి కుచని
ష్పందనను రమాంగి పీఁగి ♦ పైకొనువేడ్కన్.

కం. పయికొనియును కంసాంతకు
పయి బరువానకయ పొదలి ♦ భామామణి త
త్ప్రియలీల కలరి మఱిమఱి
నయముగఁ గొలిపించె శౌరి ♦ నానాగతులన్.

సీ. పీఁగి సన్నం బైన♦లేఁగౌను వణఁకంగ
నుదుటుగుబ్బలు మాటి ♦ కుబికి పొంగ

మొగిలిరేకులనూనె◆ముడిచిందు లెనయంగఁ
దళుకుఁజెక్కుల్ల క◆మ్మలు చెలంగ
మెఱుపుహొంబాళెపు◆సర మల్లలాడంగ
మెఱుపులవలెఁ దోడ◆మిం చెసంగ
నిలువక రవలయం◆దియలు ఘల్లు మనంగఁ
గవగూడి విడిగాజు◆రవ చెలంగ

తే. గీ. సంగన చెలంగె నపుడు ర◆థాంగపాణి
యంతరంగంబునకుఁ జాల ◆ వింత గొలిపి
జంతవగ చూపుపంతుమై◆సరులకోపు
మీసరం బైనమరుసాము◆పై సరంబు.

కం. ప్రియుఁ డుబికి మోవి గొరయం
బయిపయి మో నిచ్చి యిచ్చి ◆ పడఁతుక జడియన్
నయముగను చెమటఁ దడియన్
మయిసుడియ న్మెఱసెఁ గాంత◆మగసౌగ సంతన్.

మ. కొఱపల్కుల్ రవగుల్కుచిన్నెలును, కె◆క్కుల్ నిక్కుమేలన్నులున్,
తరమావాతెర తేనెజున్నులును, ని◆ద్రామేనిడాల్ హొన్నులున్,
చిఱుగోరింపులనింపుచన్నులు, హొయల్◆చేకొన్నవాల్గన్నులున్,
హరి కెంతేఁ దమి రేఁచె బోటి మగస◆య్యాటంబు వాటింపఁగన్.

సీ. చిఱుదొండపంటికిఁ ◆ జిలుక చేరినలీల
వరునివాతెర నొక్క ◆ వ్రాలివ్రాలి
కరికొమ్ము గుద్దిన◆కరణి గుబ్బల బమ్మి
యెమ్మెకానియురమ్ము ◆ గుమ్మి కుమ్మి
వెడవిల్తుచేథక్కు◆నుడికారములపోల్కి
బకదారివగరవల్ ◆ పల్కిపల్కి
పలుమాఱు పొదలుచుఁ ◆ బై పాటుదురుసాఁగి
లకుముకివలె బయ ◆ లాఁగియాఁగి

తే. గీ. పులకమొలకలు నెలకొన ♦ లలితనఖర
కలితకటిగళసుఖజల♦స్ఖలనసమయ
విరళవిరళోక్తిమై లోఁగి ♦ వీఁగి తనిసి
మగనిఁ దనియించె నొయ్యారి ♦ మమత మీఱి.

తే. గీ. అటులు విహరించి దంపతు ♦ లచటినుండి
బయలుదేరి వసించి చ♦ల్వలు ధరించి
మగుడఁ బాన్పునఁ బవళించి ♦ మమత మించి
యంచితోల్లాసముగ నిదు♦రించి రంత.

చ. తిమిర మడంగెఁ గ్రుంగె నలు♦దిక్కులు జారకులంబు సాంధ్యనా
సమితి చెలంగెఁ బొంగె మది♦జక్కవకుం గుతుకంబు పక్షినా
దములు గడంగె నింగెనసెఁ ♦ దామరపుప్పొడిగుంపు సూర్యబిం
బ మట వెలింగెఁ జెంగె నతి♦మంజులగౌరవకైరవద్యుతుల్.

వ. అప్పు డప్పద్మలోచనుండు కప్పురగంధియుం దానును మేలుకాంచి కాల్యకృత్యంబులు నిర్వర్తించి పౌలోమీప్రహిత పారిజాతకుసుమజాత కుంకుమపంకసంకుమదమృగమద జాంబూనదాంబర చంకనదలంకారుండై పువ్వుఁబోఁడితోడ బువ్వంబు నారగించి తదీయముఖతామరసదత్తకర్పూర వీటికాతిసురభిళవదనార విందుండై వేదండగామినీకుచమండలోపధానంబు నం జేరి వింతహాయులు మీఱియుండె నయ్యెడఁ బ్రద్యుమ్నుండు సద్యస్తన విజయయాత్రాముహూర్తంబు సమీపంబయ్యె నని యేకాంతంబుగా విన్న వించిన నన్నతోదరి యంతకుమున్న వెన్నునిపయనంబు తనకు మన్నన క్రొన్ననఁబోఁడులవలన విని నిశ్చితప్రయాణయు విభుప్రస్థానవార్తాజాయ మానవిరహతరళీకృతప్రయాణయునగుచుఁ గలితమధుకైటభనిరాస కంస శాసనా నీవు నరకాసురవిజయంబు సేయుట యీదేవసమాజంబునకు నేఁ దెలుపఁదగినది గావున భూమివారు చూడ స్వామివారితోడనే నన్నుం దోడుకొని విజయంబుసేయవలయు నని యెచ్చరించిన మచ్చెకంటినిం జూచి మదనజనకుం డిట్లనియె :—

చ. వెఱవక పోరు చూచుటలు ♦ వెన్నెలకుప్పలో కాక గవ్వలో
గురుగులో బొమ్మరిండ్లొ మఱి ♦ గుజ్జనగూడులొ పెండ్లివీడులో
పొరిఁబొరి నిచ్చలుఁ విసరు♦పువ్వులరువ్వులొ తేటనవ్వులో
యరయరు కార్యముల్ మృగము ♦ లట్ల వెలందులఁ దెల్ప శక్యమే?

సీ. పాటలాధర[1]యాట♦పాటలా యింక ని
శ్శంకశాత్రవవీర♦హుంకృతములు
బోటు లాడెడిపూల♦యేటులా రిపుకోటి
నాటితకరవాల♦పాటనములు
తేటలాగునఁ జిల్క♦మాటలా యక్షత
ప్రతిపక్షభటరూక్ష♦భాషణములు
నీటు లానెఱు వీణె♦మీటులా హుంకార
చంకనదరిచాప♦టంకృతములు

తే. గీ. బోటు లాసించుముత్యాల♦పేటులా ర
ణాంతదుర్దాంతకుంతప్ర♦హారధార
లుఃవిద యిది చండితన మని ♦ యుండియుండి
యకట యీవేళ సంగ్రామ♦యాత్ర యేల.

చ. ఉవిదలతోడ మర్త్యుఁడు ర♦ణోర్వికిఁ బోవుట యెట్లు పోయెనా
బవరము చేయుదానవుల♦పైఁ బడి చూపుట యెట్లు చూపెనా
యవిరళబాణజాతముల ♦ నంగనఁ గాచుట యెట్లు కాక నీ
నవతులు విన్న నెట్లు మఱి ♦ [2]శారదపూర్ణనిశాకరాననా.

కం. మానవసమరమువలెనా
మానవతీమణి యిపేటి♦మాటలు బళిరే
దానవరణభీషణదశఁ
దా నవలా చూతు ననుట ♦ తగునే యెందున్.

పా. 1. యాల♦పాటలా. పా. 2. శారదపూర్ణసుధాకరాననా.

కం. అన విని మిటారి వగజిగి
కొనగుబ్బల నతనివెన్ను • గోరాడుచు మూ
పునఁ దనమోము మిడి కులుకుచు
వనితామణి యిట్టు లనియె • వల్లభుతోడన్.

చ. వలవనిచింత యేల యదు•వల్లభ కల్లభయంబు ప్రోదియుం
బొలుచుట స్వామివల్లఁ గద • పుట్టు జగంబుల కెల్లఁ జెల్ల! నేఁ
దెలియ నటంచుఁ బల్కితివి•తీరుగ నేణకులంబు గబ్బిబె
బ్బులిఁ గనుకైవడి న్వడి రి•పుల్ నినుఁ గన్గొని నిల్వనేర్తురే.

కం. సాధారణనరునికి నా
యోధనముల్ రిపులు ననెదు•యోజన తగుఁగా
క్షీ ధాత్రి నీమహాత్మ్వ మ
సాధారణ మగుట నిట్టి•శంకలు గలవే.

కం. ఆఁటది రారా దనునీ
మాటవలన నేమి త్రిపుర•మర్దనుఁ డని మున్
బోటుల నిక నొకప్రక్కన్
గాటపుతమి నాని గెలుపుఁ • గైకొనలేదే.

చ. అవునవు నెన్నిమాయలు సు•రాసురకోటిఁ దృణీకరించునీ
కవుఁగిటిగూఁటిలోఁ జిలుక • కైవడి నిచ్చ వసించుబోటికిన్
బవరము చూడరాదొ పెర•బారులు నుగ్గొనరించరాదొ దా
నవు లన నెంత రాక్షసజ•నంబులు దైత్యులు నెంత శ్రీపతీ.

చ. సవతులు విన్న నె ట్లనుచు • సంతస మొప్పఁగఁ బల్కితీవు మా
సవతులవల్ల నోవెఱపు • సామికి నేఁడు నవంబె యైన యా
దవకులచంద్ర నన్ను దయ•దప్పక దోకొనిపోవఁగావలెన్
బవరము చూడ నాసతుల • పాదము లాన మరల్పరాకుమీ.

కం. అనిన నగి మగుడఁ దనచె
క్కు నొక్కి ముద్దిడుచు వేఁడు•కొనఁగా నెనగా

నని మురిపెపుమాటల నం
గన గట్టిగ మనవి దెల్ప • గమకించంగన్.

మ. సకి యొక్కర్తు పరాకనన్ విజయుఁడున్ • సైవేయమాద్రేయభో
జకుమారాదులు భీముఁడు న్వడిగ రా • సద్యశ్శ్భాపాదనో
కీర్తికమాహూర్తికలోక జీవ జయ వా • గ్రీతిన్ ముహూర్తంబు చే
రిక యాటన్ హరి లేచె లేచినయొయా • రిన్ మక్కువం జూచుచున్.

ఉ. చూచినకాంతునిం గనలి • చూచుచు నే మనలేక నవ్వుచున్
దాచతురాలు గావునఁ ద • దాత్యసమాగతబాంధవాళిపై
మోచినగుట్టుతోఁ దలుపు • మూలకు నేఁగుచు మ్రొక్కి సామికిన్
ధీచతురన్ వయస్యఁ గొని • దీవనవీడె మొసంగె సొంపుగన్.

వ. ఇవ్విధంబునఁ దన్వంగి దీవనవీడె మొసంగ నంగీకరించి హావుసు మించి యంతకుమున్న దొరఁకొన్న విజయభేరీనినాదంబు విని యచ్చటికి వచ్చినవై దర్భీముఖనిఖిలవిధుముఖీజనంబుల నెల్ల సాదరవిలాసమందహాస వీక్షాలీలాసవిశేషపోషణమ్ములతమకమ్ము కెరలించి తన్నివాసమ్ములకు మరలించి కరారవిందకలిత విజయకరావలంబుం బంది విలంబమానజాంబూన దాంబరవిభాకదంబంబు ప్రతాపంబువిధంబున భుజంబునఁ దొంగలింప దిగం గనాతరంగితాశీర్వచనరచనానుభావభూదేవ బలదేవ వసుదేవ నందాది గురు బృందానుమతిఁ గైకొని నగరు వెలువడంగ హెచ్చరించిన నగుచుఁ జంచల హృదయకంచుకవ్యాహారసాహోనినాదంబు సంధిల్ల రాజీవాక్షుండు తేజీ నెక్కి యిరుపక్కియల బవిరిగాఁ గ్రిక్కిఱిసి హాజీలై తేజీల నెక్కి కుమార లోకమ్ము నల్లుంద్రము కమ్ముకొనిరాఁగ నమందమందగతుల ముందువెనుకఁ గొందఱెన్నఁదగుమన్నెవార లేనుంగుల నెక్కి రాఁగ సంవర్త సమయవర్తి తావర్తసఘూర్ణమానార్ణోరాశి జంఘాలతరంగసంఘాతసంఘర్షణ జనిత నిర్ఘోషణపోషణనిపుణదుందుభిబృందకందళితనినాదమ్ముల సమదహృదయ పుటభేదనమ్ములు చాటి యాపుటభేదనమ్ము దాఁటి తమకంబుబైట గమకంబుగా షావణించినకలువకలువడంపుచలువనెత్తావి ఘుమ్మన గొప్ప కురువేరుచప్పరంబునడాసి తురంగావరోహణంబు చేసి యచట నగుశుభ

నిమిత్తంబులకు సంతసిల్లి మనంబున భవానీశంకరులకుఁ బ్రణమిల్లి చతురంగ బలంబును వెన్నాడి వచ్చి గుమిగూడి యుండుటం జూచి యేచి కరువలి దిండిచండి దౌరతండంబుగుండెనంజుడు నంజుసంజకెంజాయకఱకుటెఱకలు గలుగుపులుఁగుమన్నీఁదనయెప్పటిపటానిందలంచె తలంచిన నతండు వెండి బిరడజిగిమెండుకొన వేఱొక్కనడ బ్రహ్మాండమధ్యంబునంబొలిచినవగ వచ్చి నిలిచినం జూచి కటాక్షించి సకలబలసహితుండై తదీయస్కంధారోహ ణంబుఁ జేసి యతివేగంబున సాగరాంతరాకాశపథంబునం జనియున్నిద్రశరభసైరిభశార్దూలంబు నుదగ్రహరిణగజగవయకులంబు నురుతరసాలతమాల మాలతీహింతాల తక్కోలంబును జృంభమాణనిర్ఝరిణీశతసముల్లోలకల్లో లంబును మణిమయగుహావిహారిదానవదంపతీ విలసనోద్వేలంబు నున్మీలిత కుముదకమలసముదయసముదంచిత కాసారతీరోపవనపర్వానుపర్వామితసర్వర్తుకుసుమ మకరందతుందిలాలవాల మ్మగు కనకమహాకుత్కీలమ్ముఁ జేరి యగ్గిరియందు నిచ్చలపుపచ్చికబయళ్ల గరుడుని డిగ్గి యందు నిష్యందమాన సలిలబిందుపిండీకృతయజ్ఞభుగ్జలదకుంతలాదృగ్జలరుహ ప్రాగ్జ్యోతిషపురకలిత విహ్వాతినరకదానవశుద్ధాంతకాంతాకుచకుంభగుంభితమసృణజరీజృంభమాణ పరిమళఝురీసందానితమందపవనకందళమ్ములసేదదేరి పరిజనమ్ముల నెల్ల నియోగించి పాళెంబు విడియించె నంత.

తే. గీ. చిగురుఁబోఁడి ముకుందుని♦నగర నుండి
తలఁపు వెనుకొనఁ గనకసౌ♦ధమ్ము నెక్కి
కొమలతో మంచిశుభశకు♦నములు గాంచి
సామినెమ్మోము మఱుఁగైన ♦ సంచలించి.

కం. రతనంపుగవాక్షులలోఁ
బతిఁ గనుఁగొనునంచు వదన♦పద్మ మొదిగియుక్
సతి యెఱుఁగక మై మఱచిన
గతి నుండఁగ నిలిపి చెలిమి♦కత్తియ లంతన్.

కం. ఇదిగో ముకుందుఁ డనినన్
మదిరేక్షణ తిరిగి చిత్ర♦మధ్యతలమునన్

సదయునిఁ గనుఁగొని యావిభు
పదములపై వ్రాలి సోలి ♦ భగ్నాశయయై.

తే. గీ. మదిని నెలకొన్నరుక్మిణి♦మాయఁ దగిలి
కలనఁ గైవచ్చుజయలక్ష్మి♦వలనఁ జిక్కి
మఱియు వేవేలుచెలువల♦మరులఁ గెరలి
నన్ను రానిత్తువా నీవు ♦ నలిననాభ.

కం. కాంతల నందఱ మును శు
ద్ధాంతమునకు ననిచి నాగృ♦హమునకు నీ వే
కాంతమున వచ్చి కలియుట
యెంతయు బలవంత మనుచు ♦ నెఱుఁగఁగనైతిన్.

మ. అని ప్రాణేశ్వరునేర మెంచ నవలా♦లాడన్ జెలుల్ భోజనం
దన నీక్షింపుము ముంగట న్నగుచుఁ గాం♦త ల్గొల్వఁగా నున్న దం
చును చేఁ జూపినఁజూచి నవ్వి సఖి యం♦చుం జేయి చేయూఁతగాఁ
జనుచున్ బంగరుమెట్లవెంబడిని రం♦జన్మంజుమంజీరయై.

సీ. చెలువునిపై బాళి ♦ సెలవుముట్టినజాలి
మొలక లెత్తువిరాళి ♦ మోహరించ
వెడనడలహొరంగు ♦ విడికమ్మలమెఱుంగు
గ్రమ్మగుబ్బలపొంగు ♦ ముమ్మరించ
కలకఁబాఱినయేపు ♦ తొలఁకఁబాఱినవైపు
తలిరువిల్తునితూపు ♦ తారసించ
చిగురువాతెరటెక్కు ♦ చికిలిచూపులచొక్కు
చిఱునవ్వొలయుచెక్కు ♦ జేవురించ

తే. గీ. చెలులు మునుమున్నుగా నేఁగి ♦ కలువరేకు
సెజ్జ హవణించ మెల్లనఁ ♦ జేరి శిశిర
మారుతోదారతుహినకా♦సారతీర
చంచదుద్యానసీమ నా♦సత్యభామ.

వ. తదనంతర కథావృత్తాంతం బెట్టిదనిన.

ద్వితీయాశ్వాసము.

మ. మహీసంక్రందన, [1]క్రందనందనసుమ
న్మందార, మందార దు
స్సహసంస్పర్శన, స్పర్శనాతిగదయా
సద్భావ, సద్భావన
న్మహిళాభావిత, భావితార్కభుజసీ
మాధామ, మాధామవి
గ్రహితాలోకన, లోకనవ్యనయనా
భాచంద్రభూచంద్రమా.

కం. కరుణావరుణాలయ నత
భరణా శరణాగతారిపార్థివ సుగుణా
భరణా వరణాంచితపుర
తరుణా యరుణాబ్జసద్రుతాయతభరణా.

కం. ద్రాక్షాశిక్షానుక్షణ
రక్షోక్తీకృతవినోదరక్షితపక్షా
లక్షణలక్షితవీక్షా
దక్షిణసింహాసనేంద్ర దయితకవీంద్రా.

మత్తకోకిల.

ప్రాకృటీవిజటీనసాదర
పద్మభూభుజగాదరా
ధిక్కృతార్యమహాభరాధర
తీక్ష్ణఖడ్గరణోదరా
న్యక్కృతారిధరావరా దర
హాసగమ్యసరాదరా
చొక్కనాథనృపాలసోదర
స్ఫూర్తితామరసోదరా.

పా. 1. క్రందనందితసుమ.

సత్యభామాసాంత్వనము.

గద్యము.

శ్రీ [illegible] స్వరచరణారవిందమిళిందాయమానాంతరంగ [illegible]
[illegible] వాక్ప్రపంచవిజృంభమాణసారసారస్వతసుధాతరంగ
[illegible] పావన విరచితవిద్యాధిదేవతాసంభావన [illegible]
[illegible] కమలాక్షమాకాంతకరుణాకటాక్షలక్షితసర్వ [illegible]
[illegible] మరకతాచికాకనకాందోళికాదిరాజోపచార [illegible]
[illegible] కవచోవిహారవల్లకీవాదనధురీణవర్ణగీతాదిగాం
[illegible] కల్పనాప్రవీణ కామాక్ష్యంబికానాగ [illegible]
[illegible] కలితసకలబాంధవహృదయానందన
శ్రీ [illegible] కవితాకర సుకవిజనవిధేయ శ్రీ [illegible]
[illegible] నామధేయప్రణీతం బైనసత్యభామా
సాంత్వనం బనుమహాప్రబంధంబు
నందుఁ ద్వితీయాశ్వాసము.

శ్రీరస్తు.

సత్యభామాసాంత్వనము.

తృతీయాశ్వాసము.

శ్రీ శృతకరుణాశృంగా
రాశ్రాంతసమగ్రగుణగ♦ణాలంకారా
విశ్రుతకీర్తివిహారా
యాశ్రితమందార ముద్దు♦లక్ష్మిరక్షీరా.

తే. గీ. అవధరింపుము జనమేజ♦యక్షితీశ్వ
రునకు నావ్యాసమునిశిష్యుఁ ♦ డనియె నిట్లు
పాళె మటువలె విడియించి ♦ ప్రౌఢి మించి
పరిజనముతోడఁ బసిగాపు♦పాదుశాహు.

సీ. జాతిపచ్చలజోతి ♦ లాతిగాఁ జూచుమ
జ్జాతిపసరువన్నె♦రీతి సరిగె
కుట్టునాతిపతిమె ♦ గుజ్జూరాతివిఖ్యాతి
సకళాతిబిళ్లషాం♦దికసరాతి
యేకరంగిహారంగు ♦ టింగిలీకపురంగు
లైనయుపగ్గపునిగ్గు ♦ లానర లగ్గు

సత్యభామాసాంత్వనము.

మగ్గడితపునిల్వు♦మగ్గపురుతకల్వు
పరఁగెడిపట్టుచా♦పలను బెట్టు

తే. గీ. చుట్టుఁ గనుపట్టు రతనాల♦కుట్టుపనుల
మేకుకంబాలు పగడంపు♦మేకు లుదిరి
కలశములపక్కి దొరడాలు ♦ కలికితాపి
మీఁజి సొమ్మైన కుతిసీగు♦జారులోస.

[illegible] దాఁటి యట ♦ ముంగలిగద్దియఁ గొంత [illegible]
[illegible] గొల్వుఁ జేసి మఱి ♦ మంత్రుల రాజులఁ [illegible]
[illegible] జత♦నయ్య యనఁ వడి లేచి [illegible]
[illegible] బమ్మెర న♦కాసిగుజారునఁ జేరి యచ్చ [illegible]

[illegible] సుళువు♦పట్టుతల్పాడయుఁ బక్కదిండ్లుఁ [illegible]
[illegible] జటువు♦బిళ్లలు సూరెపుటంపుస [illegible]
[illegible] సంబుహాన♦సింపులయింపుల నింపు కెంపుర [illegible]
[illegible] నల్లసిలు♦దంతపుమంచముమీఁద వింతగన్.

[illegible] బవళించి యాయుధచయం♦బాచుట్టునన్ [illegible]
[illegible] గనుగీటి క్రొంజికెలిగా ♦ జాబొరుదా [illegible]
[illegible] నుంచి రహి ని♦క్కం జెంగటన్ [illegible]
[illegible] యాడిగా లెదుటఁ జు♦ట్టుం గొల్వ [illegible]

[illegible] కొక♦పాటిగ మీసము దువ్వి యున్నరం [illegible]
[illegible] పక్కనగు♦నొంటిగఁ జెక్కటఁ జెయ్యి [illegible]
[illegible] చిత్తమున ♦ రాఁజినపూవిలుకానిబాణపున్
[illegible] సత్యపయిఁ ♦ జెందినమోహము మోహరింపఁగా

[illegible] మనమున నొనరం
[illegible] దొరఁగ ♦ సెక చిత్తములో
[illegible] పల పాఁపక
[illegible] సత్యమాపు ♦ తహతహ మీఱన్.

వ. ఇవ్విధంబున నవ్వివ్వచ్చుబావ జవ్వనికూవు తలపోసి తలపోసి గాసి దొరంగి కరంగినమనమున నెవ్వగ నివ్వటిల్ల నివ్వెఱఁగు సంధిల్ల నవ్వవ్వాలం బొఱలుచు నాఁపరానితాపరాశిం జెరలుచు నల్లనల్లన మెల్లమెల్లన నుల్లంబునఁ బల్లవించుతల్లడంబున నెల్లదెసలు నిరులుకొన మరులు కొనసాగ నశ్వరా సాగరావారితంబగు [1]నీశిఖరిశిఖరభాగం బెక్కడ నాద్వారకాపురం బెక్కడ నే నెక్కడ నింతి యెక్కడ నీ శైలంబునకుఁ బౌలోమిమగని జాలంబున నేల వచ్చె నీవలపుదండు నేలీల నెమ్మది నుండు నెపుడు నాతపములు పండు నేవేళ లీలావతి నాప్రక్కలో మక్కువఁబండు నిండుపొగరున నున్నయన్ననఁబోఁడికి నెవ్వరు నాబన్నంబులు విన్నవించువారు వియోగం బేలాగునంగడతేరు నని తనుఁ దానె పలికిపలికి యులికియులికి తిగిచి కన్నుల మొగిచి యన్నువకలికిపై నెలకొన్న తనభావంబునకు దైవంబునకు వగచి వగచి యుసుగని వగచిడిముడిగొడసి యెడనెడ యని నడగనియగు చిలుక నెడఁ గని పై నడరి పడంతిమగతుడుమువిడుములం బడ గడగడవడంకి వెడ వెడపడవందొడరుదు రుసుతొగకిరుసుదొరయరిమురిగరగరింగరువమున మురు నమరఁ బరిపరివిరిగొరక మరిమారి బరపి చిరచిర నెరపి దిరదిరం దిరుగ సరగున డిందినడెందఁబునఁ గ్రందుకొను వెత చిందులసందులజబ్బువారమై యుబ్బుదీర వెఱచి మైమఱచి తోన [2]తెలిసి సొలసిసొలసి యలసియలసి మిసమిసనొసయ నొసపరి పసరుచెంగావిరంగున కుదురుకొన కట్టువన్నె జంటకట్టునుదురు తెరపి రుమాలతోడ జాఱుసిగ వీడ బావిలీముత్తియం బించుకించుక తొలఁగియాడ మెఱుంగుబంగారుదుప్పటిజాఱ మే నెల్లఁ జెమట లూర నంగాంగములబలిమి యెడల ముంగాముఱము చేసరము సడల నురమునందుఁ దగుహవురుమంజముత్యాలతావళంబులు కగ్గ నుల్లానంబు తగ్గ నుల్లంబునఁ దలంపులు నెగ్గ డగ్గఱి తివాసుల నున్నమన్ననచెలికాండ్రతో మందలించిన నంద క్షేమందురో యనుచింత నోహాటిల్లి కొంతయూరడిల్లి యాత్మగతంబున.

మ. మొలతల్ నాజయయాత్రలోఁ దమకుఁ దా♦మే యాముకోఁ జూడఁగాఁ
డెలి సాలోనవె చిన్నవోయి తమి చిం♦తి ల్లింత నంతంతఁ దాఁ

పా. 1. నివ్వరాహశిఖరభాగం. పా. 2. లేచి సొలసిసొలసి.

బలుకనవ్వచ్చి భయంబు సిగ్గు జమిలిం♦పఙ్ జెప్ప లల్లార్చి చే
ఫులపై దేర్చినముద్దరాలితరిటీ♦పు ద్దెల్ప శక్యంబు లే.

చ. కులుకుమెఱుంగుగబ్బిపలి♦గుబ్బ లురంబున నాని కిన్కచేఁ
బలుకుట మాని పాదముల♦పైఁ బడి దిగ్గన లేచి బాష్పముల్
దొలఁకఁగ వెంట జంట ననుఁ ♦దోఁకొనిపోయినఁ గాని తాఁ కె
చెలమిని విన్నవించుచెలి♦ నేటికి నాఁటికిఁ గ్రమ్మఱించితిఙ్.

చ. ప్రమదలు లేనిచో మనసు♦రాయి గదా మగవాని కంచు నే
రములు దలంచ కంచు నను ♦ గ్రక్కున నక్కునఁ జేర్చుచు
క్రమమున వత్తు నన్నగమ♦కంబును లోఁ దమకంబు హెచ్చఁ
గుములుచునున్నయాకొమెర♦కొంకు దలంకును నెన్న శక్యమే

ఉ. వైరుల గెల్చి నే మరలి♦వత్తు నన౯ బొటవ్రేల నేలపై
గీఱుచుఁ దారుచుం దలుపు♦ క్రేవల నావల నిల్చి పొమ్మన౯
నో రొకయింత రాక దయ♦నూల్కొని దీవెనవీడె మిచ్చి క
న్నూఱులుగొన్నయామగుద♦పోయగ మేయుగమందుఁ గందు

సీ. గజకేతువాతసం♦గతిని సేనలదుమ్ము
లెరలంగ నెపుడు నేఁ ♦ దిరిగిచూతు
వెన్నానికొనివచ్చు♦మన్నీ ల్పరా కనఁ
దిరుగుచో నెపుడు నేఁ ♦ దిరిగిచూతుఁ
మావంతు వెడలించు♦పూవుతోరణముల
సరణి నే నెప్పుడు ♦ తిరిగిచూతు
గవను లడ్డముదేరి ♦ యవలఁ బో బయ లాని
తేఁకువ నెపుడు నేఁ ♦ దిరిగిచూతుఁ

తే. గీ. బయనమై తేజి నెక్కి నే ♦ బయలుదేఱి
కనకసౌధాగ్రములకూకి♦కవలగూళ్ల
యిండ్లకడ నెక్కి సోరన♦గండ్లచక్కి
శకునములఁ గోరుదయచూపు ♦ సకియచూపు

కం. చూచెద నన్నను మనసునఁ
జూచుటయే కాక పోయి ♦ చూచుట యెపుడో
యాచంపకాంగి కైపులు
నాచూపు మెఱుంగుకోపు ♦ లానగు వైపుల్.

ఉ. దానిహొరంగు దానిజిగి♦దార్కొనుచెక్కులరంగు దానినె
మ్మెనినలుంగు దానితొడ♦మించుబెడంగును దానినవ్వుపు
వ్వానమెఱుంగు దానిబిగి♦వట్రువగుబ్బలపొంగు నెంచినన్
మానస మయ్యయో మరుని♦మాయలఁ జొక్కెడి నేమి సేయుదున్.

సీ. పక్కవాటుగఁ గొంత ♦ పడ కిచ్చి తమి నెచ్చి
కసివోక తె మ్మని ♦ కొసరునేర్పు
ఉబికి పెందొడ లెక్కి ♦ యుదుటు గన్పడ నిక్కి
యొడికట్టు గదియించు♦నుబ్బరంబు
ముద్దిచ్చి లాలించి ♦ మొనగుబ్బ లానించి
[1]బిఱబిఱ గమకించు♦నెఱతనంబు
పొగ రాని తెగఁబూని ♦ పొగడపూవిలుకాని
[2]జోడన గ్గొనియెడి♦కోడిగంబు

తే. గీ. కరఁగి కరఁగించి రతులయ♦క్కఱలఁ గెరలి
తనిసి తనియించి చెమటచి♦త్తడిని దడిసి
సుడిసిపడి చల్లఁగా వ్రాలు♦సుదతిమేలు
మఱచెద నటన్న నిఁక నేను ♦ మఱవలేను.

ఉ. కొప్పునఁ బూలు చెక్కి వెడ♦కోపము దీరఁగ మ్రొక్కి తేనియల్
చిప్పిల మోవి నొక్కి నును♦చెక్కిలి ముద్దిడి తక్కి వేడుకల్
చొప్పడ నొక్కి చక్కి తమిఁ♦జొక్కి కవుంగిటఁ జిక్కి చక్కియా
యొప్పులకుప్పచొప్పెఱఁగి ♦ యూరటఁ దేరుట లింక నెన్నఁడో.

కం. కాంత చిఱుప్రాయమున నే
నంతిపురిం జేర నరుగు♦నప్పుడు తా నా

పా. 1. చిఱుసన్న పెడలించు. పా. 2 జాడ నగ్గొనియెడి.

సత్యభామాసాంత్వనము.

...కోంలకన్నను ముందుగఁ
...కొలు మెఱయుంగ వచ్చి ♦ పై(బను వేస్తు...

...మెఱుగుచన్ను లుర♦ముం గదియించి ...
... ...గ్రుచ్చి యెత్తి దయ♦తో మరునిల్లు ...
...యమునః ప్రేమదొట్టి మయి♦జుమ్మున ఘనమ్ముగ మనసౌ...
...నము పంచునాసాగను ♦ తన్వి తలంచు...

... మిన్న(బొంకినన్నాఁడె ♦ మేలుమే ...
దిన్నె లెత్తినన్నాఁడె ♦ సన్న ...
...కత్తినన్నాఁడె ♦ మోహంబు ...
మొనలు చూపినన్నాఁడె ♦ ...
...మీటినన్నాఁడె ♦ దిటముగా ...
నునుపు గాంచినన్నాఁడె ♦ ...
...కైకొనునాఁడె ♦ డాక ...
జో...నన్నాఁడె మెచ్చులు ...

తే. ... మగువపాలిండ్లతోడ నా♦మనసు ...
ఎంతయై యంతయై మత్తె ♦ యెంత ...
గంతుసామ్రాజ్య మేలంగఁ ♦ బంటగించ
నాకలిసిపొందు నే నెట్లు ♦ లేక ...

... ...పరాత్రిగవాక్షము♦లన వచ్చుజాబిల్లి
యమునకుచేతులకుఁ జే ♦ ...
...లిసిపూజ్య గమ్ము♦వలిగాలిమొలకల
యుద్దవల్లకు మూల ♦ నాదించి ...
...మంచుకయున్న ♦ బాకుదారిజవాది
కావలిమోముగా ♦ సఖికియ ...
...కేపి... గుమ్మి♦తిమేలుకట్టు పు
వ్వులకమ్మదమ్ముల ♦ కలికియుల్లె

తే. గీ. కలికి తలపోసితలపోసి ♦ కడఁకఁ బాసి
పలికి యళికీరములహాళా♦హాళికి నళికి
మేనిగాసికి వెత లూఁది ♦ దానిమీఁది
దయ యెటుల దాఁతు నెటుల నే ♦ దండు సేతు.

సీ. అలవోక కువిదయం♦దెలపల్కు వినవచ్చుఁ
దడవుగా విన్న ని♦ల్కడకు రాదు
నిలిచిచూచిన బోటి♦నెమ్మేనిజిగి దోఁచుఁ
గనుఱెప్ప లల్లార్పఁ ♦ గానఁబడదు
కోరినప్రోయాలి♦గుబ్బ లురము సోఁకుఁ
దాళి చే నంటినఁ ♦ దగుల వేమొ
యూగుబ్బగాఁ గొమ్మ♦యంగవాసన వచ్చు
నాఁగి మూర్కొన్న వో♦నటమటించు

తే. గీ. నేపునను గ్రోల సఖిమోవి♦తీపు సోఁకు
మరలికొన నాల్కఁ జెనకిన ♦ మాయ మగును
మోహభారంబొ విరహంబొ ♦ ముమ్మరంబొ
యే మని తలంతు మదిలోన ♦ నింతిరంతు.

ఉ. ఇంతకుఁ దెచ్చెఁ గంతుఁ డిఁక♦నెంతకుఁ దెచ్చునొకో వసంతుఁ డా
వంతయుఁ దాళలే నిపుడు♦వంత తనంత దురంత మయ్యె లోఁ
జింత నిరంతరం బటులు ♦ చింతిలిచింతిలి కాంతలీలఁ దా
నెంత కృశించెనో మగువ ♦ యెంత తపించెనొ యేమి యెంచెనో!

చ. కల గనినట్టు లయ్యె నల ♦ కల్కివిలాసము దాని కళ్కయు
చ్చెలిని దలంచ నట్టిదయ♦చిల్కనబల్కనఁ మెచ్చుకొందు లోఁ
గలఁగితి బేలపోల్కి నల ♦ కామునిముల్కికి నుల్కియుల్కి యా
చిలుకలకొల్కి మొన్నఁటికిఁ ♦ జిత్తము రంజిలఁజేసి యేలునో.

కం. పడవకయి వచ్చి యిదుమలఁ
బడవశమా తియ్యవిల్తు♦పడవాల్ వగచే

జడిసె మది తడసెఁ గోరిక
లెడసెక్ చంద్రునికి మాకు ♦ నే మందు నయో.

ఉ. చక్కిలిగింతజోకలకు ♦ సారెకుసారెకు నవ్వఁబోక యే
మొక్కలివీఁకచే నపుడు ♦ ముద్దులు వెట్టిన లోనుగాక తా
మక్కువఁ జూపరాక తొలు♦మాలిమిమేలిమి లేక గోరునక్
పొక్కిలి నొక్కనీక చల♦పోరు నొయారిని జేరు టెన్నడో.

ఉ. ప్రాణుల కెల్ల లోకమునఁ ♦ బ్రాణమె హెచ్చగు నేణనేత్ర యా
ప్రాణముకన్న హెచ్చిటులు♦ప్రౌఢి వహించినవన్నెలాఁడి నా
ప్రాణము కావఁగోరి కద ♦ భావమున న్నెలకొన్న దైన నా
ప్రాణము ప్రాణనాయికను ♦ బాసిట నిల్చుట పాడి యానొకో.

సీ. చక్కెర యన్నింట ♦ జాణ నిద్రాహాంత
కారి కురుజుతేనె♦గరిగె పచ్చ
కస్తూరివీణె బం♦గారుతీఁగె యొయారి
జీవరత్నము రామ♦చిలుక కన్నె
లేడి కలికి వన్నె♦లాఁడి చిత్తరుబొమ్మ
కులుకులగని ముద్దు♦గుమ్మ కమ్మ
జాజితేజీకూన ♦ చక్కఁదనమ్ముల
యిక్క తళుక్కను♦చుక్క మరుని

తే. గీ. ఢక్క సురతపుసుల్తాని ♦ చొక్కమందు
బరణి లేగుజ్జుమామిడి♦పండు మెఱసి
నిలుచుక్రొమ్మించుమురువు ప♦న్నీటిచెఱువు
దానినెడఁబాసి యీవేళఁ ♦ దాళఁజాల.

కం. అని చింత చేసి వింతగ
దనుజాంతకుఁ డంత నమ్మి ♦ తనమానసమం
దునఁ గొలుఁ వుండెడిచెలిఁ గని
కనికరమునఁ బల్కె నేస్త♦కాండ్రు వినంగనక్.

ఉ. నమ్మితి నీపదమ్ములు మ♦నమ్మునఁ గ్రమ్మెదుఁ గమ్మతమ్మివిల్
రెమ్మెచుఁ గమ్మవిల్తుఁడు మ♦రీమరి గ్రుమ్మిన సొమ్మసిల్లితిన్
ఘుమ్మన వీడియం బొసఁగి ♦ గ్రక్కున నక్కునఁ జేర్పరాదటే
కొమ్మ యదేమి నీకరుణఁ ♦ గోరక యూరక యుండనేర్తునే.

కం. నేరక యీవిధమున నే
నూరక యుండఁగ నయో వి♦యోగంబుననే
కోరక నీ వెటు లుండెదు
వారకమా మనలవలపు ♦ వనజాతముఖీ.

చ. కెల సొకమాట దీసి గిలి♦గింతలు రంతుల నుబ్బఁజేసి మై
యలఁతలు దీర డాసి బిగి♦యారఁ గవుంగిటఁ దోసితోసి కన్
గొలుకులు దేలవ్రేసి తమి♦గుబ్బతిలం జెయివేసి యుండుటల్
తలఁచిన గుండె ఝల్లుమని ♦ తా నదరీ బెదరీ తలోదరీ.

సీ. ఊడిగంబులు చుట్టు ♦ నున్నారు గాని యో
యతివ నీచెలి యొక్క ♦ తైన లేదు
సరిగెకుట్టునకాసు♦తెర యున్నదే కాని
రమణి నీసరియైన♦ ప్రతిమ లేదు
కలువపూవులమేలు♦కట్టు లున్నవి కాని
సుదతి నీయరచొక్క♦చూపు లేదు
రుటమైనహొంబట్టు♦బటువు లున్నవి కాని
వనిత నీచంటిగుం♦పెనలు లేవు

తే. గీ. ఏమి సేయుదు నే మందు ♦ నెచట నుందు
నెవ్వరిని వేఁడుకొందుఁ బొం ♦ దెందుఁ జెందు
వంత యెద మెండుకొనునట్టి♦వట్టిదంకు
చేయఁగా వ్రాసెఁ దలవ్రాఁత ♦ చెనటిధాత.

చ. మరురణమందు నెగ్గి మను ♦ మంచము డిగ్గినఁ జేలివల్వ నే
దురుసున రెమ్మనం గినుక♦తోఁ గని నాతోడ వ్రాలి దుప్పటీ

చెఱఁగున మేను గప్పుకొని ♦ చింతిలి [1]నావదనంబుఁ జూచి క్రొ
మ్మఱ నగి యార్చునీసొగసు ♦ మానిని యింకొకనాఁడు గల్గునే.

సీ. పూపచన్నులు కేలఁ ♦ బుణికి పట్టెడువేళ
నదరంటఁ గొనగోట ♦ నదుమ వెఱతుఁ
జక్కెరకెమ్మోవి ♦ చవిఁ జూచుతఱిఁ దావి
చొక్కుచు మొనపంట ♦ నొక్క వెఱతుఁ
గులుకు పుట్టఁగఁ గొంత ♦ కొనగోర గిలిగింత
తనుపుచో మర్మముల్ ♦ చెనక వెఱతు
నలమి పై రెద నుంచి ♦ యాదరింపుచు మించి
బిగియారఁ గవుఁగింటఁ ♦ బెనఁగ వెఱతుఁ

తే. గీ. బరువము లెఱింగి యీరీతి ♦ వెఱచివెఱచి
సేవఁ జేసితి నింక నీ♦చిత్త మెఱిఁగి
కొలుతు దయఁ జూడు రసదాడి♦విలుతుచేతి
తలిరు జముదాడి క్రొవ్వాఁడి♦తలిరుఁబోఁడి.

మ. కుచము ల్చేతులు వియ్య మొందఁ బులక♦ల్గుల్కొంద నందంద చే
రుచు మైఁ జేఱుచుఁ గన్యరో మనము నే♦ర్పుల్ చెందఁ బూల్చంద నా
స చెలంగన్ మది పొంగఁగా నెమరునుం♦చా లెక్కి యుయ్యాల లూఁ
గుచుఁ బై నాఁగుచుఁ బల్కొన ల్మదుపునొ♦క్కుల్ టెక్కులింకెన్నఁడో!

చ. వికచపయోజనేత్ర యొక♦వేళల నెమ్మొయి జుమ్మనంగ నే
రక తమి సందు జీర నడ♦వ్రాలుచు సోలుచుఁ బ్రేమఁ దేలుచున్
పకపకనవ్వి కేలొడసి♦పట్టుచుఁ దిట్టుచుఁ జెక్కు గొట్టుచున్
చికిలికడానిపై సరము ♦ చేసిన దెంత తని చింత చేసెదన్.

కం. అది సొగసౌ నది మన సౌ
నది నయమౌ నదియె తాళు ♦ మది నిలుకడ యం
చెదురెత్తుచుఁ దమి హత్తుచు
ముదితా నీవెపుడు సురత♦మున మెచ్చెదవో.

పా. 1 నావదనంబుఁ బూని.

సీ. కాపురం బాద్వార♦కాపురవర మయ్యె
మునికి నీరతనంపు♦మనికి యయ్యె
గీము నీపడకింటి♦మోముమేడల నయ్యె
తావు నీచనుదోయి♦తావు లయ్యె
నిమ్మ నీమెయితావి♦గ్రమ్మమాళిగ యయ్యెఁ
బజ్జ నీవు వసించు♦సెజ్జ యయ్యెఁ
దావలం బెన్న నీ♦కేవలాదృతి యయ్యె
నెళవు నీనునుఁజూపు♦సుళువు లయ్యె
తే. గీ. వెలఁది దైవంబు మాయ గా♦వించి మించి
పడనగోడవలు దలపెట్టి♦కడఁక పుట్టి
యట్లు నను వీడఁజేసిన♦యందువల్లఁ
గటకట బిడారుగా నయ్యెఁ♦గా గుడారు.

సీ. అయ్య పల్లెము వెట్టి♦రని పల్కు నొక్కర్తు
వనిత కాచుకయున్న♦దను నొకర్తు
పాలును రసదాడి♦పండ్లిడె నను నొర్తు
ననపాన్పు హావణించి♦రను నొకర్తు
ముడిపూవులును గంద♦వడి యుంచి రను నొర్తు
విను నడురే యాయె♦నను నొకర్తు
విన్యాల నెందాఁక♦వినుబాళి యను నొర్తు
మన సెక్కుడను సామి♦కను నొకర్తు
తే. గీ. పరిజనుల నిండ్ల కనుపఁగా♦బలుకు నొర్తు
తనర వరుసలు దెప్పించు♦మను నొకర్తు
నందు హెగ్గడికత్తె లి♦ట్లందు రిందుఁ
జెలియ మగకాపురం బెంత♦చేసెఁ జింత.

సీ. తమలంబుమార్పుల♦తమి యుబ్బు గెరలించి
చూపుమార్పులను గ♦చ్చుల నటించి
తొడుకుచేమార్పుల♦దుడుకులు పచరించి
తొడసందుమార్పులఁ♦గడిమి నించి

మోవిమార్పులఁ గొన్ని ♦ ముద్దులు హావణించి
ప్రక్కమార్పులఁ గొంత ♦ పెక్కు మించి
కౌఁగిటిమార్పుల ♦ గమకముల్ పుట్టించి
పడకమార్పుల నిండు♦కడఁక గాంచి
తే. గీ. చేరిమఱి కేరజమ్ములఁ ♦ గేరి తూరి
తూరి యొకదారి బకదారి♦దారి మీఱి
యులికి పల్కుచు మన మపు ♦ డున్నవితము
మదిఁ దలఁచ గుండె యదరీని ♦ మరుపఠాణి.

ఉ. పుత్తడిబొమ్మ నీవు సుర♦పొన్నలపొన్నలపూలు గోయఁ జే
యెత్తిన గుబ్బ యుబ్బునపు♦డే నడుమక్క వడి నుల్కి కుల్కితో
నుత్తర మీఁక నెచ్చెలియ♦లున్నెడ కేఁగుచు వారిఁ గోన చే
యెత్తఁగ నీదుతే టచట ♦ నేమొకొ యంటి వ దిప్పు డెన్నెదక్.

కం. ఎంత నుతియింతుఁ గలలోఁ
గాంతును గమకింతు వేడ్కఁ ♦ గాంతును మఱి మే
ల్కాంతుఁ బలవింతుఁ గాఁగాఁ
గంతునిచే రంతు తాళఁ♦గలనా లలనా.

సీ. గబ్బినున్నునుదోయి ♦ గజనిమ్మపండ్లొత్తి
తనుగతశ్రమవారి♦ధార పెత్తి
కమ్మనివీడెంపు♦కవణంబు హత్తించి
మొలనవ్వుచలువపొ♦త్తుల బిగించి
పచ్చగాజులడాలు ♦ పసరారఁ బట్టించి
లలితసంకుమదతై♦లంబు నించి
రహిమీఱఁ జూపుక♦ప్రపువత్తు లెనయించి
పదము లత్తుకజోక♦పట్టు పూన్చి
తే. గీ. యెమ్మెతోఁ గ్రమ్మి వలరాచ♦కమ్మతమ్మి
గుమ్మితీగమ్ము జొమ్ముగా♦యమ్ము దూన

మానవతి! వెజ్జుతన మీవు ♦ పూన కున్న
నిలువరింపదు ప్రాణమ్ము ♦ నిజముసుమ్ము.

తే. గీ. ఇంతి లోఁజూపు నిల్పి ని ♦ న్నెంచియెంచి
యుసురు మని యాఁచి వెతఁ దల ♦ యూఁచియూఁచి
కాంచి శృంగారదేవత♦గాఁ దలంచి
నోమి నను లూఁటి చేసెద ♦ వేమి బోటి.

కం. నిను నేఁ గలయం గోరఁగ
నను నీ వెడబాఁసి యుంట ♦ నాయం బగునే
తనువులు వేఱైనను మన
మనసులు చెలి యేక మగుట ♦ మఱచితి వేమే.

ఉ. ఏమని హెచ్చరింతు నిఁక ♦ నెంతని కంతునిబాము లెంతు నా
యామనిచేతిరంతు లహ♦హా యెటు లాత్మ గణింతు నీదుహం
దేమఱినట్టు లయ్యొ మది♦నెంతయు వింతలు సేయుచున్నవే
తామరసాక్షి యక్షులకుఁ ♦ దావకరూపవిలాససంపదల్.

సీ. వింతవింతగ నావు♦లింతలు గ్రమ్మచో
మొలనూలిగంటలు ♦ పలుకరించుఁ
గోర్కులు తెరలెత్తి ♦ కొనసాగి క్రమ్మచో
గుబ్బలహారముల్ ♦ గులుకరించు
సెక దీర చెక్కులు ♦ ముకుళించి క్రమ్మచో
తళుకుగాజులనాదు ♦ తొలకరించు
నరగంట నంటి ని♦ద్దురమబ్బు గ్రమ్మచో
నులుకుపల్కుల మేను ♦ పులకరించు

తే. గీ. నించుతమి మించువెత యగ్గ♦లించురటము
దిటము చలియించుఁ జెలికోర్కె ♦ పుటమరించు
చేవురించును మది చూపు ♦ జేవురించు
నెటులు వేగింతు నెటులు నీ♦సటలు గాంతు.

కం. వేసరి నీవిరహంబున
వేసవికిం జిక్కుతరువు ♦ విధమున నిపు డ
య్యో సోమరినై స్రుక్కితి
నీసారదయారసంబు ♦ నించవె చెలియా.

సీ. ఉవిద నీకెమ్మోవి ♦ చవులెంచి చవు లెంచి
కండచక్కెరమీఁదఁ ♦ గసరు పుట్టె
వెలఁది నీమాటలు ♦ వివరించి వివరించి
జుంటితేనియమీఁదఁ ♦ గంటు దోఁచెఁ
బడఁతి నీపాలిండ్లు ♦ పరికించి పరికించి
దాలిమ్మపండ్లపై ♦ బాళి దొరఁగెఁ
దరుణి నీచిఱునవ్వు ♦ తలపోసి తలపోసి
యారఁగాఁగినపాలు ♦ నరుచి మించె

తే. గీ. జలజలోచన నీమేను ♦ తలఁచి తలఁచి
యపుడు చిలికినవెన్నపై ♦ హవుసు మానె
నొక్కదిన మొక్కయుగముగా ♦ నున్న దైన
నేల నామీఁద నలఁబోఁడి ♦ యింత మోడి.

సీ. మొక్కలిదొరలచే ♦ మ్రొక్కించుకొనువాఁడ
ముగుదరో నీకు నే ♦ మ్రొక్క నెంతు
గడిమన్నెవారి మ్రొక్కు ♦ గము సేయఁదగువాఁడ
నువిద నీపాదంబు ♦ లొత్త నెంతుఁ
బరులచేఁ గాళాంజి ♦ పట్టించుకొనువాఁడ
భామ నీతమలంబుఁ ♦ బట్ట నెంతు
నరులచేఁ బావడల్ ♦ హవణించుకొనువాఁడ
వెలఁది చేలను నీకు ♦ వీవ నెంతు

తే. గీ. వాడిసి మరునంపఱలచేత ♦ మిడిసిమిడిసి
తడసి ధైర్యంబు నిలుపఁబో ♦ కెడసియెడసి

యడసి యే నిన్నుఁ జేరమి ♦ జడిసిజడిసి
పడఁతి యీతేప మది లజ్జ ♦ విడుపుఁ జూప.

సీ. పసిఁడికుండలు గాంచి ♦ పాలిండ్లుగా నెంచి
పదరి చేతులకొద్ది ♦ నదుమఁబోదుఁ
గెంపుబేసరి గాంచి ♦ కెమ్మోవిగా నెంచి
మొక్కంట మునిపంట ♦ నొక్కఁబోదుఁ
జీనియద్దము గాంచి ♦ చెక్కిలిగా నెంచి
ప్రేమ మీఱఁగ ముద్దుఁ ♦ బెట్టఁబోదుఁ
గమ్మతామరఁ గాంచి ♦ నెమ్మోముగా నెంచి
మనసారఁ దావి మూ♦ర్కొనఁగఁబోదు

తే. గీ. నిలిపి పలికెడుస్వరకూకి♦మెలుపు గాంచి
వలచి మణితంబుగా నెంచి ♦ పలుకఁబోదు
నింతి నీమాయొ మరుమాయొ ♦ యెఱుఁగలేక
యకట యీరీతి భ్రమసి నే ♦ వెకలినైతి.

౧. వనితా ముత్తెపుపంటివింటిమొగలీ♦వజ్రీఁడు హా యంచుఁ గ్రొ
న్ననలేఁదేనియబేజుమాల్ చిగురుఖం♦డా గుమ్మి యొక్కమ్మడిన్
కనుఱెప్ప ల్మొకుళింప డెంద మదరన్ ♦ కంపంబు పై నొప్పఁ బ
ల్కనగన్ మేల్కనఁ జూడఁగూడక రసా♦లం బంటి కేల్ ముట్టితిన్.

మ. కడకంటన్ ననుఁ జూచి యేచి మదికాఁ♦కల్ దీర్చి మన్నింపవే
గడెసే పైనను తాళఁజాలఁ జెయి సోఁ♦కన్ తగ్గు నీసిగ్గు నీ
తొడనిగ్గుల్ నడజగ్గు నావలపు దం♦తుల్ వెట్టు నీగుట్టు నీ
యొడికట్టున్ జనుకట్టు నెంచి మిగులా♦నుప్పొంగెడి న్వేడుకల్.

కం. [1]అటమీఁదటిదుర్దశ నే
నెటువలె వివరింతు నీర♦జేక్షణ నీవే
దిట మొనరింపక యుండినఁ
గటకట నా కెవ్వ రింకఁ ♦ గాఁగలవారల్.

పా. 1. అటమీఁదటిదశ వశమే.

సీ. ప్రక్కలోఁ బవళించి ♦ పదము పై హావణించి
యచ్చోటు గదియించి ♦ హాసు మించి
జిగిగుబ్బ లానించి ♦ బిగియ సం దొనరించి
పెదవి కెంపులు నించి ♦ బెద రణంచి
మో విచ్చి తేలించి ♦ ముద్దాడి లాలించి
ముందుగాఁ గదియించి ♦ మోహరించి
యలసి నీ వలయించి ♦ చెలఁగి న న్నెలయించి
పుంభావ మొనరించి ♦ బుజ్జగించి

తే. గీ. వేగ నభిముఖివై తోఁన ♦ విముఖ మగుచు
భ్రమణ మొనరించి రమణఁ బ♦రా కటంచు
మురువుతో వ్రాలి నీమేని♦యొరపు లెల్ల
నింక నొకసారి దయసేయ♦వే యొయారి.

కం. ఉమ్మలిక మయ్యెఁ జామా
కొమ్మా లతకూన ముద్దు♦గుమ్మా నారీ
నమ్మితిఁ బల్కు మొయారీ
యి మ్మగునామీఁది ప్రేమ ♦ యేమాయె నయో.

సీ. చల్లఁగా మనసు రం♦జిల్లఁగా నీచేత
వెలఁదిరో యెపుడు నే ♦ వీణె విందుఁ
బొందుగా వీనుల♦విందుగా నీచేతఁ
గలికిరో యెపుడు నేఁ ♦ గథలు విందుఁ
దేటగాఁ దేనెచి♦ట్టూటగా నీచేత
నతివరో యెపుడు ప♦ద్యములు విందు
హారువుగా బకదారి♦మురువుగా నీచేతఁ
గొమ్మరో యెపుడు ప♦ల్కులను విందు

తే. గీ. ననికి దళకర్త నంపక ♦ యకట నేనె
యేల వచ్చితి వచ్చిన♦యింతి నిన్నుఁ

దోఁడితేనట్టిఫలము దో♦డ్తోన కలిగె
నేఁటిలు నేఁ డాఁకి భరియింతు ♦ నీవిరాళి.

కం. అని విని చెలికాండ్రందఱు
ననునయవచనముల నించి ♦ యలరించి భయం
బు సయుఁ దగఁ ఫణిశా
యిని కలవింతుంసు వినఁగ ♦ నిట్లని రంతన్.

సీ. సురవడిగా నీతి♦సరళిఁ జెప్పెడుమంత్రి
జనులతోఁ గార్యయో♦జనలు లేక
రాయసమ్ములవారు ♦ ప్రౌఢులై వినుతించు
దినసరివక్కణల్ ♦ వినుట లేక
మొలసిని ముందుగా ♦ దళకర్తలను బిల్చి
యట నిటఁ బంపువె♦ట్టుటలు లేక
బలిమిగా నుండును♦క్కళమువారికిఁ దెల్పు
టకు వేత్రులను పంపు♦టలును లేక

తే. గీ. వృష్ణిభోజాంధసిభునిబ♦రీస మైన
శిబిర మొనగూడఁ జతురంగ♦సేనతోడ
నంతయును హెచ్చి యసురపై ♦ నెత్తివచ్చి
కటకట మిటారిఁ దలఁతురా ♦ కంసవైరి.

కం. వలచినవారలు లేరో!
సలసించివారు లేరో! ♦ వనితల నిట్లా
తలఁచుకొని సమరముఖమునఁ
బలవించినవారు గలరె ♦ పద్మదళాక్షా?

ఉ. చూడక చూచినట్లు తమి♦సోలుచు సొక్కుచు మోహ ముంచి మా
టాడక యుండినట్లు కల♦యన్ గమకించి మదిన్ గణించి యా
చేడియతోడిలోక మయి ♦ చింతిలి కార్యము నెంచకుండుటల్
పాడియె తెల్పుమా దయిత♦పాండవ కాళియమౌళితాండవా.

సత్యభామాసాంత్వనము.

సీ. అంగనామణి యైన • యల్ల రుక్మిణి యుండె
యువతి యైనట్టి జాంబవతి యుండె
[illegible]మానలక్షణ • యల్ల లక్షణ యుండఁ
గాంత యైనట్టి సు • దంత యుండె
[illegible]-కాళిందినందన • సూర్యనందన యుండె
నందగత్తియ మిత్ర • విందయుండె
[illegible]భద్ర • యగుభద్ర యుండంగ
నాథా! కయ్యజ్ఞ యుండె • రాధ యుండె
తే. గీ. మఱియు వేవేలగరితలు • మానవతులు
స్వామినగరను గల రైన • నారి[illegible]
నెవ్వతెఁ దలంచ కయ్యయో • గర్వ[illegible]
సత్యఁ దలపోసి చాల వా • చారు నేఁడు.

[illegible] స్వామివెంట సమ • రారిఁగొనరఁ బరణాంబుఁ [illegible]
[illegible] నత్తెన • గ్రక్కున రమ్మని కింక నీకు [illegible]
[illegible] దలంచితివి • యొంతయుఁ బూవిలుకాఁడు [illegible]
[illegible] ²గప్పచి ప్పనుచుఁ • గల్వలకోరులు కుప్పలించు.

సీ. నెలఁదివాతెర యాను • వితముగా నీమోవి
నీవె యానుచు గ్రుక్క • నింపుమన్న
[illegible]కౌఁగిటఁ జేర్చు • హారువున నీ[illegible]
నీవె కౌఁగిటఁ జేర్చు • నిండుమన్న
[illegible]వకాళ్లకు మ్రొక్క • నట్లు నీపదములు
నీవె వ్రాలుచు నంటు • నీటు వ్రాలుమన్న
[illegible]తిచెక్కులు చిరు • వడువున నీ చెక్కు
నీవె చెనక గోర • నిలుచుమన్న
తే. గీ. నింపుముఖ సందు చేసిన • యందమొందు
[illegible]కొండలు నీవె కదియించు • నేర్పుకెక్క

---

* [illegible]నందన. పా. 2. గప్పు తెప్పనుచుఁ.

నిక్కువంబుగఁ గంటి మెం♦దేనిఁ జూడ
మవని నీ కేటిశంక యా♦దవశశాంక.

సీ. సుదతిగుబ్బలమీఁద ♦ సుఖయింపుచుండఁగాఁ
దెలిపైఁక తప మెంత ♦ సలిపెనొక్కొ
తరుణితొడలమీఁద ♦ మెఱయుచునుండఁగాఁ
బావడ యేపూజఁ ♦ బ్రబలెనొక్కొ
పొలఁతిమే నెల్లఁ గ♦ప్పుక యుండఁ జెంగావి
చీరె యేపుణ్యంబు ♦ చేసెనొక్కొ
యువిదవాతెర నాని ♦ యుండంగ ముక్కఱ
నునుముత్య మేనోము ♦ నోమెనొక్కొ

తే. గీ. రమణిఁ దనమీఁదఁ బొరలుకుం♦కుమపుఁబఱపు
బళిర యెంతటిభాగ్యంబుఁ ♦ బడసెనొక్కొ
యనుచు నేవేళ నో రెత్తి ♦ యఱచె దేల
యకట చెలిపొందు గోరి మో♦శకటవైరి.

సీ. బలిమిచేఁ గేల్తన♦పాలిండ్ల నుంచుక
లేమ కులుకుచు నెఱ ♦ లేకయున్న
మఱి పంటఁ దెలనాకు♦మడుపు పంటుకొ మ్మని
యుత్పలేక్షణతోడ ♦ నుండకున్నఁ
దెలిచల్లడముమీఁది♦మొలకట్టు నిమురఁగా
నరచూపుతో నింతి ♦ మురియకున్న
జన్నులపైపైఁట ♦ జాఱఁగా నెడ వ్రాలి
హరిణాక్షి యపుడు మై ♦ నొరయకున్న

తే. గీ. నునుసుళువుదండిసూరెపా♦నుపునఁ బండి
యూరకే మేలుకొని యుండి ♦ యుండలేక
భామ యోరామ యోసత్య♦భామ యనుచుఁ
గలువరించెద వేమి యో♦కొలముసామి.

కం. చెలువం దలంచ బవరము
చెలు వంతయు నిలిచె గోప♦శేఖర తోడ్తో
వలవంత నీదుమదిలో
బలవంతం బయ్యెఁ గంతు♦బవరము లేమిన్.

ఉ. తిన్ననిమోవి విం దొసఁగి ♦ తీరుగ గుబ్బలజోడు దార్చి యా
యన్నులమిన్నఁ జేర్చి తన ♦ యంగబలంబునఁ గూర్చి యార్చి ని
న్నన్నిట సేదదేర్చి నగి ♦ యందపుజంకెనచూపుకోపులన్
మన్నన సేయకున్న వస♦మా యసమాయుధుబారి గెల్వఁగన్.

చ. వనజదళాక్షి నీమనసు♦వచ్చినయ ట్లవుఁగాక నిన్నుఁ గా
దనియెడువారమా కలికి ♦ యందఱిలోఁ దరితీపులాఁడి లోఁ
జనవరి మాటకారి కను♦సైగల ని న్వలపించుబాల యా
వనితను బాసి తాళఁగల♦వా యలవా టటువంటిదే కదా.

ఉ. అజ్ఞత మున్ను నే మెఱుఁగ♦కాదుట కోడుటగాఁ దలంచు స
ర్వజ్ఞుఁడ వీవు లోకమున ♦ స్వామి యెఱుంగనికార్య మేమి నీ
ప్రజ్ఞకు శేషుఁడైన సరి♦రాఁ డటు గావున మార్గమందు నీ
యాజ్ఞలు హెచ్చు నిచ్చుటికి ♦ నాసతిఁ బిల్వఁగఁబంపు మింపుగన్.

కం. చెలిఁ బిలువఁబంపవలె నను
చెలికాండ్రను చూచి సన్న ♦ సేయుచు నగగా
నలపంకజనయనునితోఁ
గలవింకుం డనియె హాస్య♦కలనం బెసఁగన్.

కం. నలినాక్షి విరహ మనఁగా
నలుపో తెలుపో యి దేటి♦నటనలు బళిరా
నలుపైనఁ జీఁక టేదియు
తెలు పైన న్వెన్నె లేది ♦ తెలి సిటు చెపుమా.

కం. మామగువ నెపుడు దలంచిన
నామది నొకచింత లేదు ♦ మాకున్ మీకున్

కాముఁడు వే ఱాయెనో కో
భామిని గంసారి యిన్ని♦బూమెలు గలవే.

కం. మదిరాక్షి పేరు నుడువక
మొదటన్ రుక్మిణియు వినిన ♦ మోసం బగుఁగా,
యదె ప్రద్యుమ్నుఁడు వచ్చెను
పదిలము పదిలంబు వికచ♦పంకజనయనా.

సీ. చామ యంటి వ దేమి ♦ సామి చేలను గాక
చామ యీశిబిరంబు♦చాయఁ గలదె
లతకూన యంటి శ్రీ♦పతి తోఁటలోఁ గాక
లతకూన పటకుటీ♦వితతిఁ గలదె
కొమ్మ యంటివి హరి ♦ కుజములందునె కాక
కొమ్మ యాయోధన♦క్షోణిఁ గలదె
[1]నారి యంటి వ దేల ♦ శౌరి వింటను గాక
నారి నాసీరకో♦ణమునఁ గలదె

తే. గీ. ముద్దుగుమ్మంటి వది యేమి ♦ ప్రొద్దు పోదె
మొదవుచంటను గాక యిం ♦ దొదవ దరుదు
చెంద మాటాడుదురె యిట్టి♦మందెమేల
మందమా చందమా గొల్ల♦చందమామ.

సీ. ఏసాధ్వికోసమై ♦ యిలను సత్రాజిత్తు
గుట్టు పోనాడిన♦తిట్టు గలిగె
నేపుణ్యవతి నెంచఁ ♦ బృథ్వీశ్వరులలోన
నెలుఁగురాయల పట్టి ♦ నేల వలసె
నేభాగ్యవతిఁ గోర ♦ నినుఁ డిచ్చుమణికినై
తొలుత నీపై వట్టి♦దూఱు పుట్టె
నేసతిఁ బెండ్లాడ ♦ నెనయ రుక్మిణిచేత
వడిసుళ్ల నేప్రొద్దు ♦ జడియవలసె

పా. 1. నారి యంటివి మేలు♦.

సత్యభామాసాంత్వనము.

సీ. ౧. నవతె వరుమానసము జాలి ♦ [illegible]
దలఁచి యిల ద్రావి స్రోలి చిం♦[illegible]
వక్షీసాత్రాజితిఁ దలంచ ♦ [illegible]
నేల యీవేళఁ జాల గో♦[illegible].

గీ. కేకవేయుచు సారె ♦ కెరలి నవ్వఁగవచ్చు
నునుమోవిఁ బలుగెంపు ♦ [illegible]వచ్చు
[illegible]క్కిని నొక్కి ♦ గుబ్బలు [illegible]వచ్చు
నానమిాటినమాట ♦ లా[illegible]
కుంకుమనిగ్గైన♦కోక గట్టఁగవచ్చు
దండుకుఁ దోతెంచి ♦ [illegible]వచ్చు
బయటను కొల్వుండి ♦ పాడించుకోవచ్చు
చిరువాళ్ల జతగూడి ♦ తిరుగవచ్చు

తే. ౧. నాన వెలయాలు గల్గ లో♦కమున [illegible]
[illegible]లుగు నెటువంటివాని కాం♦కతలు మా[illegible]
పడవక్కై వచ్చినట్టియీ♦యోడల [illegible]
[illegible] యిల్లాలిపై బాళి ♦ గో[illegible].

[illegible] వెలచెలికి సామి వలచినఁ
[illegible]లుగా చను వెల్లఁ దాపి♦కాంప్రచనుఁ [illegible]
[illegible]లియించు స్వాంతకారుల
[illegible] వితజనులశిక్ష ♦ తామరసా[illegible].

[illegible] నృపతి♦చంద్రులు రాతులు [illegible]
[illegible] బలుగ్రా♦హమ్ముల నిమ్ముల నాగవా[illegible]
[illegible] తగి♦లించుక ముచ్చటఁ గూడి [illegible]
[illegible] చెల్వుదును ♦ సంతతముం గనుపండువా [illegible]

[illegible] నిన్ను ♦ లాలించురాధను
కాపుఁ జేసినయట్టి♦గాయకంబు

సీ. నీరాట్సుత వచ్చి ♦ నీరజాక్షులగుట్టు
రట్టుచేసినయట్టి ♦ దిట్టతనము
నన్నెఱుఁగ వచ్చిన ♦ జన్నంపుగరితలఁ
గాటు మేపినయట్టి ♦ నీటుతనము
గొల్లపల్లెల నున్న ♦ కోమిరేల వలపించి
సొలెలు చేసినమాయ ♦ దారితనము

తే. గీ. మఱచి ప్రాకృతజనులట్లు ♦ వెఱచివెఱచి
వసుధఁ బరకాంత నొల్లని ♦ వానివలెనె
నిచ్చ నిల్లాలిపై భ్రాంతి ♦ యెంచ నేల
గోల వసిగాపురాజ నీ ♦ కిట్టిమోజ.

[illegible]

ఖండనంబును ప్రాప్యఁ గొట్టఁగఁ ♦ భామము ల్వాడియింపుచుఁ
దండము వేఁడుచు నుండఁగాఁ బ్రమ ♦ దామణిన్ సతిఁ దెత్తురా
నిండుమనస్సున మబ్బుగుబ్బలు ♦ నీటుచూపులు మీఱ నీ
యండనె నుంచుకయుండఁగా వెల ♦ యాంధ్రము కర్వయినారకో!

ఉ. గామిడిస్త్రీ తన్యసింటఁ [illegible] ♦ గా వసియించుపనాఱువేలకాం
తామణులన్ గ్రహించుటకుఁ ♦ నన్నివని దీనము చేసి తెచ్చెదో
కామునిచేఁ బొరిఁగి [illegible] ♦ కంబుల కెల్లను వేఁట యుక్తి లే
[illegible] ♦ వే గనుకంచినబోయకై వడిన్.

సీ. సారంగి కనకాంగి ♦ చక్కనిరత్నాంగి
బాల యంబుజపాణి ♦ నీలవేణి
దమయంతి యనురంజి ♦ కమలాక్షి యెలనాగ
కావేరి యింద్రాణి ♦ పూవుఁబోణి
బంగారుతీఁగ రూ ♦ పవతి కళావతి
చిత్రాంగి శశిరేఖ ♦ చిత్రరేఖ
మదనమంజరి యిందు ♦ వదన కోమలవల్లి
మదహాస్తి కల్యాణి ♦ మధురవాణి

సత్యభామాసాంత్వనము.

తే. గీ. యనఁగఁ బొగ డొందు వెలయాండ్ర ♦ యందు నొకతెఁ
దళుకుగలదానిగాఁ జిన్న ♦ దానిగాను
పొంకముగ నేర్పరించి య ♦ లంకరించి
తోడి తెచ్చెద నీదండఁ ♦ గూడియుండ.

వ. అనిన విని కోపంబు నెమ్మనంబునం గ్రమ్మఁ గ్రమ్మఱవిలుకానిఁ జూచి సత్రాజిత్తనూజ యిట్లనియె. ఏమిరా పాపజాతి నీవు బాఁపనజాతి నాటువలెఁ బుట్టితివి కాక, నీవునుసరికాకఘూకరుతమ్ములు నీభాషణమ్ములునుసరి యనేక లోకుల దూషించి నవ్వనీకు నేలోకమ్ము మీఁదుగట్టియున్నది? నిన్నుదియు నెన్నదియుంగాదు నీవగ యేవగ నేవగించిన వికృతవదనుండవై యెంత వారికైన నరకసేయవు విగతలజ్జుండవై యేపనికిని రోయవు మేలుమేలని మెచ్చి తెలిసికొని నాకలవింకునిం గని యిట్లనియె.

కం. రాజసభ నుచిత మెఱుఁగక
వాఁజెడి తోఁచినవి పిట్ట ♦ వలెఁ బ్రేలెదుగా
నేఁజాతినరులఁ గానము
నీజన్మం బిటుల నిట్ల ♦ నే వేగెఁగదా.

కం. ఒకవేళఁ గూనిరాగము
లొకవేళ వెకలినవ్వు ♦ లొకవేళను పొం
దిక లేనిచాడిగోణఁగులు
వికటపుమఱుగుజ్జ నీకు ♦ విధి దయచేసెన్.

కం. తరతర మెఱిఁగి పలుకుటలు నీ
తరతరమున లేని వాట ♦ ధర నెఱుఁగరొకో
పొరగరితలవిరహమ్ములు
వెఱపులు నీ కేటి కింక ♦ విను కలవింకా.

సీ. ఎప్పుడు చెప్పు లా సతుల ♦ నొప్పుగఁ జేరుచుఁ బంతు మీఱుచున్
ముప్పిరిగొన్న మోహమున ♦ ముచ్చట లాడుచు నిచ్చఁ గూడుచున్
తెప్పలఁదేలు రాజులకుఁ దెల్విడి ♦ బల్విడిఁ గూడు నాజ్యమున్
దప్పిను మెక్కుపల్లఱవు ♦ బాఁపని కేమయినాను తెల్పునా.

చ. ఎఱుక గలట్టివానివలె ♦ నే పని కడ్డము వచ్చి తూటి లో
గరువము హెచ్చి నిచ్చలును ♦ గామిడివై మముబంటివారితోఁ
బరుసపుమాట లాడెదవు ♦ బాఁపనికేనుఁగుబుద్ధి చాలదో
గరితల నెన్ను వేళ వెల♦కన్నెలవన్నెల నెన్నఁ బాడియే.

కం. జాలము మందులపొందుల
జాలిం బడఁజేసి తాళఁ♦జాల మటంచున్
తేలింతురు [1]వెలజంతలు
గాలింతురు చేతిసొమ్ము ♦ గడెవడిలోనన్.

కం. వల పొకచోఁ బిలు పొకచోఁ
బలుకులు వేఱొక్కచోట ♦ భావం బొకచో
వెలయించు వెలమిటారుల
వల కగపడి [2]మోసపోవు♦ వారలు గలరే?

కం. మే లెంతురు కులకాంతలు
తేలింతురు రతులఁ గొంకు ♦ దీర్చినకోలఁదిన్
పాలింతురు కులధర్మము
తాలిమి నచరింతు రెంత ♦ తహతహ యైనన్.

చ. అహరహ రేధమానశుభ ♦ మన్వయవృద్ధికి సాధుబుద్ధికిన్
విహితము ప్రేమభావనకు ♦ విశ్రుతకీర్తికి నున్కిపట్టునై
యిహపరసాధకం బగు కు♦లేందుముఖీసుఖ మెంతవానికిన్
బహుతరజన్మపుణ్యపరి♦పాకమునన్ ఫలియించు నెంచఁగన్.

సీ. దాక్షిణ్యములగీము ♦ లక్షణంబులదీము
వ్రతములయొరగల్లు ♦ రహికి నిల్లు
నెఱతనమ్ములతావు ♦ నిక్కువమ్ములప్రోవు
కలిమికి దాపు భా♦గ్యములకోపు

పా. 1. వెలయింతులు. పా. 2. మోసపోవు♦వారుం గలరే.

చ. అలరులశయ్యనిూఁద జల♦జాననతాను ను నేనుఁ గూటమిన్
మలయుచు నుండు నోఁ జెఱఁగు♦మాసిన నుల్కుచు లేచి కుల్కుచున్
వలువ ధరించి యి త్వెడలి ♦ వాలికచూపుల నాముద్దుప్పటిన్
దొలఁకెడుచిన్నిచెయ్యులనుఁ ♦ దోఁచమిఁ జేసిన దెంచ శక్యమే.

చ. ఎనసినపిమ్మట న్నిలిచి ♦ యే కయిచేసికొనంగఁ జూచి తా
వెనకరునూల గట్టుటకు ♦ వెన్కకు వ చ్చురవ్రాలి వెన్నుపైఁ
జనుమొన లాని యానినప♦సం దమి రేఁచుమెఱుంగుఁబోఁడి నె
మ్మనమున నెన్ను నో మరుఁడు ♦ మాటికిమాటికి లూటి సేయఁడే.

చ. మురువుగ నిల్చి యవ్వెలఁది ♦ ము న్నొకనాఁడు తలంటుచున్నచోఁ
గరములు నూనెగా నడప♦కత్తియ యిచ్చుపిడెంబు గైకొనన్
దొరయక దానిఁ బొమ్మనుచుఁ ♦ దోడనె పుక్కిటిపిప్పె నూని బి
త్తరము తలంటుతాళగతిఁ ♦ దప్పనితత్తర మెన్న శక్యమే.

చ. సొగసుగ నేఁ దలంటి మెయి♦జు మ్మన నూనె నలుంగువెట్టి నా
వగలను గుల్కుబోటివలు♦వం జనుదోయి మఱుంగు సేయుచున్
సగము తలంటు దోయి యని ♦ చానలు దెల్పిన నియ్యకొంచు నా
మగువలఁ బొ న్నుటన్నకను♦మైసరి నేసరిఁ బోల నేర్తునే.

మ. జడిగొన్నక్కుర్కుల నింతి తాను మగవే♦షం బూని నున్నింపిన్
జడలన్ పాపిట రావిరేక జిగి పెం♦చ్చన్ గొప్పు పొంకించి య
య్యెడ నాయాఁటతనంబు చూచి నగి హా♦యి న్ననన్న లాలించి యె
క్కుడు పీఁకన్ మగపంతముల్ సలుపు బెం♦క్కుల్లల్లు టెం కెన్నఁడో.

సీ. చనుమొనల్ కనుఁజెప్పు♦లనె యప్పళించినఁ
దెర సేయుకన్నులు ♦ తేలవేయు
గళముపల్మొనలచే ♦ గిలిగింత గొనఁజేయ
గరుచెక్కు మురియాడు♦గఱచి చొక్కు
నునుమోడ లదరంటఁ ♦ గొనగోరులను జీరఁ
బొఱలించు నందిట ♦ గుఱుతు లుంచు

మునివ్రేళ్ల నునుపోఁక ♦ ముడి నెమ్మి కెమ్మినఁ
జలపట్టు నెంతయు ♦ సెలయఁ గొట్టు
తే. గీ. నువిదతమి యెంతొ క్రియల నౌ ♦ నుచిత మెంతొ
మనసువగ యెంతొ నామది ♦ మమత యెంతొ
యే మని నుతింతు నెం తని ♦ ప్రేమ గాంతు
విధికి నేమందుఁ జెలి నెట్లు ♦ విడిచి యుందు.

సీ. మణితంబు సేయుచో ♦ మరుఢక్కఁ దలఁపించుఁ
బలికిన మాగ్ధ్యంబు ♦ నలవరించుఁ
గేక వేసినఁ గంచు ♦ గీచినవగ నించుఁ
బదము పాడిన సిగ్గు ♦ నఁ దల వంచుఁ
బై కొనుచో దొర ♦ పాడిజ గనుపించుఁ
బవ్వళించిన లంకె ♦ పాటు నించు
రాకొట్టుచో వింత ♦ రక్తి నౌ ననిపించు
ర మ్మన్న వినయంబు ♦ గ్రుమ్మరించుఁ
తే. గీ. బ్రౌఢియును గోలతనమును ♦ బరఁగ నిట్లు
నన్నుఁ జెలి మోహమున డాయు ♦ నయముఁ జేయు
నట్టిప్రాణేశ్వరిని బాసి ♦ యలఁత నిట్టు
లలవరింతు నయో యెట్లు ♦ నిలువరింతు.

సీ. అతివచక్కెరమోవి ♦ యాన జిహ్వ దలంచు
సుదతిమోమున నుండఁ ♦ జూపు లెంచు
నారిపాక్కట వ్రేలు ♦ నడయాడఁగా నెంచు
గోరు లింతిపిఱుందుఁ ♦ జేర నెంచు
మించుఁబోఁడిని కౌఁగి ♦ లించ బాహువు లెంచుఁ
జానపల్కులు విన ♦ వీను లెంచు
వనజాక్షిమోము మూ ♦ ర్కొనఁగ నాసిక యెంచు
వనితచన్మొన లాన ♦ వక్షు మెంచుఁ

తే. గీ. గాన ని ట్లింగములు పరా♦ధీనవృత్తి
నానినటు లైన మరునైన ♦ నసురనైన
నతనుసంగరమున నుల్ల ♦ మతిశయిల్ల
నెటులు గెలిచెదనో కాక ♦ యింతిలేక.

మ. ప్రమదారత్నముఁ జూడకున్న నవలా♦పాదాబ్జపాంసుచ్ఛటా
క్షమ లేఁజెమ్మటజాలునా సలిలముల్ ♦ చారుస్మితజ్యోత్స్నఁ దే
జము నిట్టూర్పున గాలి కౌనున బయల్ ♦ సంధిల్ల జీవంబు జీ
వము నేకంబు ఘటించితుఁగాని సమర♦వ్యాపార మింకెంతునే.

కం. నావుడుఁ జెలికాం డ్రావసు
దేవాత్మజుఁ జూచి యతని♦తీరును నవలా
రావలె నటన్నతలఁపును
భావంబున నెంచి మగుడఁ ♦ బల్కిరి వేడ్కన్.

కం. దేవరయానతి మదిలో
భావించిన యుక్త మగును ♦ పద్మదళాక్షి
తావి నెడఁబాసియుండెడి
పూ వెందుకు నట్ల కాదె ♦ భువి నీనడకల్.

కం. చంద్రు నెడఁబాసి యుండునె
చంద్రిక చంద్రికను బాసి ♦ చరియించునొకో
చంద్రుం డిపు డాకైవడిఁ
జంద్రముఖియు నీవు నెనసి ♦ చరియించుగతుల్.

కం. నీ మమత తెలిసెనేకద
భామామణి యచట నెంత ♦ పలవించునొకో
మీమనసులు మీవలపులు
కాముఁ డెఱుఁగుఁగాక యొరులు ♦ కానంగలరే.

కం. నావుడుఁ జిఱున వ్వొలయఁగ
భావజజనకుండు వికచ♦పద్మదళాక్షిన్

ప్రాపింపఁగోరి యుండఁగ
నావేళను జనుల కెల్ల ♦ నద్భుత మెసఁగన్.

సీ. బంగారుచెంగావి♦పావడలమెఱుంగు
బయ లానునట్టినె♦మ్మేయిబెడంగు
పచ్చరాపలకడాల్ ♦ రచ్చఁ బెట్టెడిచిన్నె
పొసఁగెడిజాక్కలు♦పసరుపన్నె
కప్పుకొందునింద్రనీ♦లపుపాగరు లెసంగు
శిరసునఁ దగుకర♦జిగిహారంగు
నలుదెసలందు సం♦దపుముత్తియపుమ్రుగ్గు
చల్లెడియుదరంబు♦తెల్లనిగ్గు

తే. గీ. నెఱపసపునీటిచాయలు ♦ నిక్కుముక్కు
బెరయ నున్నట్టుమాటికి ♦ తిరుపు గట్టి
చేరి యటమీఁద శౌరిముం♦జేతిమీఁద
వ్రాలె రహిఁ జిల్క నొకపచ్చ♦వన్నెచిల్క.

చ. అటుపతె వ్రాలి యంతఁ జిగు♦రాకుకటారివజీరుతేజి యు
క్కటు మగుసత్యభామచెయి♦తావి నునుంబస పంటె ఘుమ్ముగన
చిటిపొటిజక్కుతెమ్మెరల♦చే వడి దేరినదాన గారితో
గిలు లనె కీరవాలికగళ♦దిందుసుధామధురోక్తు లై ఖరిన్.

ఉ. స్వామి పరాహరు నీ కసుర♦శాసన నీపదదర్శనంబుచే
నీమొఱ వానుదిన్ స్మరుల♦హెచ్చినధన్యత గల్గె నయ్యె నే
నామున సత్యభామకర♦మందు వసింతు మృగాక్షి నన్ను నెం
తే మదిఁ బ్రోది సేయుటలు ♦ దేవరచిత్త మెఱుంగునేకదా.

కం. అకలంకచరిత సీవుగ
శుకవచనం బింపు గనుక ♦ సుదతీమణి యా
సుకథలు దెలుపు మనన్ నే
వకజనమందార చేర ♦ వచ్చితి నెలమిన్.

దడిపిన నవ్వి నీదుకవి♦తల్ రచియించిన నట్టు లుండునే
బుడిబుడి బట్టికాఁడు కును♦బుద్ధులు గైకొను నంబవెంబడిన్.

చ. హరునకు నద్రికన్యకకు ♦ నప్పుడు మేలపుటల్క గల్గినన్
వెఱవక చెంతఁ జేరి కడు♦వేడుక నిద్దఱ నూరడించి క్ర
మ్మఱ నలజోడు గూడి నెఱ♦మక్కువ నుండ ఘటింతుఁ గాన న
బ్బురములె లోకమందు నను♦బోఁటికిఁ దక్కనరాయబారముల్.

తే. గీ. అవని నీసత్యభామయు ♦ నంబుజాక్షు
నీవు మాపాల గిరిసుతా♦ నీలకంఠు
లగుట మిముఁ గొల్వవలె నను♦నాస వొడము
సామి చేరితి నీమీఁద ♦ శరణ మనుచు.

చ. ఇది యిటు లౌఁగదా యదుకు♦లేశ్వర తావకపాదసేవ న
భ్యుదయము గల్గె నాకు నసి♦తోత్పలనేత్రకుఁ గార్యసిద్ధియున్
మొదటనె కల్గెఁ గావునను ♦ ముచ్చట హెచ్చఁగ నింతికోసమై
వదలనివేఁక నేఁ దెలుప♦వచ్చినకార్య మొక్కంత దెల్పెదన్.

చ. శకునముఁ జూచి నీ వవల♦సాగినపిమ్మట మేడ డిగ్గి యా
చకితకురంగనేత్ర మది♦చాపలమున్ భ్రమయున్ శ్రమంబు లోఁ
దుకతుకపై సెకల్ చెమట♦తుంపురులుం గెరలంగ నూర్పు లూ
రక నిగుడంగ గుండె యద♦రంగఁ దరంగదపాంగబాష్పయై.

కం. తడఁబడునడలున్ గడగడ
వడఁకెడితొడలుం గడంక♦వడుచూపులు ని
ల్కడలుం గడలుకొనం జెలు
లొడికమ్మునఁ దోడితేఁగ ♦ నుపవనసీమన్.

తే. గీ. కాఁక సోఁకినపైఁడిశ♦లాకవలెను
కలఁకఁబాఱిన వెన్నెల♦మొలకవలెను
జిగురుకంటెను దగిలిన♦చిలుకవలెను
కోమలి విరాళికిని జిక్కి ♦ గుట్టు దక్కి.

కం. బెగడుచుఁ దనమదిఁ దెగడుచు
నగణితమోహమున నుపవ♦నాంతరసీమన్
చిగురుతీవాసున జిగి దగి
సొగ సగువిరిసెజ్జఁ బొరలు♦చుం బలుమారున్.

కం. నీరూపు నీవిలాసము
నీరేకయు నీదురతుల♦నేర్పును మదిలో
నూరక తలపోయుచు మది
దీరక చెలు లెల్ల నేద ♦ దేర్చుచునుండన్.

శా. ఇంకా మేలిమితోడ నుండదుసుమీ ♦యేణాక్షి యేణాంకమీ
నాంకాతంకవిశంకటప్రసవప♦ర్యంకస్థలిన్ గంధవా
హాంకూరాహతి సోలి వ్రాలి భవగీ♦యధ్యానసంధానని
శ్శంకప్రక్రియఁ దేలితేలి విరహా♦జ్వాలాకరాళాంగియై.

కం. వగుచు న్నాటికి విధికిం
దెగుచుం జెలి యుండియుండి ♦ తెఱవల కెల్లన్
మొగిచుం జేతులు మనమునఁ
దగుచు మ్మలుచుట్టు విరహ♦తాపముకతనన్.

సీ. వనమాలి యిదె వచ్చెఁ ♦ దనమాలిమి నటించు
ఘనమాలికను జూచి ♦ కలువరించుఁ
గనఁజాలునిలఁదళు ♦ క్కనఁ జాలుజిగిమించుఁ
గని జాళువాచేల ♦ యని తలంచుఁ
గరవీరములఁ దేటి♦మొఱ వీరగలిపించు
మురళీరవం బని ♦ మోహ మొంచు
ముద మూని తెలియ కం♦గద మూని చలమించు
నెదమానికం బని ♦ యిచ్చగించుఁ

తే. గీ. జెలిసి వెఱఁగంది మొదఁ గుంది ♦ పలువరించుఁ
దలఁపునను డాసి కను మూసి ♦ కలువరించు

మరునిచే నున్న పొన్న పూ◆[illegible]
చెనకులకు నోడి ధృతి వీడి ◆ చిగురుం[illegible]

సీ. [illegible]క్షి గోల యదు◆వల్లభ దుర్లభతావకాం[illegible]
[illegible]తానురాగభర◆వల్గదనంగదశాకృశాంగి[illegible]
[illegible]మున్న దింతులను ◆ వంతలఁ బెట్టుట పాడి [illegible]
[illegible] గల్గినా చెలులఁ ◆ బాయని వైపున నుం[illegible]
తే. గీ. ఏమి తెల్పితినో యని ◆ యెంచవలదు
బాల యిఁక నొక్కక్షణ మైనఁ ◆ [illegible]
ద్వారకకు నంపఁదగునట్టి◆వారి ననిపి
చంచలాక్షిని వడిగ ర◆ప్పించవలయు.

క. [illegible] తేను దెల్పి తను◆మానము సేయక చి[illegible]
[illegible]త్రయు నాప్రసిద్ధియు జ◆గంబున నంద[illegible]
[illegible]యక చెందుచు న్నవసు◆ధారస మొల్కెడు[illegible]
[illegible] తల యూఁచ నట్టిపృథి◆వీవరు లెవ్వరు కంస[illegible]నా.

వ. అని యివ్విధంబున విన్నవించిన పంచ[illegible] [illegible]ంబు [illegible] నుతించి మగుడ ననిచి యంతకుమున్న [illegible] [illegible]ంబులఁ బ్రోద్దుగడపిన సమీర మయూర సారంగ [illegible] [illegible] మకరాంకముఖనిఖిలపరిజనంబులం గాంచి [illegible] [illegible] వేఁడి వాసి యుండక తమ యింగితం బెఱింగి [illegible] [illegible] చేయులం జూచి నుందలించి కందళించిన[illegible] [illegible]చిత్తంబులు చల్లఁజేయువాఁడు నీఁడెయని చిత్[illegible] [illegible] రుక్మిణీకుమారుం గాంచి సకలకళాభిరామయగు స[illegible] [illegible] నియోగించి యంభోధితరణంబు నతి[illegible] [illegible] రుచిరరత్నం బగునొక్క శిరోరత్నంబు నిచ్చి [illegible] [illegible] యప్పు డారత్నం బద్భుతంబుగా ననర్ఘ్య[illegible] [illegible] బగు నొక్క దివ్యవిమానం బై పొల్చె. పొల్చిన నంత

పా. 1. వనజతాంతరా.

ప్రద్యుమ్నుఁ డాకీరంబుబడి వాగెగా ముందఱ రాఁగ వేవేగ నంభోనిధానంబు తరించి ద్వారకాపురంబు ప్రవేశించి యరదంబు హజారంబుచెంగట నునిచి నిరంతరసమేధమానకల్యాణంబగు దివాణంబునం దగుకక్ష్యాంతరంబులు గడచి యలవడనడఁచి కంసశాసనానురాగసాగరంబు గట్టుపొఱలినవగఁ దగుమానికంపుజిగిచెందిరంబుచేఁ దిరంబగు సత్యభామామందిరంబు దరిసి యచట నేమి యలబలంబు లేమి యరసి యనుకలశిశిరవస్తునికరాదాన సమున్నిద్రగజగామినీజనయాతాయాతగమన సూచితసరణిఁ దదీయోపవనాంతంబు చేరం జని యచ్చటవేచి యంతటఁ గలయంజూచి వాడినకువలయంబులును, వీడినమృణాలవలయంబులును, చిటిలినరత్నహారమ్ములును, పెటిలినగంధసారమ్ములును, కగ్గినకర్పూరమ్ములును, తగ్గినయుశీరమ్ములును, ఉడిగినసమరసపూరమ్ములును, నుడుకెత్తినతుషారమ్ములును, దొరఁగిన వకుళమ్ములును, సొరగిన కమలముకుళమ్ములును, జడిసిన యావ్యజనమ్ములును, కెడసిన కుసుమవీజనమ్ములును, రిత్తలైనచలువకలువపూసింగాణులును, గుత్తులువీడి పొడిపొడిగ రాలినసుమాణులును పరికించి యచ్చెరువుగొనెంచి యందు చవిజాతిరాతిచందపొందికల నందగించియున్న కడవన్నెతిన్నెకడల నెల్లెడలఁ బెల్లుగ మల్లడిగొని యుల్లలిల్లుపుప్పొళ్లఁ జల్లనగు మల్లెపూసెజ్జఁ బవ్వళించి దిటమ్ము ఘూళించి తనపజ్జ బుజ్జవమ్ముగ నుజ్జగించిన సజ్జగపుగొజ్జంగినీటితుంపరలు పెంపకలుగాఁ జిలుకునలుకుముగులుకునిగనిగని పొగరుతొగరు తొగచిగురువగచిమ్మనఁగ్రోవులదీవుల నింపుజలసూత్రపు ప్రతిమలనుండి వండిగ నిండియుండి జాలువాఱాలు జాలువాఱ నిచ్చలపు పచ్చలరవలనిగనిగలు గీలుకొనుకీలునెమ్మిపించంబులఁ గ్రమ్ము తెమ్మెరలనికటమ్మున న్నాడాడ నాడునేడాకులయనంటికపురపుదుమారమ్ములు ఘుమ్మనఁ దనపయిం గెరలం బొఱలుచు వియోగభరోపప్లవంబునఁ దెరలుచు నంబుజాక్షదిదృక్షాతరంగితాంతరంగయు ననవరతగళదవిరళబాష్పధారాళధారావిరచితాపాంగయు ననుక్షణజాయమానసంతాపయు నాయల్లకదశాతిదీనవిలాపయు నాళీజనకృతోపచారయు నలసభారవిలుప్తసంచారయు సంతతవియోగసంజనితసంభ్రమసముద్భ్రామయు నగుసత్యభామను గాంచి నమస్కరించి కృష్ణాభిహితసందేశంబును దదీయవిరహావేశంబు నంతయు నెఱింగించి

యంగనాజనసమేతంబుగా నాయుపమాత నాదివ్యవిమానారూఢం గావించి తోడితెచ్చి నప్పు డాయసమానవిమానవిలసమానకాంతిసంతతి దిగంతంబుల వింతవింతగా నకాలసంధ్యారాగంబుడంబున విడంబింప సొంపునం జూచి యవ్విధంబు కంచుకిజనంబు వచ్చి హెచ్చరించిన నచ్చెరువున నగ్గిరిధరుండు దిగ్గన లేచివచ్చి మచ్చికంటె యున్నవిమానంబు చూచి యచ్చట నఖిలజనంబులు తొలంగ బరాబరి సేయించి పరిజనంబుల నవల ననిచి యెదురుకొని మదిరలోచనకేలుకేలునం దాటించి యానావరోహంబు సేయించి వదనారవిందమ్మున మందహాసమ్ము గ్రమ్మ వశావశంవద విలాసబంధురం బగుగంధసింధురంబుచందంబున మందమందగమనంబున వచ్చి యనంగసంగరతరంగితాంతరంగంబులు హెచ్చి శశాంకముఖియుం దానును పర్యంకంబున వసియించె నంత.

తే. గీ. తల్లిదండ్రులమనసులు ♦ చల్లఁజేసి
తన యునికికేఁగె రుక్మిణీ♦తనయుఁడటులు
మఱియు హరివేడ్క చెల్లించి ♦ మమత మించి
యతనిసిగబొందుపైఁ జెంది ♦ యంద మొందె.

ఉ. అంగనవెంట వచ్చినమృ♦గాయతలోచన లందుఁ బొందుగా
నంగజుతండ్రికిన్ జలరు♦హాక్షికి నూడిగముల్ ఘటింపుచున్
చెంగట నిల్చి తత్కరుణ♦చేకొని సైగలు దెల్పి సొంపు మీ
అంగఁ గ్రమాన వేశ్మకస♦రాతిమఱుంగున కేఁగి రర్మిలిన్.

కం. ఆనాఁటఁ గలసి పలుమఱు
నానావిధరతులఁ బ్రియము ♦ నయ మెనయంగా
నానందనందనాగ్రణి
యానందాంభోధి నోల ♦ లాడుచు నుండెన్.

వ. తదనంతరకథావిధానం బెట్టి దనిన.

మ. ప్రథితప్రాభవ ప్రాభవన్మృదుగుణ♦ప్రాగ్భార ప్రాగ్భారతీ
ప్రథితాచారణ చారణస్తుతయశో♦భారా సభారాసహా

త్పథసేనారవ నారవర్యపటలీ పార్థక్య పార్థక్యయో
ధధరాయావక యావకన్నిజమహో దారాంకదారాంకగా.

కం. అంగజసదృశాకారా
సంగరతలనిరుపమాన శౌర్యవిహారా
లింగాంబికాకుమారా
శృంగారరసప్రధాన శీలోదారా.

కం. హాటకితస్మరగుణపద
పీటంకృతిగీతివిజయ వేంకటదేవా
వీటీరససౌరభపరి
పాటీరమ్యగుణచంద్ర బలినిస్తంద్రా.

మాలినీవృత్తము.

అధరితపరరాజా హారిచక్షుఃపయోజా
ప్రథితభుజమహౌజా భవ్యసాహిత్యభోజా
బుధజనసురభూజా భోగలీలాబిడౌజా
విధుతరిపుసమాజా వీరసామ్రాట్తనూజా.

పంచచామరవృత్తము.

చరాచరాధిరాజవీర జాలవాసకేళికా
దరా ధరాధగారిభోగ ధైర్యధూతమేరుమం
దరా ధరాధరాచకీర్తి దారదస్యుమీనదీ
వరావరావరాత్మగంధ వారణాంచితాంగణా.

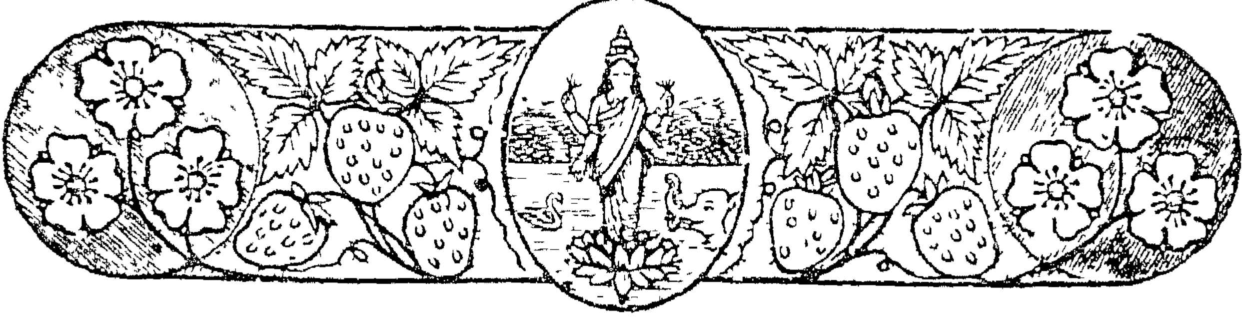
గద్యము.

ఇది శ్రీకాళహస్తీశ్వరచరణారవిందమిళిందాయమానాంతరంగ జ్ఞానప్రసూనాంబికా కృపావలంబవిజృంభమాణసారసారస్వతసుధాతరంగ లింగనమఖి వెంగనామాత్యవంశపావన విరచితవిద్యాధిదేవతాసంభావన దక్షిణసింహా

సనాధ్యక్షతిరుమలక్షమాకాంతకరుణాకటాక్షలక్షితస్వచ్ఛముక్తాగుళుచ్ఛ
సితచ్ఛత్ర చామరకళాచికాకనకాందోళికాదిరాజోపచార ధీరజనహృద
యరంజకవచోవిహారవల్లకీవాదనధురీణవర్ణగీతాదిగాం
ధర్వస్వరకల్పనాప్రవీణ కామాక్ష్యంబికానాగనకవి
రాజనందన కలితసకలబాంధవహృదయానందన
శ్రీకర కవితాకర సుకవిజనవిధేయ శ్రీ కామే
శ్వరనామధేయప్రణీతం బైనసత్యభామా
సాంత్వనం బనుమహాప్రబంధంబు
నందుఁ దృతీయాశ్వాసము.

శ్రీరస్తు.

సత్యభామాసాంత్వనము.

చతుర్థాశ్వాసము.

శ్రీ జృంభితాంబురుహాకే
ఖాజనకకటాక్షు యాది గర్భేశ్వర నా
నాజనసుతవితరణ వి
ద్యాజితరాధేయ ముద్దు లక్ష్మరిరాయా.

తే. గీ. అవధరింపుము జనమేజయక్షితీశ్వ
రునకు నావ్యాసమునిశిష్యుఁ డనియె నిట్లు
శౌరి సాత్రాజితిని జేరి చనువుమీఱి
యుబ్బరంబునఁ దనియక యుండువేళ.

ఉ. అయ్య పరాకు సామి నరకాసురుఁ డంపఁగ వచ్చినట్టి పెన్
దయ్యపువేగరిం బెనఁచి త్రాటను గట్టి గుడారువాకిటన్
గుయ్యకు మంచు నో రదిమి గుప్పుచు మీనగరింటిచారు లో
య్యొయ్యన వచ్చినా రని మృదూక్తులఁ బెంపుడుచిల్క పల్కినన్.

చ. తనిసినవేళఁ జూచి మఱి ♦ దవ్వులనే పొడకట్టి నిల్చి మీ
కనుఁగొనసన్నమన్ననలు ♦ గన్గొని చిత్త మెఱింగి ఱెక్కలన్
నినుచుక చిన్నిక్రొంబసిఁడి ♦ నిద్దపుటందెలు గిల్కుగిల్కనన్
చనవునఁ జిల్క వచ్చుటలు ♦ సారసనాభ విచిత్ర మయ్యెడిన్.

చ. ఒడికముగాఁగ మై యణఁచి ♦ యోరగఁ జేరఁగ వచ్చివచ్చి యొ
క్కెడ నెడ గల్గ నిల్చి క్రియ♦యేర్పడఁ గార్యము ముక్తకంబుగా
జడియక మేలు గల్గఁగను ♦ సంగతి తప్పక చాల కింపుగాఁ
గడఁక వహించి పల్కుచిలు♦కన్ జిలు కంచు గణింప శక్యమే.

తే. గీ. పలుకుపలు కెల్లఁ జల్లనై ♦ ప్రౌఢి మీఱ
మీకు విజయంబు గోరెడి♦మేలువలన
నవని నీచిల్క హారి యాట ♦ యరుదె నీదు
పేరువా సెందు లేదొకో ♦ బిసరుహాక్షి.

చ. మిము నెడఁబాసి యున్నతఱి ♦ మే లొనగూడఁగ డాసి నాదుహృ
త్కమలము చల్లఁజేసి నయ♦గారవుమాటలఁ దేర్చి నన్ను నీ
సముఖముఁ జేర్చి నీమదికి ♦ సంతసము ల్గలిగించినట్టి కీ
రముఁ జెయివట్టి కేటికిఁ బ♦రా కొనరించెదు కంసశాసనా.

మ. అని సాత్రాజితి పల్కినన్ నగి పయో♦జాక్షుండు మై దువ్వి చి
ల్కను చేపట్టి నవాతు మేపుచును బా♦లారత్నముం దానుఁ గొ
ల్వునకున్ వచ్చి కడాని రేకుపని బె♦ళ్కుల్ గుల్కు ప్రాఁగెంపు త
ళ్కును కానీపనిపీఁటపైఁ జెలువుతోఁ ♦ గూర్చుండి పిల్పించఁగన్.

ఉ. వేగ సరాతి దాఁటి మఱి ♦ వింతశ్రమంబు తగన్ దివాణపు
న్వాగరులుం జమూపతులు ♦ వీరులు గుంపులు గూడి దయ్యపు
న్వాగరి ముందఱ న్నిలిపి ♦ వేమఱు మ్రొక్కుచు వీఁడు బాళెపున్
బాగులు మాయఁ గన్గొనఁగఁ ♦ బట్టుక వచ్చితిమయ్య నావుడున్.

తే. గీ. శౌరి విస్మయమునఁ జూచె ♦ సారె కతని
చూపు సోఁకిన దయ్యంపు♦రూపు మాని

చొప్పు మార్చినగతి వింత♦సొబగు మీఱఁ
దాల్చె నెప్పటిబాఁపన♦తనువు వాఁడు.

కం. అప్పుడు హరి వెఱఁగందుచుఁ
గప్పురగంధియును దానుఁ ♦ గను మోదముతో
నప్పాఱుబ్రహ్మవర్చస
మొప్పారుట యోర్చి మదిని ♦ నూహింపంగన్.

ఉ. చిత్త మెఱింగి యి ట్టనియె ♦ శ్రీపతితో వెడవింటిపాదుషా
తత్తడి, సామి వీఁడు ముని♦దయ్యపురూపున వచ్చి యిప్పుడీ
యుత్తమవర్ణలీలఁ దగ♦నుంటకు హేతువు గాఁగఁ దత్పురా
వృత్త మొకం డిలం గలదు ♦ వింతగ నే నది విన్నవించెదన్.

కం. అతులకుతూహలఖని యై
యతులకు గృహమేధిజనుల ♦ కావాసం బై
తతసాధుతపోఽరణి యై
శ్రుతసారణి యనెడియూరు ♦ శోభిలు జగతిన్.

కం. ఆయూర నొక్కవిప్రుఁడు
మాయూరగరున్నిభాంశు♦మంతుఁడు దాంతుం
డాయతమతి యతిశాంతుఁడు
హాయిగ మను నుచితవృత్తి ♦ నచలుం డనఁగన్.

ఉ. ఆయచలాహ్వయుం డెపుడు ♦ నంబురుహోదరపాదపూజనో
పాయము సంఘటిల్ల ముది♦ప్రాయమునందు స్వకీయజాయ యా
మాయమెడ న్రహిన్ వికట♦మారుని శ్రీనలు నీలునిం గజున్
గాయజతుల్యమూర్తుల వి♦కల్మషకీర్తులఁ గాంచె నల్వురన్.

కం. రయమున వా రందఱు న
ధ్యయనాధ్యాపనవిధమ్ము ♦ లన్నియు నేర్చ
న్వయమునకు వన్నె దెచ్చిరి
నయనానందం బెసంగు♦నలువు చెలంగన్.

తే. గీ. అతుల పటుతరపాండిత్య ♦ మమరుసుతులఁ
గాంచి మాయాసమేతుఁడై ♦ ఘనతఁ దండ్రి
పరువము లెఱింగి తగినట్టి ♦ బంధుజనుల
యిండ్లబాలామణులఁ దెచ్చి ♦ పెండ్లి చేసె.

మ. కృతపాణిగ్రహులై కుమారకులు కూ ♦ ర్మిం దల్లియుం దండ్రియున్
సతతంబున్ దముఁ బ్రోది సేయఁ బ్రజ మె ♦ చ్చన్ సర్వకార్యస్వతం
త్రత నిట్లన్ వహియించి కేశవసప ♦ ర్యాస్నానదానమ్ములన్
శ్రుతిఘోషం బతిథిప్రమోదమును నెం ♦ చున్వేఁక వర్తింపఁగన్.

తే. గీ. తరువు లన్నియు ననఁబారు ♦ మురువు దెచ్చు
గచ్చు హెచ్చంగ నామని ♦ వచ్చినటులు
ధరణిసురనందనులకు నం ♦ దఱికి బాగు
మెయిసొగసు దేరునూనూఁగు ♦ వయసు వచ్చె.

కం. జవ్వన మిటువలెఁ దమమై
నివ్వటిలం గొన్నినాళ్లు ♦ నెలఁతలుఁ దాముం
బువ్విలుతుకేళి నందఱు
మవ్వంబునఁ దేలి రంత ♦ మరు విధివశతన్.

కం. గార్హస్థ్య ముడిగి పురిలో
నర్హాచారంబు మాని ♦ యంబాజనకుల్
గర్హింప నన్వయోచిత
బర్హిర్విధు లెల్ల మాని ♦ పాపాత్మకులై.

మ. చరియింపంగఁదొడంగి రందుఁ బరిహా ♦ సశ్రేష్ఠుఁడై జ్యేష్ఠుఁ డా
పెరిమెం బట్టి కథ ల్పచింపుచుఁ దనుం ♦ బిల్పించుఁ బిల్వంగ ని
ద్ధరఁ బెంపొందెఁ ద్వితీయుఁ డొహటపువిం ♦ తల్ చూపుచుం గుక్కలన్
మరఁగెం జేరెఁ జతుర్థుఁ డంత్యకులభా ♦ మన్ పేరు సార్థంబుగన్.

కం. అందు ద్వితీయుఁడు తా నతి
సౌందర్యము కుశలబుద్ధి ♦ చతురత్వంబున్

గ్రందుకొనువాఁడ నని సం
క్రందనసుతు[1]నట్లు నవతు • గానక జగతిన్.

మ. తిరుగం గోరి భయంబు దీరి తటినీ•తీరంబునందుం జలా
హరణార్థంబుగ వచ్చియున్నయెడ స•య్యాటంబు గాటంబుగా
బెరయం దా నెలయించె మన్మథశరో•ద్వేగాత్ముఁడై యొక్కతెన్
గరియానం గలవాణిఁ గాంచననిభం • గల్యాణిఁ గంజేక్షణన్.

కం. శ్రీనలుఁ డటు వలయించ
న్మానవతీమణి యడంకు • మాని స్మరధను
ర్జ్యానాదమేదురిత చే
తోనాదితమోహ యగుచుఁ (దొడరె న్వానిన్.

చ. తొడరినఁ జూచి పైఁ బడమ•ద్రొక్కఁగ నవ్వుచు గువ్వ చిక్కెరా
విడువ నటంచు నెంచుకొని • వేమఱు దానికి మేను జుమ్మనం
దడవుచు వెన్కఁ జూచు చొక•దారిని నారిని శీతమారుతం
బెడనెడ వీవఁ బూవుపొద•రింటికిఁ దెచ్చెఁ గరంబు పట్టుచున్.

కం. శుభనాముఁ డైనతాపసుఁ
డిభగామినిచెయ్యి పట్టి • యీడ్చిన జటివ
ల్లభుగాఁ దలంచి సవసా
రభవద్వీటిక గ్రహించె • రసికత మీఱన్.

కం. వీడెము గొను జడముడిదొర
చేడియయధరామృతంబు • చేకొని సురత
క్రీడాపరవశుఁ డయ్యెన్
వేడుక విధుముఖియు నెదురు•వింతలు చూపన్.

సీ. నునుగుబ్బచనుమొనల్ • మునిపంట మొరముచో
నులుకు నెమ్మొయితళ్కు • కులుకు లీవఁ

పా. 1. నటు కన్న•గానక జగతిన్.

గొమరు మీఱంగఁ గపో♦లము గ్రమ్మి కఱచు చో
[1]ననుఁబొందుకనుమోడ్పు ♦ తనుపు లీన
నుక్కుఁ గోరను గొంత ♦ పొక్కిలి నొక్కుచో
ద్రెక్కుచేతులబెక్కు ♦ చొక్కు లీన
నింపుగా విడియంపు♦గుంపెనల్ నింపుచోఁ
గల్గులేఁజిఱుమూల్గు ♦ వెల్గు లీన

తే. గీ. వికచపద్మాక్షి సంతరా♦ళికము గాఁగ
జతురగతి నాని చేయూని ♦ చంద్రకాంత
మణిమయశలాక నలచంద♦మామకరణి
వెడవిలుతు కేళిఁ గరఁగించె ♦ విప్రమౌళి.

తే. గీ. అటులు గరఁగించికరఁగించి ♦ యఘుకు దీర్చి
హత్తి తొల్లింటిమగనిపై ♦ బత్తి జార్చి
చేర్చి కౌఁగింటఁ గడిదేర్చి ♦ చెలిమి గూర్చి
యతివ తమిఁ దిట్ట నోర్చితా ♦ నిత వొసర్చి.

చ. సకినెలబిళ్ల రీతిఁ బలు♦చందపుటందపుపారువాలపో
లిక వగ నిక్కు డక్కు జవ♦లీల జతుల్ పావణించినట్లు గొం
కు గొసరు మీఱఁగా ములుకు♦గ్రుక్కుల మిక్కిలిఁ జిక్కువాఱఁ జి
మ్ముకసరు గుట్టు నెమ్మెవిడు♦పుల్ మెఱయించె ద్విజుండు తద్రతిన్.

కం. ఇటువలె గలిబిలికళ హే
చ్చుట నట నిర్వ్రీరికి మేను ♦ ఝుమ్మన విటునిన్
కుటిలాలక పై కొనియెం
బుట మొగయుకడానికీలు♦బొమ్మయుఁబోలెన్.

సీ. గుదులతోఁ దొడ లాన ♦ నెదురు నాతనిఱొమ్ము
దురుసుగుబ్బలఁ గ్రుమ్మి ♦ త్రోసిత్రోసి
కౌను గొప్పను గేలఁ ♦ గమిచి వాఁ డద రంటఁ
గెళకి సందిలి నొక్కు ♦ నులికియులికి

పా. 1. నునుపొందుకను మోడ్పు.

తివిరి చెల్వుఁడు లోఁబెదవి కాటు తవిలింపఁ
గ్రుక్కి యు స్సని చెక్కు గొట్టికొట్టి
యుబికి మోవాని వాఁ డూకొన కరఁచొక్కఁ
గెరలి తిట్టుచు నొదుగఱచికఱచి

తే. గీ. మేను వసిమాడఁ దమిఁ గూడ మెలుపుతోడఁ
గౌను జవ్వాడ నవహారకలిక లాడ
మరుఁడు జళిపించుగేదఁగికిరుసుకరణి
మురిపెమునఁ బొంగి నటియించె మోహనాంగి.

కం. చెవిచెంత నోరసిగపైఁ
దవిలినకడవన్నె మెఱుఁగుతాయెతు లొరయన్
జవరాలిపాదముల కా
యవనీసురుఁ డెఱఁగె మన్మథావేశమునన్.

వ. ఇవ్విధంబునఁ గృతప్రణాముండై భూదేవుండు కిలికించితవతి నొడంబఱిచి యిల్లు మఱపించి యెలమినారజపువగలు గఱపించి యిల్లాలి పద్దుల కెడఁబాపి చల్లని చిగురుమెట్టసాక్కించి తనవగకుఁ జిక్కించి వేశవాటంబున డాయించి వెలిపాళెంబు వేయించి వింతగా నొక విడిది సంతరించి విడిమైదువులచుట్టరికంబు పొఁకించి వెలిదేరవల దని జంకించి యేమియు నెఱుంగనియతనింబలె నిజగృహంబునకు వచ్చి వినీతుండునుంబలె నిత్యకృత్యంబులు హెచ్చి పితృసన్నిధానంబునకు వచ్చి సుగుణనిధానంబునుం బోలె నుండె నంత.

సీ. శ్రీమనోహరునభిషేకంబు సేయుచో
మగువ మజ్జనమార్చువగలు దలఁచుఁ
బూతాత్ముఁడై దేవపూజ యొనర్చుచోఁ
బూఁబోఁడి గై సేయుపొలుపు దలఁచు
వేడ్కతో హరికి నైవేద్య మర్పించుచోఁ
[1]జెలి కపోసన మిచ్చుచెలువు దలఁచుఁ

పా. 1. సతికి నొసఁగనిమ్ము నచ్చలఁ దలఁచుఁ.

దేటయౌ హరిపాద♦తీర్థంబు గ్రోలుచోఁ
దెరవవా తెర నాను♦వెరవు దలఁచు
తే. గీ. దైత్యభేదిపదానుసం♦ధానవేళ
నంగనారతిపారవ♦శ్యంబు దలఁచు
ద్విజుఁ డటులు పాడి మీఱి క్రొ♦వ్విరి లకోరి
చెనఁటిభూతంబు సోఁకఁ దా ♦ సిగ్గులేక.

సీ. పారువాపలుకుల♦తీరు వాటిల దంచుఁ
దొలుపల్కులు గణించు♦తలఁపు మానెఁ
దాళిగోణము గట్టు ♦ బాళి యేర్పడ దంచుఁ
గావిదోవతి గట్టు♦కడఁక మానె
నేవళంబులు దాల్చు ♦ ఠేవ లలర వంచుఁ
దులసిపూసలు [1]దాల్చు♦తొడుసు మానె
గందంబుఁ బూసిన♦యందంబు లే దంచు
బూది మేనునఁ బూయు♦పొల్పు మానెఁ
తే. గీ. గుంటెనలు సేయువారితోఁ ♦ గూడి యుండు
కులుకు చన దంచు సజ్జన♦గోష్ఠి దక్కి
చెనఁటియై పాఱుఁ డీరీతిఁ ♦ దనువు మఱచి
తరళలోచనపై మించు♦తలఁపు లెంచు.
సీ. మారుబీరముచేత ♦ బారుబీరము చిక్క
లెడలించుపెట్టెలో ♦ ముడుపు లాగుఁ
బూఁతసొమ్ములు కొన్ని ♦ పోసగించి పూసబొ
ట్టును నింటఁ గలయంతె♦యును హరించు
భరతంబు పేరా తం♦బుర నేర్వవలె నంచు
సానికూఁతులయిండ్ల♦చాయఁ బోవుఁ
బొన్నూరికిఁ జదువఁ♦బోదు నను నెపానఁ
దా నున్నపురవీథి ♦ దాఁటి పోవు

పా. 1. దాల్చు♦తొడుకు మానె.

తే. గీ. వెడలి వెలయింతికడ కేఁగు ♦ వేళ మేనఁ
జెలువుగాఁ బూనుపికిలివ ♦ న్నెలు సడల్చి
యేమి యెఱుఁగనియట్లు తా ♦ నింటఁ జేరుఁ
గొన్నినాళ్లిట్లు నెమ్మదిఁ ♦ గొంకకొంకి.

కం. చక్కెరవిల్తునిచిక్కులఁ
గక్కసిలం దనదుమనసు ♦ కాఁకలు దీర్పన్
చక్కనిగుబ్బలమక్కువ
యుక్కలపున్ మనసుతపసి ♦ యుపిద కలిగియున్.

శా. ప్రాతస్స్నానముఁ జేతు నన్నెపము మీ ♦ ఱన్ వేగుజామైనచో
స్వాతంత్ర్యమ్ముగ నిద్రలేచి వెలిత్రో ♦ వల్గాచి యచ్చోట సం
కేతంబు ల్వెలయంగ జారిణుల స్రు ♦ క్కించున్ తమిం గూడి యెం
త్రేతృప్తుం డయి యంత యేటి కరుగున్ ♦ నిష్ఠాగరిష్ఠాకృతిన్.

సీ. కలశభవశ్రీలఁ ♦ దలఁచి ప్రసంగించుఁ
గువలయాక్షులచన్నుఁ ♦ గవలు చూచి
నదనదీయాఖ్యాన ♦ నటనము ల్మెఱయించుఁ
బడఁతులనెఱికప్పు ♦ జడలు చూచి
శంఖస్మృతిమహాత్మ్య ♦ శంసలు గావించు
రమణులమేలికం ♦ ఠములు చూచి
శుకవాక్యమహిమవి ♦ స్ఫురణంబు మెఱయించుఁ
దరుణులరహిపల్కు ♦ తెఱఁగు చూచి

తే. గీ. తలిరుఁబోఁడులు నీరాట ♦ సలుపునెడల
మందులను జేసి యచటి బ్రా ♦ హ్మణుల నెల్ల
స్నానములు చేయుకై వడిఁ ♦ దాను నచటఁ
విప్రులనుబోలె నాధూర్త ♦ విప్రవరాళి

కం. గాయత్రి నొడివి ద్విజవరు
లాయెడ మానంబునన్ స ♦ హస్రా

సేయునెడఁ దాను మన్మథ
గాయత్రీజపము సేయుఁ ♦ గలుషాత్మకుఁడై.

చ. అల జవరాలిపెందొడల ♦ నంటినక్రొంబసపుంబిసాళిని
గ్గులు తెలిచల్లడంబుతుదఁ ♦ గుట్టినబంగరునీలికంచెతీ
వెల కెనయై చెలంగుపది♦వేలవిధమ్ములకోడెగాండ్రతోఁ
గలిసి చరించె వాఁడు నడ♦కాకి యనన్ నడువీథులోపలన్.

మ. బురుసాకుచ్చులతాళిగోళము కళల్ ♦ పొల్పొందనెత్తావిక
ప్పురవీడెంబును మోవికెంపుజిగిపెం♦పున్ జెంపగోరోత్తులున్
మెఱుఁగుంగస్తురిగీరునామములయొ♦మ్మొల్ మీఱఁగా మించె న
ప్పురి లేఁబ్రాయపుఁగోడెకాండ్రు తను గుం♦పుల్గూడి వెన్నాఁడగన్.

చ. చెఱుముకిరాయి దూదియును ♦ చిన్నపుపోగర కోవిచెంబు ల
త్తుకజిగిపోఁకపాళె యొరఁ♦దోపినగంటము సూరకత్తి మ
ల్కుకోలికి వట్టువంబుపొర♦లోపలిసంబెళ సున్నమాకు లి
చ్చుకముగఁ బూని బోడిగలు ♦ సారెకు మడ్పులు చుట్టి యియ్యఁగన్.

సీ. రదనాగ్రమున మించు♦నుదిరిబంగరుమొలల్
కసిగాటుమోవిపైఁ ♦ బసిమి నించ
నునుజిగిమించునూ♦నూఁగుమీసపురేఖ
మోముపై నొకవింత♦గోము నెఱప
సికమీఁదఁ జుట్టిన♦చెంగల్వవిరిదండ
జిల్గురుమాలపై ♦ జీరువారఁ
దోడెంపునవ్వుల♦తులకించువెన్నెలల్
ముత్యపుసరులపై ♦ ముద్దుగురియ
తే. గీ. మించుమించులమించుగ్రొ♦మ్మించునెఱయఁ
బదములను గుల్కుబిరడల♦పావ లమరఁ
బంత మెద హెచ్చ సేమంతి♦బంతి పూని
ప్రోడయై క్రుమ్మరుచునుండు ♦ భూసురుండు.

సీ. వీధిలోఁ దిరుగాడు ♦ వేడుకకాండ్రకు
స్త్రీలకుఁ గలహముల్ ♦ తీర్చితీర్చి
యేకాంతమున నున్న ♦ యించుఁబోఁడుల కెల్లఁ
దీరుగా నామముల్ ♦ దిద్దిదిద్ది
సూక్ష్మగిరులచాయ ♦ వాలాయముఁ జరించు
చెలులకుఁ బ్రియములు ♦ చెప్పిచెప్పి
తరితీపుచేసి యెం ♦ తయు రూకఁ జెల్లించు
దూతికుటీరంబు ♦ దూఱితూఱి

తే. గీ. చదువు లెగనాడె నీతులు ♦ పదటఁ బుచ్చె
గురుజనముమాట నిరసించెఁ ♦ గులము ముంచెఁ
బురజనము చూచి నవ్విన ♦ సరకుగొనక
యెగ్గు విడనాఁడు బాఁపన ♦ యెక్కటీఁడు.

సీ. పూఁబోఁడికోలచేఁ ♦ బోఁదలబయల్ చిమ్మఁ
జిమ్మి యంతనిలాక ♦ చేయి మార్చు
మార్చి యెదుట వచ్చు ♦ మగువలపైఁ దూఱు
దూఱి వెన్కకు వచ్చి ♦ సారె నవ్వు
నవ్వి రుమాల్వీడ ♦ నవ్వలివ్వలఁ జూచుఁ
జూచి చొక్కునఁ దానె ♦ సొంపు మెఱయు
మెఱసి చెంగట వచ్చు ♦ నరదికాండ్రను రేఁచు
రేఁచి వారిని కూకరించి పోవుఁ

తే. గీ. బోయి తమి హెచ్చి వస్త్రము ♦ పొందుఁ గోరి
యపుడె యడపంబు బుడుతచే ♦ నడగ నంప
నంపి యది యొప్పకుండిన ♦ నదరువెట్టు
మరలి యానీచుఁ డెప్పటి ♦ [1]తెరువు గాంచు.

ఉ. గాయకుఁ డమ్మహీసురుఁడు ♦ గ్రాంథికుఁడో యని లోకు
లాయము శాస్త్రముల్ చదువు ♦ లాగున నొక్కయెడన్ గో

పా. 1. తెరువు వట్టు.

సత్యభామాసాంత్వనము.

[illegible] కళలు ◆ నాయకజాతియు [illegible] నా
[illegible] త్రములున్ రతిర◆హస్యముఁ [illegible]
[illegible] వచ్చునెడ ◆ నిక్కముచు [illegible]
[illegible] చదరు◆పాటున నూరక [illegible]
[illegible] గవి ◆ మాటికి [illegible]
[illegible] వాఁడు ద్విజు◆లందఱు [illegible]
[illegible]యును మాహురియు బి
[illegible]యును పాడికొని కి◆లార్చుచు [illegible]
[illegible] చిమ్ముచు
[illegible] తెగఁ బిరుగు నతఁడు ◆ లంజయుఁ [illegible]
[illegible] ఆటలు విడివడి తిరుగాడు◆[illegible]
[illegible] శుభనాముఁ డగుజన◆[illegible]
[illegible] గ్రహించిన◆[illegible]
[illegible] శపియించె రక్కసి ◆ గాఁగ [illegible].
[illegible] మొంది వేఁడుచు
[illegible] నతనిఁ ◆ గరుణను [illegible]
[illegible] రక్కసి
[illegible] తనువు కృష్ణుఁ జూడు ◆ వెలి [illegible]
[illegible] దీర్చినఁ దాపసి◆విభుని [illegible]
[illegible] మొక్కి రక్కసి◆తనువుఁ [illegible]
[illegible] [1]నరకాసురుని జేరి ◆ తిరుగు, [illegible]
[illegible] మోక్షణం ◆ బతఁ [illegible]
[illegible] చిలుక వివరిం
[illegible] జోహారు చేసి ◆ శ్రీనలుఁ [illegible]
[illegible] ముద్ర మొసరఁగ
[illegible] విన్నవించె ◆ విభుఁడు వినఁగ[illegible].

---

[1] [illegible] పాడి◆తిరుగు.

కం. నీపాదదర్శనంబునఁ
దాపముఁ బాపంబు నెడలె ♦ ధన్యుఁడ నైతిన్
శాపవిమోక్షణ మయ్యెను
గోపాలవతంస దైత్య♦కులవిధ్వంసా.

కం. నెరసంజఁదొట్టి రెయింటరి
ధరణిం దమిఁ గూడుకతన ♦ దైత్యుండై యా
నరకాసురుండు పుట్టిన
మెరపరికపుగాథ యెఱుక ♦ నెఱుఁగుదు వెకదా.

కం. స్థల జల వన గిరిదుర్గం
బులఁ జను ప్రాగ్జ్యోతిషాఖ్య♦పురమున సురకాం
తల నరకాంతలఁ జెఱఁగొని
వెలయున్ నరకాసురుండు ♦విభవోన్నతుఁడై.

మ. జగముల్ బెగ్గడిలన్ నభంబు వగులన్ ♦ శైలంబు లూటాడ మెం
డుగ బ్రహ్మాండము నిండ నుద్భటభటా♦టోపంబు మీఱన్ సురో
రగ విద్యాధర సిద్ధ సాధ్యబలము♦ర్వీరప్రతాపోన్నతిన్
తగు నెంతే నరకాసురుండు రణవి♦ద్యాచండపాండిత్యుఁడై.

సీ. పరిచారకులు గాని♦సురనాయకులు లేరు
చెఱఁ బడకున్న య♦చ్చరలు లేరు
హుజురుపాటకు రాక♦యున్న జక్కులు లేరు
మణుల నియ్యనియేటి♦మగలు లేరు
వేళఁ గావకయున్న♦విద్యాధరులు లేరు
వరుసలు గొననికి♦న్నరులు లేరు
యుద్దాలు చేనెత్తు♦కుండుసాధ్యులు లేరు
మోపులు మోయని♦మునులు లేరు
తే. గీ. అక్షయపరీకృతాఘూర్ణి♦తాక్షియుగళ
గండమండలుఁ డగు నర♦కాసురుండు

హాలహాలలీలఁ జెందు బెండాడు వేళఁ
దరళగతిఁ జెందు నీచరాచరమునందు.

కం. అక్రూతకరగ్రహాలు తటి
త్ప్రకరోపమవిగ్రహాలు చెఱంబడి యున్నా
రకలంకచరిత రాజ
న్యకసుతలు పదాఱువేవు రసురపురమునన్.

సీ. ఆరమణీలలామము లష్టార్ణిశముల్ నినుఁ గోరుకొర్యు - లీ
షేకుఁగ దానవేశ్వరు వడిన్ బవరమ్మునఁ గొట్టి వారలన్
ద్వారకయందుఁ జేర్చుకొని వైభవ మెచ్చఁగ నిచ్చ గెల్చుఁగ
లీకము తోరమై పొసఁగఁ బెండ్లి యొసంగఁ దలంచు శ్రీసతీ.

తే. గీ. నిశిచరుఁడు గాన తద్భటనివహ మెల్లఁ
గొలువ శే యెల్లఁ గొలువుండి కొంకు లేక
నసుర వేగిన నిదురించు నందువలనఁ
గలుగుఁ బగలింటిపోరున గెలుపు నీకు.

తే. గీ. అనిన శ్రీసతిఁ గరుణించి యాదరించి
నవ్యకాంచనపటభూషణము లొసంగి
ముందుగా వాని నుక్కళంబున వసింప
ననిచె విజయంబు గోరి యయ్యసురవైరి.

శా. ప్రాపించెన్ నిజసోదరేందుసుభగంభావక్రియాపేక్షనా
...పాకముకుందదారకృతలీలాలాస్యసారస్యభృం
...సంగీతతరంగితాబ్జరుచిభంగీజాతరంగోల్లస
త్తాళానారాబ్ధితరంగజాలము శరత్కాలం బవేలంబుగన్.

సీ. జలదయాతాయాతసరసు లన్ని యడంగఁ
గలహంసకులమందగతు లెసంగఁ
కరలి జోడునెమిళ్లు కేకలు చాలించ
రాచిల్కపల్కులరాణ మించ

బెడబెడ మను గొప్ప♦వడగండ్ల జడి నిల్చె
రసదాడిముత్యపు♦మునురు పొల్చె
గూడకొంగలబారు♦కూఁతరాయిడి విచ్చె
క్షితి శాలిపాలికా♦గీతి హెచ్చెఁ
తే. గీ. కడఁగి నడలుచు మొగిలిపు♦ష్పెములు వీఁగెఁ
గమ్మనెత్తమ్మికలువపూ♦దుమ్ము రేఁగె
వింత యిది యెంచ ననెడిని♦వ్వెర నటించ
మొనసి నానాఁట వెలుతురు ♦ మొగులుపూఁట.

కం. మీసరములు సమలలితాం
గీసరములు సురభికుంద♦కేసరములు స
త్కాసరములు తతజలదని
రాసరములు భాసిలెఁ శ♦రద్వాసరముల్.

కం. మెఱుఁగుల పేరిటి ప్రాయపుఁ
దరుణుల నెడఁబాసి విరహ♦ధవళిమ గొని త
త్తరమున నడరెడివడువున
బెరయుచు నీరదకులంబు ♦ వెల్వెలఁబాఱెన్.

సీ. హృద్యతరోద్యాన♦పద్యలఁ జెలు వొందు
కుందబృందంబులఁ ♦ గొంతసేపు
హరువుగా నొండొంటి ♦ నంటి ఘుమ్మన జంట
గోరంటగుత్తులఁ ♦ గొంతసేపు
నవనీయకాసార♦నవసారభోదార
కువలయవనసీమఁ ♦ గొంతసేపు
పొంగారుమస్తుఁ బె♦నుంగుకస్తురిగబ్బు
గుబ్బతిల్లెడిచెంతఁ ♦ గొంతసేపు
తే. గీ. కొలువు సేయుచు విహరించు♦కోడెతేఁటి
గుములు కొమెరలతో వేడ్కఁ ♦ గూడియాడె

సమ్మదమ్మునఁ గమ్మనె ♦ త్తెమ్మితేనె
గ్రోలి యవ్వేళఁ జొక్కున ♦ వ్రాలివ్రాలి.

ఉ. కన్నులడాలు కుంతముల ♦ కై వడి వింతలు చూపుకాపులే
యన్నులమోవి బింబఫల ♦ మంచును చేరఁ దలంచి మించి పై
రెన్నుల ముక్కులం గమిచి ♦ యింపుగఁ బెంటుల నంటి చూడికన్
గ్రన్నన నేఁగురామచిలు ♦ కల్ రహి నట్టులు సాఁచుఁ జెంగటన్.

ఉ. ఆతతి మందయందుఁ బడు ♦ నట్టుగఁ గొమ్ముల గట్లఁ గ్రుమ్మి లోఁ
బోతర మొప్పఁగా మరుని ♦ పోరున కై గమకించి పైపయిన్
మ్రోఁతకు హుంకరించి మెయి ♦ మూరొ్కని మూతుల నెత్తిహత్తి యాఁ
బోతులు అంకె వేయుచును ♦ బోరనఁ జేరె సమాంసమీనలన్.

కం. కమలములు పాకవినతం
బులు నగుకల్హారచయము ♦ మూరొ్కని క్రిందన్
వలపునకుఁ జొక్కికై వడిఁ
దల లూఁచున్ పైఁడి నుక్కు ♦ తళతళ మీఱన్.

సీ. కలువలసంగాతి ♦ చెలువులమజ్జాతి
యివముపుట్టువిఖ్యాతి ♦ యింపుజోతి
[1]తొలిజోగిముడిపూవు ♦ బలుజక్కవలగావు
నెలరేవలపుప్రోవు ♦ నింగితావు
ఒజ్జనెచ్చెలిమేలు ♦ యొరపువెన్నెలచాలు
కడలిరాయలచూలు ♦ కళలప్రోలు
మరునివజ్రపుతాళి ♦ మలయురిక్కలబాళి
మెడయుజోడువిరాళి ♦ యిరులజాలి

తే. గీ. చురుకుడాల్జంట తపసిరా ♦ చూపుపంట
సోయగపుఁ దేవ కనుచాటు ♦ చోటియావ
తామరలబంది కలిమేను ♦ రామబంది
తేటఁ బాటిల్లె జాబిల్లి ♦ తేజరిల్లి.

పా. 1. తొలిజోగిముడుపురా ♦ వలజక్క.

ఉ. నీరధరాళిపేరఁ దగు • నీలపుబిందెల వ్యోమలక్ష్మి యా
వారిజనేత్రు నెయ్యమున • వంచినముత్తెపుతేటనీటఁ బ
ల్మాఱును రాజురాకకయి • మజ్జనమాడి దిగంగనామణుల్
వారకతాల్చుచల్వవలు • వల్వలె నిండెను పండువెన్నెలల్.

కం. కేవలమై మదిఁ బొగరట
తావలమై నిలువఁ జలువ • దనువుననువురా
క్రేవలమై పొలయుచెలుల్
కేవలమైరేయపాన • కృతనిశ్చయలై.

రగడ. అటువలె వెన్నెల • లంతట నిండఁగ
విటులును దామును • వేడుక నుండఁగ
వితమురులై యా • వెన్నెలలోపల
రతులకు నితవగు • రసనపుఁదావుల
కొమరుగఁ బండిన • కుంకుమబైళ్లను
ప్రమదమెసఁగ మ • ర్వపుఁబందిళ్లను
పలకలఁ దగునడ • బంగరుసజ్జల
దళముగుఁ గువలయ • దళములసజ్జల
నెఱసరిగెంపుల • నెలవుందావల
చిఱుపనిమిసమిస • జీనపుఁజాపల
వలరులఁ గను ఘు • మ్మనునెలఁదోఁటల
తళతళమనియెడి • దంతపుపీఁటల
నొండొరు లుండఁగ • నొరపులు మీఱుచు
నండజయానల • హాళహాళిఁ గేరుచుఁ
బలికినసురవలు • వలు ధరియింపుచుఁ
బులుపులు తగఁ దొడ • వులు మెఱయింపుచుఁ
గలకలఘుమ్మను • కలపముఁ బూయుచు
మలఁగక మఱిమఱి • మ్రొఁగ్గై సేయుచు
దళసంచునుతవ • తంబుర ఘుమ్మన
దళవుగ ఢక్కలు • దగ ధింధిమ్మన

సొగసుగఁ గాముని◆జోలలఁ బాడుచు
మొగమోటపురత◆ముల నోలాడుచు
నిగరపుజిగిచిఱు◆నగవులఁ దక్కుచు
సగము గొఱికి ఫల◆చయముల మెక్కుచు
మెఱుఁగులు దేరఁగ ◆ మిరియపుగాలికి
బురబురమని నిలఁ ◆ బొగచినయాలికి
పొలుపులఁ దగ మెక◆ములమూలుగులును
తలకొని జగదొం◆తులవాలుగలును
కొలఁది యెఱుంగని◆కోర్కుల నంజుచు
నలువగు రుచులకు ◆ నాలుక గుంజుచు
రహిం మీఱిన నును◆రజతపుదొన్నెల
మిహిపైఁడిజగా◆మేలిమిగిన్నెల
జిగిదగుముత్తెపుఁ◆జిప్పలచెంబుల
పొగరు నింపుకెం◆పులకలశంబుల
పలువగపగడపు◆పాణిద్రోణుల
నెలరాతెలివె◆న్నెలసింగాణుల
నెఱకటిజిగిఁ దగు◆నీలపుజారుల
పరిగొనువిడిజిగి◆పచ్చలకోరల
వినుత మైనతా◆విని దగి యుత్తమ
యనఁ దగు కెంజా◆యలగంధోత్తమ
తగియనివెడజిగి◆ధగధగ నిండుగ
పొగరున నగుజగ◆భుగభుగపండుగ
నించినించి నెఱనీటులఁ దేలుచు
ముంచిముంచి కడు ◆ ముదమునఁ గ్రోలుచు
మానమతంగజ◆మదపూరమె యిది
సూనాశుగనృప◆సుఖసారమె యిది
గానాంభోనిధి◆కల్లోలమె యిది
తానామృతశం◆దళజాలమె యిది

యనుచు ననుచుతమి ♦ నతిశయిలంగను
కొనుచుంగొనుచు మది♦కోరిక పొంగను
తనిసితనిసి మది♦తహాతహ మించను
కినిసికినిసి ప్రియు♦కిలకిల పెంచను
గునిసిగునిసి మది♦గుజగుజ హెచ్చంగ
నెనసియెనసి మరు♦హిజుగులు విచ్చంగ
పదరిపదరి విటు♦వైపులు నవ్వుచు
పదరిపదరి విరి♦బంతులు రువ్వుచు
నదరియదరి భువి ♦ నలయక వ్రాలుచు
నుదరియుదరి తమ♦మూరట దేలుచు
కొదిగికొదిగి పలు♦కులు వచియింపుచు
పొదలిపొదలి వెఱ♦బూమె నటింపుచు
పెదవికెంపు చనఁ ♦ బ్రియులను దిట్టుచు
నొదిఁగినవారల ♦ నుదుటనఁ గొట్టుచు
నిందింపుచు మఱి ♦ నేరము లెన్నుచు
నందెలు ఘల్లన ♦ నడుగులఁ దన్నుచు
మోహాపువగలో ♦ మునుఁగుచుఁ దేలుచు
నూహ లెఱుంగని♦యువిదలఁ బోలుచు
మీఁటగుముదమున ♦ మేలిమిఁ జెందిరి
నీటుగ వెంబడి ♦ నిదురను బొందిరి
తేఁకువ నందఱు ♦ తెల్వి యొసంగను
వేఁకువ మేల్కని ♦ విలసిల్లంగను
కుక్కుటకులముల♦కూఁతలు మీఱెను
దిక్కు లన్నియును ♦ తెలతెలవాఱెను
కొలకొలమని పులుఁ♦గులు నెలుఁగించెను
వలపులఁ దగి కలు♦వలు ముకుళించెను
సారసములు ని♦చ్చలు వికసించెను
వారిజినీపతి ♦ వడి నుదయించెను.

మ. అప్పు డావేగరి వేళఁ దెల్ప నెలఁగో♦లంటంగ గీర్వాణరా
డ్రిపుసేనావిసరమ్ము గ్రమ్ముకొని పే♦ర్మి న్నుల్లసిల్లంగ గో
రపువేరమ్మునఁ దూలి తా మని యొన♦ర్చం జేర్చి రాశాసట
ద్వ్యపదేశుల్ యదువృష్ణిభోజకుకురా♦వంతీశ్వరుల్ వింతగన్.

కం. వారలసేనల్పై దుము
దారుగను మురాసురుండు ♦ తనయులుఁ దానున్
బోరన పో రొనరించెను
ఘోరనరాశనకులంబు ♦ కో యని యార్చెన్.

కం. పురు డింత లేక యురువడి
మురుఁ డంభోసరణమధ్య♦ముననుండి యనిం
జిరజిరలు నెఱయ దరిసిన
వెఱపున నలరాచసేన ♦ విఱిగెన్ విఱుగన్.

కం. భూదేవమంగళాశీ
ర్వాదంబులు నిండఁ బైఁడి♦పావడలరుచుల్
సౌదామినులవలెను నా
నాదిశల న్మెఱయఁ దా ఘ♦నస్థితి బెరయన్.

సీ. కోదండటంకృతుల్ ♦ వేదండఘీంకృతుల్
హేషితంబులు నాట♦భాషితములు
స్యందనారవములు ♦ వందిసంస్తవములు
కుంతఘంటలయులి ♦ గౌరకరవలి
పటహానినాదముల్ ♦ భటసింహానాదము
లొంటరినుడిపద్దు ♦ లొంకెనద్దు
విజిగీషుహుంకృతుల్ ♦ వేత్రులహాంకృతుల్
దళములకూఁత వా♦ద్యములమ్రోఁత
తే. గీ. యేకమయి లోక మగలించు♦ఢాక మించ
మేచకాపాంగతోఁ బాప♦మేఁతపక్కి

జక్కిపై నెక్కి గోపాల♦చక్రవర్తి
వెడలె నరిపైని నెడలేని ♦ కడఁక పూని.

వ. ఇవ్విధంబున గుడారు వెడలి కడలిపొంగినవగ నడచు నిజబలంబులఁ బురికొల్పి పరబలంబుల నరికట్ట నిల్పి శైలశస్త్రజలజ్వలనపరిధినంసర్గంబున దుర్గమంబై నిసర్గక్రూరతాధారదనుజవీరపరివారవేష్టితాశావకాశంబగుమురపాశంబు గదాకుంతసౌరవారణనాగాస్త్రంబుల విదళించి గరుడని కదలించి మించినతత్పక్షవిక్షేపణక్షమాంతరిక్షానుక్షణలక్షితరూక్షరూక్షాశుశుక్షణిసఖరయవ్యతికరజనితనినదాభిఘాతంబుల విశీర్యమాణనిశితవిశిఖసంఘాతంబులమెరమెర బెరయ బిరబిర దొరయ నరిముఱి గెరలి బిరబిర దరలి కఠినతరగదావిదారితఫణిపతగసురధరాసురుండగు మురాసురుండు వచ్చి హెచ్చినకినుక నవుడవుడు గఱచి నిద్దురమబ్బున మెయి మఱచి భుజమ్ములఁ జఱచి కరచిరత్నరత్నరుచులు నెఱయ నఱచి యెఱచిదిండితండంబులనెచ్చరించి మిగుల మచ్చరించి యిరుగడల నెక్కిరింతలు నెలయఁ జిడిముడిగొరంతలు-యిడుముల నడరునావులింతలు నూప నలంత యొకింతయు లేక యయ్యసురాంతకుండు నూడెనయ వేఁడిదశనవేటుపాటిల్ల నిరాఘాటపాటవమ్మున శిఖరిశిఖర పంచకంబగు తదీయశీర్షపంచకంబు ద్రుంచె త్రుంచిన నుదంచితసోత్సేకాయత్తచిత్తులై తత్తనూజాతు లేడ్గురు రుడ్గరిమ హెచ్చి విచ్చలవిడి పెచ్చుపెరిఁగి పంతంబులు మెఱయఁ గుంతంబు లొరయఁ గంఖాణమ్ముల నదలించి బాణమ్ముఁ రొదాలించి శరాసనంబులు మెఱయఁ బ్రాసమ్ములు ధళధళ దొరయ శూలమ్ము లెనయ భిండివాలమ్ములు మొనయ వాలంబు లొంకొంటి నగ్నులంటి మండ శైలశిలాజాలమ్ములు నిండ సంస్ఫోటచటులభటపటలవిస్ఫోటితంబులు విలయసమయవిజృంభమాణకుంభీనసకులజంభరిపు పదకటకసముత్తంభితకరతటరటితపటుతరడమరుఢిమఢిమ ద్రఢిమవిడంబంబునఁ గృతాడంబరంబులు చూపఁ గినిసి వినిశితవిశిఖపరంపరలాడు విజయసైనేయమాద్రేయులం బొగడి బీరమ్మున నెగడి యరికుమారవీరపరివారమ్ము సమరప్రకారమ్ము దెగడి తెగడి కబ్బితగదబ్బిరవగల గెబ్బునల్లనల్లత్రావుడు చెలులపెదబొబ్బలు గుబ్బతిల్ల నబ్బ

రంబున పైనొరఁగి పోరుచు బిబ్బోకవతిగబ్బిగుబ్బమొనలసోఁకులతబ్బిబ్బు లేనితమి యుబ్బరంబున మబ్బుదేరి యని నిబ్బరంబున తొలిగిబ్బరౌతుగబ్బి తనముమిూఱి యబ్బలిబంధనుండు చిందనశిఖిశిఖాసహస్రంబులు నహార్మధ్య నయనదురారాధ్యతమందితమందేహారపుసహస్రంబు లనువొందుచందంబున దళితామిత్రతనుత్రశిరస్త్రంబులగు నస్త్రంబు లేసి రేసి డొక్కలుచించి ముక్కులు భంజించి కాళ్లు గోరించి వ్రేళ్ళు గారించి తొడలు తుండించి మెడలు ఖండించి శిరంబులు డించి కరంబులు ద్రుంచి యురమ్ములు వ్రక్కలించి యుదుటున నగ్గలించి కుమ్ములు పరఁగ నెమ్ములు విఱుగ నాయుమ్ములు సొరఁగ రక్తధారానికాయమ్ములు దొరఁగ కన్నులు దిరుగఁ గబంధంబు లవనిం దొరుగ నొక్కమొగి నక్కటిలారిమురకుమారుల నుక్కుమిగులం జక్కాడి ప్రశాంతపరరాజన్యంబును ప్రక్షిప్తనిఖిలరక్షోదనుజ దౌర్జన్యంబును ప్రశమితదైతేయజన్యంబును బ్రపంచితవందారుబృందారక సౌజన్యంబును నగుపాంచజన్యంబు నొత్తిన యుగెత్తుగ నత్తమిల్లుతత్తరంబునఁ గులాచలంబులు కూలె, కుంజరంబులు వీలె-ధరణి చీలె-తరణి తూలె-నభంబు వ్రాలె-నక్షత్రంబులు రాలె-సాగరంబులు శోషిల్లె-సకలదిక్కుంజరంబులు ఘోషిల్లె-భువనంబు లన్నియు నోహటిల్లె-బోరునను రోదసి నివ్వటిల్లె నంత నావృత్తాంతం బంతయు నాకర్ణించి మురాపదానము లభివర్ణించి కల్పాంత దుర్దాంతచండిమ మెండుకొనం దగుదండధరుండునుంబోలె మండిపడి మచ్చరంబున నుండియుండి నానావయవఘటితనవమణిభూషణకిరీటవరకుండలుండైన నరకుండు కోదండంబు కేలఁ గొని వేదండంబుపై నెక్కి తనయిరుచక్కిఁ గ్రిక్కిఱిసి యనేకవేదండంబులపై నుండి చెండివేనెలవరితండంబులు నిండి రా నెదుట నరదంబునందుండి తనతనయుండైన భగదత్తుండు ముందు నడువఁ బడవకై వచ్చె నంత.

కం. అయ్యసురేంద్రతనూజుఁడు
దయ్యపుమూఁకలను గూడి ♦ దళములఁ గవియన్
కయ్యంబునకు న్నడముడి
యయ్యెడ నెదిరించెఁ బంక♦జాక్షుఁడు చూడన్.

కం. ఎదిరించిన భీమునికై
బెదరించుక లేకెదిర్చి ♦ పెళపెళ నార్చున్
ముదమున నలభగదత్తుఁడు
గుదిగొనుననుగన్నెరాకు♦కోలల నేసెన్.

ఉ. ఏసినబాణపాతముల ♦ కెంతయు లేసి రణంబుఁ జేసి హా
వాసికి వచ్చినావొ యదు♦వల్లభు డాసి తలంపు మాసి రా
కాసిపిసాచిగా యనితి♦గాశిరుథాత్రి హిడింబికారత్రా
భ్యాసి నకాసిచాయలక♦రాసిని దూసి కిలార్చి పేర్చినన్.

కం. గద చేకొని యరదము డిగి
మదమున భగదత్తుఁ డపుడు ♦ మార్కొనెఁ దానున్
గుదియ గొని రథము డిగ్గుచు
నదలించె బకారి భృత్యుఁ ♦ డసి నొర వేయన్.

కం. అప్పు డని దెప్పరమ్మున
ముప్పిరిగొనుకినుక నిగుడ ♦ మొనసి గుదియపెం
జిప్పిళ్లగుప్పుగుప్పున
నిప్పుక లొగి నుప్పతిల్ల ♦ నిలిచెం బెలుచన్.

ఉ. బాహువు లప్పళించి బహు♦భంగుల మించి గ్రహించు వెక్కగా
నూహ లొనర్చి నిల్చి విజ♦యోన్నతిఁ గోరుచుఁ బొల్చి జన్యస
న్నాహము దేహచేష్టలఁ గ♦నంబడఁగాఁ బరవళ్లు చుట్టుచున్
శ్రీహరిసేనలున్ దనుజ♦సేనలు చూడఁ గడంక పేడఁగన్.

మ. మొనసోఁకుల్ మెఱయింపుగుండ్లు మొరయిం♦పున్ రేక దోకింపు
ట్టునపుట్టున్ బెడఁగొట్టుగుట్టుపరివ♦ట్టుం గొట్టి నవ్వేటిగొ
ట్టును ముక్కాఁకయు గొక్కెసాపెణకపో♦టున్ మీటు పాటి
క్కున నొక్కుమ్మడి పోరసాగి రిరువు♦ర్గొట్లాని బిట్టార్చుచున్

సీ. పూనసోఁకులఁ బెట్టు♦పుట్టుమిణ్గురులందుఁ .
బోరిపోరి భూనభోం♦తరము నిండె

ఘనదండమున ద్రోయు • కంచుటందియ లెంచ
స్థిరదిక్కరిశ్రుతుల్ • చెవుడు నింపఁ
గరిదిగుంఘునఁ జుట్టు • గర్జనాదు దెమల్ప
గల్పాంతనిర్ఘాత • గరిమ దెల్ప
లగుడవిభ్రమణంబు • జగతిఁ దేపకుఁ దేప
స్ఫుటకాలదండవి • స్ఫూర్తిఁ జూప

తే. గీ. నదను దాపల వలపల • నెదుట వెనుకఁ
గదిసి యిదె యిదె పోడు పోడు • విదె యద
బవనజపలాశసంభవుల్ • బలిమిమీఱ
వెనుకఁ దియ్యక పెనఁగి రా • కినుక దోనుక.

సీ. కాలసర్పమ్ములు • గతి మింట ద్రేయుచో
స్వర్గాదిలోకముల్ • జలదరించు
నురువడి చేకొద్ది • దిరబిరఁ ద్రిప్పుచో
మొగి నవాంతరలోక • ములు చలించు
చే దట్టి బెట్టుగా • క్షితిచేతఁ బెట్టుచోఁ
బాతాళలోకంబు • బబ్బరించు
ఢాక మీఱంగ న • డ్డము చేసి చిమ్ముచో
ధరణిలోకం బెల్ల • దల్లడించు

తే. గీ. ననుచు నందఱు వెఱఁగంద • నణఁగి యడఁగి
నిలవరంబుగ వెగటాని • నిగిడి నిగిడి
బెట్టు గుదియల నొండొంటఁ • జుట్టుముట్టి
భీమభగదత్తులు తమంతఁ • బెనఁగి రంత.

సీ. పాండవేయవతంస • పదనిపారణమేలు
యమరారితనయభా • రముభళీర
సరిబిత్తరము చూపు • చంద్రవంశలలామ
క్షణదాచరసైబాసు • కళహాళంబు

భీమసేన కడింది పెట్లాడు మఝ్ఝూరె
మమ్మారె దనుజేంద్ర కుమ్మరింపు
ఉత్తరుం డొక్కరుం డోహోహో బకవైరి
వింతదైత్యాధీశ కొంతమాఱు

తే. గీ. లనుచు నిరుగడఁ దమవార లభినుతింప
హెచ్చరిచ్చుంగఁబడి లేచి వచ్చి హెచ్చి
పోరి రిరువురు గద లని భూమి కదల
ననిలతనయుండు నరకదైత్యాత్మజుండు.

చ. అటువలె గంధసింధురము లట్లు గదారణ మిర్వురున్ సము
త్కటగతి సల్ప దానవుఁడు తగ్గి ధరాస్థలి వ్రొగ్గి లేచి సం
కటమున నాచి చేగుదియ గ్రక్కున నొక్కఁడఁ బొఱవైచి మొఁ
గటమున రక్తధార దొరుగన్ నరుగన్ పరుగెత్తె వీటికిన్.

శా. ఆలా గాత్మజుఁ డేఁగ జిత్తమున గోపావేశ మేపార ను
ద్వేలద్వేషము మీఱఁగా నరకదైత్యుండు మత్తేభముం
గా లాడింపుచు నొత్తి మిత్తి బలుఘాకన్ హత్తి చేయెత్తి యా
భీలస్ఫూర్తిని దైత్యసేనఁ బురికొల్పెం గృష్ణు నీక్షింపుచున్.

వ. అంత.

శా. శాణోత్తేజితనీలజాలముల రచ్చుం బెట్టునేత్రద్యుతుల్
రాణించన్ దరహాసచంద్రికలు మీఱన్ గండభాగంబులన్
మాణిక్యోజ్జ్వలకుండలప్రభలు గ్రమ్మం బైఁట సారించి సు
శ్రోణీరత్నము లేచి నిల్చె సమరక్షోణిం బ్రియాగ్రమ్మునన్.

కం. హరిణాయతాక్షి లేచిన
దరహాసము చిగురుమోవిఁ దళతళ మనఁగా
హరి వలికె విస్మయంబున
స్మరపుండ్రధనుర్విముక్తమౌక్తికలీలన్.

కం. ఆలంబునకై యిటువలె
మేలంబున లేవఁ దగవె ♦ మొలఁతలు చేసే
జాలమ్మొ లేమి చెప్పఁదు
వాలమ్ములయెట్లు విరులె ♦ వనజదళాక్షీ.

సీ. కేళీగృహాకపోత♦కివకివారవములా
యమరారిఘోరకా♦హళరవంబు
సహచరీసాకూత♦సల్లాపసరణులా
నాసీరదరిసింహ♦నాదసరణి
బాలికాపరిచిత♦డోలికావిహృతులా
సమరయాతాయాత♦గమనవిహృతి
భర్మపాంచాలికా♦పరిణయరీతులా
రిపుసారకాంతాప♦రిణయరీతి

తే. గీ. యకట యే మందు నిందీవ♦రాక్షి వికట
సురవిమతసేనలను దేశి ♦ చూడవశమె
తెలిసినను కన్నకార్యంబు ♦ తెలియకున్నఁ
జానలకు నెందు సహజంబు ♦ సాహసంబు.

కం. [1]రామా మే మానిక కిట
[2]రామా రా మాటవాసి ♦ రా మానవుఁడా
[3]రా మానునె రణమున గా
రామా యని చెలికి రామ♦రామా తగునే.

కం. అనిన విని మత్తకాశిని
తననాయకుచేతిధనువు ♦ దాఁ జేకొనెఁ గా
మునియంపఁ బూనురతిరే
కను మృదుచే నోడియునల్ల♦గౌరియుఁబోలెన్.

పా. 1. రామా వేమానక కిట. పా. 2. రామా నా మాటవాసి.
పా. 3. రా మానునె రణ మన గా.

కం. విల్లందుక శరధారలు
మల్లడిగొనఁ బల్లవోష్ఠి ♦ మార్తురసేనల్
చెల్లాచెదరుగఁ జేసెను
భల్లా [1]బడేసాయ బనుచుఁ ♦ బతి నుతియింపన్.

సీ. కంకణక్రేంక్రియల్ ♦ కటుచాపటంక్రియల్
చిఱునవ్వు మెఱయింపు ♦ జేవురింపు
కలవాగ్విరావముల్ ♦ కహకహారావముల్
గొల్లన నగుముద్దు ♦ గొరకసద్దు
సరససల్లాపంబు ♦ సంగ్రామకోపంబు
వింతసొగసుఠాక ♦ వెగటుకేక
సొంపుమీఱినవైఫు ♦ చుఱచుఱ మనుచూపు
బులుపులు తగునంగు ♦ పొగరుపొంగు
తే. గీ. సరసశృంగారవీరర♦సంబు లమరు
కొమరు తగి యుండ మెయిఁ జిఱు♦చెమట నిండఁ
బోరు గావించె రిపుసేన ♦ బో రనంగఁ
గల్లవగగొల్లదేవేరి ♦ కడఁక మీఱి.

వ. అపుడు.

కం. గొనయమ్ము దివిచి కోమలి
గనయముఁ జిమ్మఁగ నురోజ♦కలశమ్ములత
గ్గను హెచ్చుఁ జూచి కుతుక
మ్మున హరిహృదయమ్ము వెనుక♦ముందై యుండెన్.

సీ. సంవర్తకీలియై ♦ చంద్రికాపాళియై
కనుగెంపు నగుపెంపు ♦ గ్రక్కతిల్లఁ
బటుకాలదూతియై ♦ పంచాస్త్రహేతియై
చాపంబు రూపంబు ♦ సంఘటిల్ల

పా. 1 బడేసాహె బనుచు.

నళినిమరర్ధ(ధమై ♦ యతిసుధావర్షమై
విడినద్దు నుడిముద్దు ♦ విస్తరిల్ల
నుల్లాసనాభిఖ్యమై ♦ యురుమోహాశోభిఖ్యమై
శరవృష్టి కచవృష్టి ♦ పరిఢవిల్ల

తే. గీ. దితిజదితిజాంతకులకు నుద్వేగరాగ
సంగతులు పొంగ నంగనా♦జనమతల్లి
కినిసి యనిఁ జేసె ధీచమ♦త్కృతి వినిద్ర
రౌద్రశృంగారరసము లౌ♦రా యనంగ.

మ. స్ఫురితాంగద్యుతి చంచలాలతికగా ♦ భ్రూవల్లరీవేల్లనల్
పరుషేంద్రాయుధలీలఁ జూపఁ గచశో♦భ ల్కందబృందంబుగాఁ
గరజశ్రీల్ కరకాళిగా దితిజసం♦ఘాతాబ్జదుర్ధర్ష మౌ
శరవర్షంబులు నించెఁ జంద్రముఖి వ♦ర్షాలక్ష్మిచందంబునన్.

కం. ఎడనెడ వెన్నుం డొసఁగెడు
మడుపులు గొని యనికి మగుడ ♦ మదవతి ముఖమ
య్యెడఁ దగెఁ గచఘనకలనల
బెడసి బెడసి తిరుగుచంద్ర♦బింబమువోలెన్.

సీ. ప్రియునిపై బొమముడి ♦ పెట్టనేరనిగోల
గడుసుసింగిణి నెట్లు ♦ గుడుసుచేసె?
చెలులతో ముద్దుగాఁ ♦ బలుకనేరనిబాల
గద్దించి రిపు నెట్లు ♦ ఘాతచేసె?
స్వీయసైరంధ్రి కై ♦ సేయ నోడుఁగుతన్వి
శితబాణతతి నెట్లు ♦ చెంగలించె?
అలరుపొదరిండ్లఁ ♦ దలఁకెడితరళాక్షి
దళములపై నెట్లు ♦ తారసిల్లె?

తే. గీ. కుంకుమవసంతముల నాడఁ ♦ గొంకుకాంత
యరులమెయి రక్తధార లే♦కరణి నించె?

కం. అని నగి నగించి తాఁ గ్ర
క్కున హరి యని యుక్కు మిగులఁ ♦ గొమచేబా
సనము గొని యెక్కు దీర్చెఁ
గొనకొనుగుణరవభరంబు ♦ ఘుమఘుమ యనఁగ

వ. ధను వక్కడి నెక్కు దీర్చి గుణసం♦ధానంబు గావించి
ఘనతరభ్రూకుటియై ఛటచ్ఛటలు హెం♦చ్చఁ గుంపు విప
క్షనికాయంబులపై రమాపతి స్ఫులిం♦గాటోప ముప్పొంగ
గ నెసంగఁ శరధార నించె సమర♦క్రీడామహోదారుఁడై.

కం. జగదీశుఁ డవ్విధంబున
మగఁటిమిఁ జూపంగ మూఁకు♦మలయుచుఁ గిన్క
దిగదిగ మనుచూపులతో
నిగు రెత్తెడివగను దైత్యుఁ ♦ డిట్లని పలికెఁ.

కం. ఉవిదలమఱుఁగున నుండియు
బవరం బొనరించునట్టి ♦ ప్రౌఢుఁడ వీవే
భువిలోన నిట్టిశౌర్యం
బవురా నే నెందుఁ గాన ♦ నాభీరమణీ.

సీ. నావీట బందిఖా♦నాఁ బడి యున్నట్టి
యఖిలభూపాలక♦న్యకలకన్న
నాదివాణంబులో♦నను బత్తిఁ బని సేయు
గంధర్వరాట్కు♦లాంగనలకన్న
నెక్కు డౌ ప్రేముడి ♦ నింపుటారతు లెత్తు
జగపాఁపరాణివా♦సములకన్న
నాచెంతఁ జేరి మ♦న్నన నూడిగము సేయు
తెఱగంటికోడెబి♦త్తరులకన్న
తే. గీ. మిన్నగా నున్న దేమి యీ♦యన్ను మిగుల
నిటుల నియ్యాఁటదానిఁ దె♦చ్చుట గొఱంత

మగువశౌర్యంబు నమ్మట ♦ మగతనంబె
వర్తమానవ్యథాటోప ♦ ధూర్తగోప.

చ. అని నరకాసురుండు సము♦దగ్రదురాగ్రహుఁడై యుదగ్రహం
బున మఱి చేకొలంది మును♦మున్నుగఁ గుంభము లప్పళించి హ
స్తిని గదియించి శౌరికడఁ♦జేరి శరాసననిర్గళన్నిన
ర్గనిశితఘోరమార్గణప♦రంపరఁ బెంపరలాడె నయ్యెడన్.

సీ. కరి ఘీంకృతులు చేసి ♦ కవిసి కొమ్ములఁ గ్రుమ్మఁ
గో యని శితనఖ♦కోటిఁ గొట్టి
గజము కర్ణములచే ♦ గజిబిజి సేయంగఁ
గక్కతిలంగ ఱె♦క్కలను గొట్టి
కినుక మత్తేభంబు ♦ పెనుబాఱి వేయంగఁ
జిల్వతావళమునఁ ♦ జెదరఁగొట్టి
వారణం బతిఘోర♦వమథువుల్ చిమ్మిన
నగుఁజూపుమాంటచే ♦ నిగురఁగొట్టి

తే. గీ. తాను నాగారి గావునఁ ♦ దార్ఢ్యఁ దధిక
రోషభీషణతరమహా♦వేష మమర
వెనుకఁ గదియించె ననుపమా♦విజయ మెసఁగ
వైరినాగంబు నవ్వేళ ♦ శౌరిప్రోల.

చ. గరుడనిఘాకరుల్ వదన♦కంజ మొకించుక చెంగలించఁగా
శరముల నించుదైత్యబల♦శాసనువీఁకకుఁ గిన్క హెచ్చఁగా
సరసత వెన్కనుండి కొమ♦చన్మొనగుబ్బల నెచ్చరించఁగా
దుర మొనరించె బిరమునఁ ♦ దోయరుహాక్షుఁడు యాతతాస్త్రుఁడై.

తే. గీ. అటులు సత్యాధిపతి యేయు♦నస్త్రములకు
నసుర ప్రత్యస్త్రముల నేసి ♦ యడఁచి శక్తి
వైనతేయునిపై వైచె ♦ వైవ నతఁడు.
దానిఁ దాల్చెను కలువల♦దండరీతి.

సత్యభామాసాంత్వనము.

సీ. అమరవిరోధి శక్తి యటు ♦ త్రైన విరించినుడిన్ గుఱించి మిం
చి మఱియు నాగ్రహించి యని ♦ సేయుచు డాయుచుఁ దోమరం
బు ముసలంబు పాశ మసి ♦ దండ మఖండపరశ్వధంబు టం
కము గద ముద్గరంబు పరి ♦ ఘంబు నగెత్తుగఁ బేర్చి యేసినన్.

తే. వచ్చిన నస్త్రశస్త్రములు ♦ నెంతవడిన్ బరిగోల వ్రేసి పోఁ
ద్రోచి మహాద్భుతం బపుడు ♦ తోఁపఁగ బెట్టుగఁ గేకవేసి యు
గ్రాసము మీఱ సంగరవి ♦ లాసము నెయ్యురు మేలుమే లనన్
జాపిగఁ బైఁడిచేల వలె ♦ వాటులు మీఱఁగ నేపు మీఱఁగన్.

కం. చక్రి సమరక్రమంబును
విక్రమమును బాహుబలము ♦ విజయం బెసఁగన్
శక్రాదిసురలు పొగడఁగఁ
జక్రంబున నసురశిరము ♦ చక్కఁగఁ ద్రుంచెన్.

కం. ఒకయరిఁ జేపట్టక యరిఁ
దెకటార్చెను శౌరి యనుచు ♦ దితిజునితల త
ల్లికిఁ జెప్ప యెచ్చుటికిఁ బో
వక పుడమిని కముపుదొచ్చు ♦ వగ ధరఁ గ్రుంగెన్.

లయ. అమ్మురహరుండు బవ ♦ రమ్మున నయారె విజ
య మ్మటులు గైకొనఁగఁ ♦ గొమ్మ కడు సంతో
షమ్మునను కౌఁగిటను ♦ బమ్మి హరిమేనఁ జిఱు
చెమ్మటల నొత్తె జిలుఁ ♦ గు మ్మొలుఁగుపైఁటన్
గ్రమ్ము మృదుమందపవ ♦ నమ్ములను గంధమున
నిమ్ముకొనె నెంతయును ♦ కమ్మవిరిసోనల్
ధిమ్మనియె సారె పట ♦ హమ్ము లమరీసునట
నమ్ములవిధమ్ములను ♦ ముమ్మడిలె నంతన్.

వ. అట్టులవలె విజయమ్ము గైకొని యమ్మదనజనకుండును
యమ్ముల్లం జూచి యచ్చెరువునం దల యూఁచి యవనీసతి వచ్చి (

కన్నుల నీరు గ్రుక్కి వైజయంతియు వనమాలికయు వరుణచ్ఛత్రంబును వాసవజననీకుండలంబులు నొసంగినం గైకొని యామెమనవిచేకొని జనకవియోగజనితఖేదాయత్తుం డైనభగదత్తునిం బట్టాభిషిక్తునిం జేసి యేటియెలనాగల నెదుర్కొనుమేటిముస్నీటినీటునఁ బదాఱువేలరాచకన్నియల నెదుర్కొని వేఱువేఱ పేర్కొని యన్యోన్య వీక్షాతరంగితహావభావుండును ననుపమవిభావుండునగుచు నవ్వధూమణులం దోడ్కొని యప్పురంబు వీడ్కొని యఖిలబలంబులుఁ దాను నండజకులాఖండల స్కంధారోహణంబు చేసి యక్కనకమహాశైలంబు నెడఁబాసి యతిరయంబున ద్వారకానగరంబుఁ బ్రవేశించి గరుడావరోహణమ్ము గావించి యాత్మవిజయంబు నభివర్ణింప వచ్చినయమరేంద్రునకు నదితికుండలంబులును నవరత్నకనకధారావిచిత్రం బగువరుణచ్ఛత్రంబును సమర్పించి యతని నమరావతికిం బంచి వైనతేయుని నగ్గించి విజయసైనేయమాద్రేయుల విడిదలకుఁ బోవ నియోగించి సత్యభామయుఁ దానును సరససల్లాపంబు లాడుచు నగరు ప్రవేశించి యలసిన యలంత దీర్చుక రమ్మని యమ్మగువను నిజగృహంబునకుఁ బుత్తెంచి తమ్మ నెదుర్కొనుభోజకన్యాముఖాంభోజముఖుల నాదరించి యయ్యిరుదచ్చివేయిమచ్చెకంటులయందుఁ దమి పుట్టినయందఱిని శుభముహూర్తంబునఁ జేపట్టి వారలకు వేఱువేఱ లీలాగృహంబులు పావణించి శృంగారవనంబున రంగారు చిన్నిలతకూనలం బొదవుసోమరిగాలిచందంబునఁ జక్కఁదనంబున కెక్కలగుచుక్కవెలఁదులఁ జొక్కించుచక్కెరవిల్తుమామయందంబున నిఖిలతరుశాఖ లిగురొత్తహత్తి సంతసిల్లువసంతునిభాతిఁ బ్రకృతుల నన్నింటి నలంచు పరమాత్మరీతి నానందసంధానితహృదయారవిందుండై యిందుముఖుల నందఱిం గందర్పసామ్రాజ్య మేలింపుచుండె నయ్యుదంత మంతయు నెయ్యం పుటింతులవలన వినంబడ నయ్యవసరంబున.

చ. కొఱకొఱ మించె రుక్మిణికి ♦ ఘూర్ణిలె లక్షణ యెంతయేని చు
క్కరమనె భద్ర జాంబవతి♦కుండెఁ గళిందజ గుండెఁ జాల వే
సరుకొనె మిత్రవింద నగ్నఁ♦జాలఁ దపించె సుదంత వారిలో
నరయఁగ సత్య తా సరసు♦రా లగుటన్ మదికిన్క మాటుచున్.

ఉ. వారల నారడించి యదు♦వల్లభుని న్వినుతించి ముందుగా
నేరికి డెందముం దెలియ♦నియ్యక యయ్యవుగెల్పుసుద్దులన్
సారెకు నుగ్గడించి యల ♦ చానల వీడ్కొని పాదకంజముం
జేరఝుళంఝుళం బెసఁగఁ ♦ జిత్తము కగ్గఁగ వచ్చె నింటికిన్.

కం. వచ్చినరాక గనుంగొని
యచ్చెలినెచ్చెలులు కోప ♦ మగ్గల మని తా
మిచ్చట నచ్చట నొదుఁగుచు
నచ్చికముగ నమగరాఁగ ♦ నంతఁ దనంతన్.

చ. కనుగలవింటిదంట కడ♦కంట నునుంజిగిమంట లంట నె
మ్మనమున నిచ్చరచ్చ గొను ♦ మచ్చర మెచ్చఁ బటానిచిల్కతే
జిని వడి నూకి కేక లిడి ♦ చేకొలఁది న్మొల నున్ననున్నక్రొ
న్ననపిడియమ్ము రెమ్మ జత♦నమ్ముగఁ గొమ్మయురమ్ము గ్రుమ్మినన్.

కం. మోహము భయసన్నాహము
నోహరిసాహరిఁ బెనంగ ♦ నులికి యులికి లో
నూహించి నెచ్చెలులతో
నాహిమకరవదన కోప ♦ మాఁపక పలికెన్.

శా. మోమోటమ్మునఁ జేరఁగా నరిగి మీ♦మ్మోం జౌక గావింతునా
యేమీ గొంకెద రమ్మలార దయతో ♦ నిన్నాళ్లు మన్నించునా
సామిన్ రచ్చలఁ బెట్టఁగావలసె నా♦చందంబు మీతో నయో
యే మంచున్ వచియింతు నూరకె వితా♦యీవేళ సిగ్గయ్యెడిన్.

కం. మగఁడే దైవ మటంచును
మగువలు మతి నమ్మి యుండు♦మమత కలదుగా
మగఁ డెడసి చౌక చేసిన
మగువకుఁ గా దనఁ దరంబె ♦ మదవతులారా.

కం. సురవైరివీట నొక్కెడఁ
జెఱఁబడి విడఁబడిన మిఱుకు♦చెలువలతో నా

హరివంటిరసికుఁ డెనయుట
మరునిప్రతాపంబొ కాక ♦ మాభాగ్యంబో.

కం. దిటముసఁ బదాఱువేవురు
కుటిలాక్షులమాయఁ దగిలె ♦ గోపాలుఁడు నే
నెట్టువలె సైరింతు నయో
కటకట యెడ లేనిసవతి♦కాపుర మయ్యెన్.

సీ. తేరకుఁదేరగాఁ ♦ జేరినరాధతోఁ
గూడి యాడి సుఖించుఁ ♦ గొన్నినాళ్లు
నేటుగాఁ దనచేతి♦తాటికి లోనైన
కోమలులకుఁ దక్కుఁ ♦ గొన్నినాళ్లు
చెల్లఁగా మును గొల్ల♦పల్లెల నగపడు
కొమెరలనుడిఁ జిక్కుఁ ♦ గొన్నినాళ్లు
యోగంబు దెచ్చుమే♦యాగంబు పచరించు
గుబ్బెతలకు నబ్బుఁ ♦ గొన్నినాళ్లు
తే. గీ. వాని నొకనోట మగఁ డన ♦ వశమె యట్టి
బ్రదుకునకు నెల్లఁ జాలని♦కొదవ యేడ
వానికిఁ బదాఱువేలపై ♦ వలపు పాఱి
ముమ్మరం బయ్యె నీవేళ ♦ నమ్మలార.

కం. మును దనకు మేను దాఁచక
పెనఁగినపౌరుషము జనులు ♦ పృథివి నెఱుఁగరా
వనజాక్షులార యెవ్వరి
నెన రెవ్వరికిఁ సతంబు ♦ నిజ మిటు లయ్యెన్.

కం. వగ దప్పి నలంగిననా
దగదప్పులఁ దీర్చి నన్నుఁ ♦ దనియించక యా
మగువల హరి సేరెఁ గదా
తగ వేడది పతికి గుబ్బె♦తలు తల చైనన్.

కం. మొదల నొకరాధ చాలును
పిదప౯ జతచెలులె చాలుఁ ♦ బ్రియునాసను నేఁ
గదిసి సుఖించఁగ సవతులు
పదియార్వేలైన నెట్లు ♦ బ్రదుకఁగవచ్చు౯.

కం. ఎల్లరు లోకంబున మగఁ
డొల్లనిప్రోయాలి జముఁడు ♦ నొల్లఁ డనంగా
నల్లాన మేది యిటువలెఁ
దెల్లముగాఁ బరువు దప్పి ♦ తిం జెలులారా.

కం. అని యార్తై వడి నాళీ
జనములతోఁ బలికి కోప ♦ ఝుర్ఝరితమన
స్సన నసమాయుధబాణా
సనఝంకృతు లనఁగ నూర్చి ♦ చపలాశయ యై.

సీ. మోవితావికి డాయ ♦ మొనయఁగా నెదురందు
మొకరితేఁటులనాదు ♦ మోహరింప
వెడఁదచన్నులయందు ♦ వెలయు కెంజిగిలీల
నంగజశరకేల ♦ లంకురింప
జంత్రంబుల రతంబు ♦ సలుపుకూకిరుతంబు
దిటము నై నవిధంబు ♦ ధిక్కరింప
ప్రేమ గూడుగయాళి ♦ రామతమ్ములయాళి
యదరుగుండియజాలి ♦ యాదరింపఁ

తే. గీ. జెలులచేమంతి సవలరే ♦ కులబవంతిఁ
బరఁగుమెఱుఁగారుచిగురాకు ♦ పాన్పుమీఁదఁ
బదనుకత్తులబోను పైఁ ♦ బడినరీతి
వ్రాలె నెలనాగ యలరుచు ♦ వలపు రేఁగ.

కం. ఆటువలెఁ బాన్పునఁ బడి తా
నిటు నిటుఁ బొరలుచును గుండె ♦ యదరిపడంగాఁ

జిటచిట యంతట నెఱియఁగఁ
గుటిలాక్షి ముహూర్తు రాప♦కోపాకుల యై.

చ. వికవిక నవ్వ నుస్సు రను ♦ బ్రీలిపడుక్ విధి దూఱుఁ జింత నూ
రక తలపోయు బోంట్ల నడ♦రక్ గమకించుఁ దపించుఁ దాళఁజా
లక విలపించు నౌనవు బ♦ళా యను హా యను దూఱి పోరి యి
చ్చకములు సేతునా యనును ♦ జంకును గొంకుఁ దలంకు నెంతయుక్.

కం. ఈరీతి వగలఁ బొగిలెడి
నారీతిలకంబుఖబురు ♦ నర్మసఖు ల్వే
ర్వేఱ వివరించ విని శ్రీరం
గారభయాద్భుతదయావ♦గాఢహృదయుఁడై.

ఆ. వె. కట్టుకొన్న చెలులఁ ♦ గా దనవచ్చునో
మహిని గా దటన్న ♦ మాట రాదో
యిట్టిపట్ల సత్య ♦ కేల కోపము వచ్చె
నేమి సేతు నంచు ♦ నెంచియెంచి.

సీ. మెలిగొన్న హారముల్ ♦ మెల్ల మెల్లనఁ జేరి
యింతి యొక్కతె దిద్ద ♦ నియ్యకొనక
సరగున వచ్చుచో ♦ జాఱినవలెవాటు
చాన యొక్కతె యాన ♦ సరకుగొనక
మెడఁబోయలేనురా ♦ యే వత్తునా యని
మగువ యొక్కతె దెల్పు♦మనవి వినక
సైగగా నొకకడ ♦ సవతునూతనరాక
బాల యొక్కతె నిల్వ ♦ నేల యనక

తే. గీ. పచ్చవిల్తునిబవరంబు♦రచ్చ నిచ్చ
వేలుకల హెచ్చుదుగదచ్చి♦వేలసతుల
విడిదలబవంతి దగ కేరి ♦ వెడలి వచ్చెఁ
గామినీసాంత్వనము గోరి ♦ కంసవైరి.

ఉ. వచ్చి మురారి రచ్చఁ బడి ♦ వారిజలోచన యుండుచందముఁ
దెచ్చెలు లుండునందమును ♦ నెమ్మిఁ గనుంగొని సారె పైపయిఁ
జెచ్చెఱఁ గూర్చియూర్చి యిది ♦ వింతవు నంచుఁ దలంచు నెమ్మదిఁ
హెచ్చినమోహసాగరము ♦ నెంచుచుఁ జెక్కిటఁ జెయ్యి చేర్చుచుఁ.

సీ. అంతటింతటఁ జేరి ♦ యారతిపళ్లెంబు
లెత్త రార్రె రిగా ♦ యిందుముఖులు
అయ్యవారా సత్య ♦ యదిగో యున్న దటంచు
రాకొట్టదాయెఁగా ♦ రామచిలుక
మెచ్చుగా నిటకు నేఁ ♦ దెచ్చినచేకాన్క
లందుకోర్రె రిగా ♦ యనుఁగుఁజెలులు
కంకణా లందెలు ♦ ఘల్లనఁగా వచ్చి
చెయ్యియ్యదాయెఁగా ♦ చిగురుబోఁడి

తే. గీ. యిటువలెనె మేర దప్పి యీ♦యింతి సేయు
చలము దెలిసియు నాపాప♦జాతిమనసు
దీనిపదములఁ జుట్టుక ♦ రా నటన్నఁ
దాళఁగూడునె యని యెంచి ♦ తల్లడించి.

సీ. పంచదారయు నించి ♦ పండ్లు మేపితిఁ గాని
చిలుకకు నే నేమి ♦ చేసినానొ
యాటలు దిద్దించి ♦ హావణించితిని గాని
శిఖిడింభముల కేమి ♦ చేసినానొ
పేర్పేర మన్నించి ♦ ప్రియము చేసితిఁ గాని
చెలులకు నే నేమి ♦ చేసినానొ
కని పెంచి ఘనునిగా ♦ గారవించితిఁ గాని
చెఱకువిల్తుని కేమి ♦ చేసినానొ

తే. గీ. కటకటా ప్రాణనాయకి♦కరుణ లేమి
నెవరికంటికి దెసనుండ ♦ కిట్లు లైతి

నెనరు కన రైన నిం కెట్లు ♦ కనరువాఁడ
ననుచు వివరించి వివరించి ♦ యాత్మ నెంచి.

సీ. గరితయే యిట్టులు ♦ కలహించ నోడికట్టఁ
గా దనఁ జూచునే ♦ కలువకంటి
సతియె యీకైవడిఁ ♦ జలపదంబున నుండఁ
గినిసి వాదించునే ♦ కీరవాణి
దేవేరియే యిట్లు ♦ భావంబు దాఁచిన
నటు పోవ నెంచునే ♦ హంసగమన
యిల్లాలె యీరీతి ♦ నెనసి కోపించినఁ
జల్లార్చి తేర్చునే ♦ చంద్రవదన
తే. గీ. వనిత తనుఁ దానె తెలిసికో♦వలెను గాని
పరులు నా కొదురా యయో ♦మరులు కేరలి
యిరులుకొన్నట్టు లున్నది ♦ యీజగంబు
పాపు విధి యంచుఁ జింతించి ♦ బాళి మించి.

మ. ఎదుటన్ లేఁజిగురాకుపానుపుపయిన్ ♦ హేరాళ మౌవంతచేఁ
గుది నంతంతకు వింత లీనుహాయలుం ♦ గోపంబు తాపంబు లోఁ
బొదలం గన్నులు మోడ్చి మై మఱచి పూ♦బోం డ్లూరడించంగ ను
న్మదయై పొర్లుచు నుండుసత్యఁ గనె శం♦భద్దాస్యసంరంభుఁడై.

కం. కని తాఁ జేరంబోయిన
వనితలు తొలఁగంగ, వలదు ♦ వల దను యాక్రో
న్ననబోఁడులమఱుఁగున నొక
ననసురటిని విసరె శౌరి ♦ నారీమణికిన్.

చ. విసరఁగఁ గమ్మఁదెమ్మెరలు ♦ వీచుదువాళికిఁ బైఁట జాఱఁ గ
క్కసపుమెఱుంగుగట్టువగ♦గబ్బిచనుంగవ బైలుదేఱఁగా
దుసుకిలి నీవి పోవ నల ♦ తోయరుహానన యుల్కి యుల్కి లో
మసలి చెఱంగు గప్పకొని ♦ మంపును కోపముఁ బెంపుమీఱఁగన్.

కం. ఉదరిపడి చూచి యధరం
బదరఁగఁ గన్గొనలఁ గ్రమ్ము◆నశ్రుకణంబుల్
పొదలంగ నేడ్చుచును గ
ద్గదవాగ్వైఖరిని హరిని ◆ కసరుచుఁ బల్కెన్.

ఉ. నుచ్చుతనమ్ము లేల కను◆మూసుక నేను కలంగియుండఁగా
నెచ్చెలిమాటునన్ నిలిచి ◆ నిక్కముగా దయగల్గినట్టుగా
నిచ్చట వీవన న్విసర ◆ నేటికి నేఁటికిఁ జాలుఁజాలు నీ
గచ్చు లదే మురారి కల◆కాలము నీవగ లే నెఱుంగనా.

కం. వగవగగ నీవు విసరే
వగ చేతోజప్రతాప◆వహ్నిజ్వాలల్
తగిలించుటకో యటునిటు నను
నొగిలించుటకో తెల్పు నీదు◆నుడి వినవలెరా.

కం. నీ వేమి సేతు వింతులు
కావరమునఁ బిల్చిరేమొ◆కా నాప్రాణం
బీవగ నుండఁగ సామీ
రావలెనా నీతి గాదు◆రా నళినాక్షా.

కం. హంసీగమనలు చాలా
శంసింపఁగ మారవంబు ◆ చాలించి కదన్
సంసారి వైతి విప్పుడు
కంసారీ మేలు మంచి◆కాపుర మయ్యెన్.

కం. కలకాల మిట్టిచెలువల
కలహములకె కాలుద్రవ్వు◆ఘనుఁడవు గావా
తెలియకను మోసపోయిన
నెలఁతలతో గొడవ యింక ◆ నీ కేటికిరా.

ఉ. గుట్టున నున్నకోమలుల ◆ కోపము రేచి యెఱుంగనట్టుగాఁ
జుట్టుక కల్లచూపులను ◆ జూచుచు వారలు సేవసేయుచో

నిట్టటు గుక్కుమిక్కు మన♦నియ్యక తక్కుచు మొక్కళంబుగా
దిట్టతనంబు చూపునిను ♦ దేవరగాఁ దలపోయఁగావలెన్.

కం. మన నీవు పరుల, కందఱి
మనసులు నీ వైతె తెలిసి ♦ మాట్లాడెద వా
వనిత లిటువంటెనీతో
ఘనతలు పచరించఁదగునె ♦ కంజదళాక్షా.

ఉ. పూవును తావి యింపెసఁగు ♦ పొంకముగాఁగ సతీపతుల్ మనో
భావన నిద్ర చేక మయి ♦ పంతును రంతును మీఱ నుండుచో
నేవగ నైన ముచ్చటలు ♦ హెచ్చునుగాని మగండు చూడఁగా
నీవగఁ బూనె నేని తను♦వేటికి సిగ్గరి యైనబోటికిన్.

సీ. పోరు చేసినదాని♦పోరామి నాయమా
చెఱ నున్న చెలులమ♦చ్చికలకన్న.
నీచేతఁ బడుబోంట్ల ♦ నెన రెన్న మంచిదా
వైరిచేఁ బడుబోంట్ల♦వలపుకన్న
నెనమంద్రతో నున్న♦యింతిమేలు ఘనంబె
వేవేలు గలబోంట్ల♦వింతకన్న
వేర్వేఱ పెండ్లాడు♦వెలఁదిచిన్నె నతంబె
గుంపుపెండ్లి సతుల♦కులుకున్న

తే. గీ. రసికుఁడవు నీవు నీవంటి♦ప్రౌఢుఁ డిందుఁ
జేర నుచితంబె యిటువంటి♦చెలిమి గలుగఁ
దెలిసి విహరించునీకు నేఁ ♦ దెలుపఁగలనె
వల్లపీదాస యిఁక నేల ♦ వట్టియాస.

వ. అని పలికినసత్యభామకుఁ జెలికత్తియ లిట్లనిరి.

కం. ఎఱిఁ గెఱుఁగనివగ నీసరి
గరితలు నీవలెనె పతిని ♦ గరిసింతురటె
వెఱవక జగదీశ్వరుతోఁ
బరుసపుమా టాడఁదగవె ♦ పద్మదళాక్షీ.

కం. నాగ పాతాళికిఁ దమ్మోద
జగతిని వేవేల లతలఁ ♦ జరియించవొకో
మగవాఁడు నటులె కాదా
మగువలయెడ నీకు నకట ♦ మచ్చర మేలే.

కం. ఒకసతి యైనను నరునకు
వెకటుల్ గరగరిక పుట్టు ♦ వింత గలిగినన్
శుకవాణి లెంద ఱైనను
ప్రకటంబుగ నేలుదొరకు ♦ భయ మేలె చెలీ.

ఉ. పట్టపుదేవులల్ నలుపు♦వారలె కాని ముకుందునిన్ మిటా
రిట్టటు నీవలెన్ బెళుక♦నియ్యనివారలు లేరు వాఁడు తా
నెట్టివెలంది నైన మది♦నెంచఁడు నీదయవాఁడు గావునన్
రట్టుల కిట్టిపట్టునను ♦ రామ యయో మన నెట్టు లొగ్గునో.

సీ. వగలచేఁ బొగులుచు ♦ బిగిసి యుంటివిగాని
హరిని నెదుర్కొన♦నైతి వేల
కమలుచు పట్టినే♦రము లెంచితివి గాని
యబ్జాక్షు నలరించ♦నైతి వేల
కాఁక దెచ్చుకొని హా ♦ గద్దించితివి గాని
ప్రాణేశు రమ్మన♦నైతి వేల
పీద రెత్తినయట్లు ♦ సెలసి కొట్టితి గాని
యసురారి మన్నించ♦నైతి వేల
తే. గీ. అన్నియును కిన్క దీఱిన ♦ నైనఁగాని
యతఁడు దెచ్చినరత్నభూ♦షాంబరాదు
లందుకొన హెగ్గడీలతో ♦ నానతిమ్ము
వలదు వల దమ్మ యీజోలి ♦ వట్టిజాలి.

కం. అనిన విని కసరి యురగాం
గనవలెఁ దల యెత్తి బెట్టు♦గానూర్చి రయం

బున నో రగపడఁ బెట్టుచుఁ
గనకాంగుల నుబికి చూచి ♦ కామిని యనియెన్.

కం. ఎంచక మాటాడెద రీ
మంచితనమ్ములకు నేమి ♦ మంచిది చాలా
వంచకుఁడు మీ కొసంగెడు
లంచంబులు కొంచెగత్తె♦లా చెలులారా.

కం. అనువుగఁ గనుగీటుచు నే
విన మి మ్మొనరేచి తాను ♦ వెఱచినయట్లున్
ఘనుఁ డితఁ డావలిమొగమై
వినివినమిగ నుండు నిట్టి♦విత మెఱుంగన్.

ఉ. వీనియుపేక్షయు న్మఱియు ♦ వీనిపరాఙ్ముఖభావమున్ బళా
మానినులార మీఁద నిట ♦ మ మ్మిఁక నేమి యొనర్చు వీనికిన్
వీనియనుంగుఁగొమ్మలకు ♦ వీనివితామొగమాటమాటకున్
వీనిపిసాళిచేఁతలకు ♦ విస్మయ మయ్యెడు నేఁ జలింతునే.

శా. సామ్ముల్ చేలలు క్రొవ్విరుల్ మణులు కా♦సు ల్మాకు నిం కేల వే
కొమ్మ ల్లేరె పదార్వేవు రవి చే♦కోఁ గావున న్వారికిన్
సొ మ్మా నెన్న నితండు వీనికి నిలన్ ♦ సొ మ్మాదు రాబోటు లీ
నెమ్మి న్మీరలు దెల్ప నేమిటికి నే♦ణీనేత్రలారా యనన్.

కం. స త్యటువలె ననఁ జెలువలు
ప్రత్యుత్తర మిచ్చి రపుడు ♦ పతికిన్ సతికిన్
నిత్యంబు నలుక గలుగుచొ
వ్యత్యాసము పుట్టకున్నె ♦ యదియు నెఱుఁగవా.

కం. ఎఱుఁగక నీ వొల్లనియీ
వరవస్తువు లొరుల కొసఁగ ♦ వారికి నళుకో
హరికృప గలవా రందఱు
దొరసానులు గారొ కొనిన ♦ దోసం బగునో.

కం. ఎపు డెపు డని మోహంబున
విపులాక్షులు వానిపొందు ♦ వేళలు గాచే
కపు రంత నీ వెఱుంగవో
యిపు డెఱిఁగియు నీదుబుద్ధి ♦ యిటు లాయెఁగదా.

మ. నెన రావారల వీడనాడి తతివా ♦ నీతోడ నేస్తంబు చే
సినపాపంబున కేమొ తెల్పితిమి నీ ♦ చిత్తంబునం దోఁచిన
ట్లు నతాంగీ నడిపించుకొమ్ము మము బోఁ♦టుల్ నీకు నీ కేల వాఁ
డును నీవున్ చలపోరఁగా నవల నె♦ట్లో కార్య మట్లయ్యెడిన్.

మ. చిగురాకుంజముదాడిపైని బడవే♦చెంగల్వపూఁదేనె గ్రా
లఁగ నిద్రా తెలివెన్నెల ల్చొరఁగఁ జా♦లా మోర్చియు న్నివెకా
తెగువ ల్చేసిన నీకె తప్పిదము తెం♦దెప్ప ల్చెలుల్ వానికిం
జిగురున్ విల్తునికేళిఁ దేలి సొగసుల్ ♦ చెల్లించుకో నిమ్మహిన్.

మ. అనినం గాంతలచేత వీఁడు గద యి♦ట్లాడించె నంచు న్మనం
బునఁ గోపం బుబుకంగ నీదువినయ♦మ్ముం గంటిఁగా నంచుఁ బైఁ
టను లేఁగౌనునఁ జేర్చిచుట్టి చెలి యొ♦డ్డారమ్మునన్ లేచి చ
క్కనిశౌరిన్ జడఁ గొట్టెఁ గంకణఝణ♦త్కారంబు తోరంబుగన్.

చ. అటులు కృతప్రహారుఁ డయి ♦ యవ్వసుదేవకుమారుఁ డోరుపున్
దిటమును నేరుపు న్మెఱయఁ ♦ దీఱియుఁ దీఱనిచింతతోడ నం
తటఁ జిఱునవ్వుఁబువ్వుజడి♦దార్కొనఁ బేర్కొన వచ్చి గ్రుచ్చి య
క్కటికము నాసయున్ దొరయఁ♦గా నయగారితనాన ని ట్లనున్.

కం. జడఁ గొట్టి తీసితివిగా
జడయల్లిక నైన మెఱుఁగు ♦ చనదో తోడ్తోఁ
బడఁతీ చే నొవ్వదో కో
యిడుమల కే నుండ నీకు ♦ నీఁగా నౌనే.

కం. ఏమే బంగరుబొమ్మా
నామీఁదను కరుణలేమి ♦ నాయం బగునే

నీమాటవాసి యెంతయుఁ
గామాకారంబు దెల్పెఁ ♦ గడపట మాతోన్.

సీ. గొల్లచానలగుట్టు ♦ కొల్లలాడెడివేళ
నూరక యుండిన♦యోర్పునేర్పు
ఇల్లాండ్రఁ బెల్లుగా ♦ మల్లాడునప్పుడు
దారిగా నుండిన♦తాల్మిపేర్మి
రాధ స్వాధీనగా ♦ సాధించునప్పుడు
గెలుపుగా నున్నట్టి♦యళుకుపులుకు
తక్కినచెలు లొక్క♦చక్కి నెక్కినతఱి
నిచ్చగా నగుచున్న ♦ యింపుసొంపు
తే. గీ. మఱచి పదియాఱువేలగ్రొ♦మ్మగువ లనఁగ
నెంత మఱి వారివద్ద నే ♦ నెంత వింత
వింతగా నింత కసరుట ♦ కొంత తగునె
మఱియు నను బాసిపోవు టే♦మాటవాసి.

ఉ. కంటికి ఱెప్ప గాచినవ♦గన్ నను బాములఁ బొందనీక యె
ప్పంటికి నీవు ప్రోవఁ దగు♦భావము లన్నియు మాని నేను నీ
యింటికి వచ్చినా యెదుట ♦ నీవగ నిల్చిన సేవఁ జేసినా
బంటుగ నెంచ వేమి పగ♦పంతములా కమలాయతేక్షణా.

శా. ఏలా కోపము లేల తాపము వితా♦యేలా విలాపంబు నా
పాలా జాలము లేల లోకమున నీ ♦ పాదంబుల న్నమ్మితిన్
చాలా చిన్నెలు వన్నె లందఱుఁ గనన్ ♦ జాలా కటాక్షించి యో
బాలా చక్కెర లొల్కుపల్కుల నను న్ ♦ బాలించి లాలించవే.

సీ. తరుణి నీ న్నిన్నాళ్లు ♦ మరునిచేచిగురాకు
గడిబాకుగా నెంచి ♦ నడచుకొననొ
కలికి నీమెయిడాలు ♦ కామునివడవాలు
మేగోలుగా నెంచి ♦ మెచ్చుకొననొ

భామ నీమడికోపు ♦ భావజునని వైపు
దరిదాపుగా నెంచి ♦ దాఁచుకొనఁగ
మగువ నీనెమ్మోము ♦ [1]మదనునిసముగోము
సొలయక దీముగాఁ ♦ జూచుకొనఁగ

తే. గీ. కాక యొకసారి యైన నే ♦ గడుసుమాట
బిగిసినది లేదు కలనైనఁ ♦ దెగువరాదు
విన్నవించితి నేఁ డింక ♦ వినుట పాడి
వలదు నామీఁద నీమోఁడి ♦ వన్నెలాఁడి.

ఆ. వె. ఇమ్ము గ్రమ్మఁ గౌఁగి ♦ లిమ్ము నెమ్మది వింత
చాలు పేలు మేలు ♦ [2]మేలు మేలు
నమ్మికొమ్ము బాస ♦ నమ్మి కొమ్మిఁక నన్ను
బాల కాళఁజాల ♦ మేల మేల.

కం. అని కొంతకొంత కోమలి
మనమునఁ గళ్లకము దోఁచి ♦ మగుడ నిగుడుచున్
ల్కన్ నగుచుఁ జూపుంజుఱచుఱ
పెనగొన హృజ్జాతభీతి ♦ భీతాశయయై.

సీ. తళుకు లెత్తుచిఱునవ్వు ♦ మొలకలు జడిగొను
పన్నీటివలెను పై ♦ పైని నిండఁ
వడి యొత్తుచెంగావి ♦ నిడుద పావడవలెఁ
గెంపుపోఁగులచాయ ♦ గుంపుకొనఁగ
నొసటికస్తురిబొట్టు ♦ మిసమిస ల్చెమరిన
గోవజవ్వాది చె ♦ క్కుల నటింప
మెఱుఁగారువలెవాటు ♦ సరిగకుచ్చులగచ్చు
బంగారుపూవుల ♦ రంగు నెఱప

తే. గీ. మరునివిరిగోలయేటున ♦ నొరగినట్లు
నెలకుఁ దామరలకుఁ జెల్మి ♦ నెఱపునట్లు

పా. 1. మదనినామముగోము. పా. 2. జాలమేల.

ాము ప్రోయాలిపదయుగ•మునను జేర్చి
గి లెను శౌరి వలపుల•బాగు మీఱి.

ఁపుఁదుమ్మెదకవ
శౌరివదన•తామరసము ల
సెంచుట గనుఁగొని
నిరుగడలఁ జేరె • ననఁ జెలు వొందెన్.

వారిజాక్షుసికం
జెలి మనసుకినుక • దీరఁగఁ దన్నెన్
ఁగి. గిల్కు తాయెత
వ లాని యందె•యలు ఘ ల్లనఁగన్.

ముందెలు మొరసిన
ల్లనుచుఁ జనిరి • కోమలు లపుడే
రబోటనవ్రేలును
వారి పంట నంటి • మెఱుముచు నొక్కెన్.

పఁ డటువలెఁ బంటన్
చున్ వ్రేలు నొక్క • వెలసినకళచే
గుల ఝుమ్మ ఝు మ్మనఁ
కోపంబు మఱచి • కలకల నవ్వెన్.

కుఁ బువ్వుబోఁడిని
వ లాగించి గోప•శేఖరుఁ డంతన్
మున మోవితేనియ
ఁ బునఁ దనిసె మొదటఁ • బొలఁతుక తనియన్.

వ దాని న్మగుడం
ంచఁగ శౌరి మబ్బు • దట్టుచుఁ గవగాఁ
తమి నూరడింపుచు
ల్లునియనికిఁ దార్చె • నయ మొనయంగన్.

తే. గీ. రాజబింబాస్య మగఁ డట్లు ♦ రతికిఁ దార్చ
మదిని నెలకొన్న మరుచివ్వ ♦ మరులు కెరల
వరవువలె నాని తప్పించు ♦ నెరవు మాని
తీఁగవలె నంటె వాఁ డెందుఁ ♦ దిరిగె నందు.

కం. చెందలిరుసెజ్జ నిటువలె
ముందుగ సమసురతమునకు ♦ మొనయించి రహిన్
కందర్పజనకుఁ డనువున
నిందీవరనయన నాని ♦ నెంతయు నంతన్.

సీ. మగఁ డౌడు కఱచిన ♦ వగపుచిన్నె నటించు
నూరటిల్లఁగ లేచి ♦ హుంకరించుఁ
జెలువుఁ డగ్గలికతో ♦ నిల వేరము నటించు
నాయన యదలించ ♦ నాదరించు
హరి తాఁ గిలార్చిన ♦ నదరి చిన్నె నటించు
నులికినఁ బ్రేమించి ♦ మోహటించుఁ
బతి కేక వేసిన ♦ బవిళ్ళిచిన్నె నటించు
నుబుసాన నుడి మించి ♦ యుగ్గడించు

తే. గీ. వలపుపొలుపును కలకల ♦ వలపుసొలుపు
సలుపుమెలపును కళలచే ♦ గెలుపుతలఁపు
వెలయఁ గలయిక కలకల ♦ మొలయఁ గొంత
సమరతంబున నగువింత ♦ నమరె నంత.

కం. ముందఱఁ దోఁచియుఁ దోఁచని
తందరమీటులును మఱియుఁ ♦ దహతహానీటుల్
కుందరదన గన హరి కులు
కుం దరహాసంబు మీఱఁ ♦ గోమ నెలయించెన్.

కం. అంతర మెఱుఁగనివళుకులు
దొంతరవీడెములు కులుకు ♦ దొంతరపలుకుల్

వింతరహిం బూను మఱిమఱి
కొంతరవళి నానెం గొమిరె ♦ కొమరుతిమురున్.

కం. వగలాఁడి యిట్లు వగవగ
తగువాటమ్ముల నెసంగి ♦ తక్కుల్ సొక్కుల్
సొగయం జెలినడుము సందిటం
దగ నొగిం గూర్చుండెం దొడలం ♦ దరుణియు నుండెన్.

చ. ఒఱపులు నిండఁ గాఁదొడల♦నుండెడుగుబ్బతగుబ్బదోయి పే
రురమున నప్పళించుకొని ♦ యూఁకొను బాగులు పల్కులాగున్
మొరయికజోగులుం గదియు♦ముద్దులపోగులుఁ గుల్క నుల్కుచున్
హరి తమిబల్మిఁ బల్మొనల♦నంచులు మోవఁగ మోవి యానఁగన్.

కం. మానిని ముకుళించినకను
గోనల నరచొక్కునిక్కు♦కొసరులు కసరుల్
పూనుకొనె మత్స్యపుటముగఁ
బైనిం బడి విలాసిఁ దోసి ♦ పైకొని వేడ్కన్.

వ. అంత.

సీ. అనుపమరతికూజి♦తానుమేయకపోత
మలఘురయోదయ♦త్వలకజాత
మమితబంధోద్యమ♦శ్రమజలసంపాత
మతిన్మృత్తకుచనాట్య♦గతిసమేత
మకలంకరుచికీర్ణ♦చికురయాతాయాత
మూంభుగ్నపటునితం♦బాభిఘాత
మత్యపాయరసాశ♦యత్యంతకాకూత
మసమసౌరభలస♦త్సుమపాత

తే. గీ. మలకజాతాన్వితాంగచా♦పలవిభాత
మోదనస్ఫూత మధికప్ర♦సాదచేత
ముగ నపుడు శౌరి మదికిని ♦ సొగసు నించె
మగునమరుసాదనఘనంబు ♦ మగతనంబు.

కం. అప్పుడు వగలాఁడిమెయిన్
గుప్పున విరిదమ్మితావి ♦ గుబులుకొనంగా
నప్పురుషోత్తముఁ డంతన్
ముప్పిరిగొనుమోహవార్ధి ♦ మునుఁగుచు నుండెన్.

సీ. కవసరిపిణియుగ్గు ♦ కౌనుదీవియద్రుగ్గు
తెగచినిల్వులు దిగ్గు♦దిగ్గుకొసరు
పలుకులలగ్గుకు ♦ పఱచునూకులజగ్గు
నుబికినపతిసేఁత ♦ కొగ్గుసిగ్గు
తెగఁ గ్రుక్కుచో డగ్గు ♦ తెగఁబడునుడిసగ్గు
స్తనభారమున వగ్గు ♦ తగ్గుమొగ్గు
నడయాడుచో నగ్గు ♦ వడిహారములద్రుగ్గు
గళరవములనగ్గు♦గగ్గుగగ్గు

తే. గీ. నలఁతనగు కగ్గు వడియుగ్గు ♦ లాటయెగ్గు
బడలుమైనెగ్గు తళుకెత్తు♦తొడలనిగ్గు
కేళితమిఁ జిల్క పుంభావ♦కేళి నుల్క
మెఱసె రహిఁ గుల్కి కల్కి తా ♦ మెఱుఁగుపోల్కి.

కం. పురుషాయితమున నటువలె
మెఱయుచు సరిగెలుపు లెనయ ♦ మెలఁతుక తనియన్
హరి చెలి నణఁచుక తనిసెన్
విరిగొరకలపాదుశాయి♦విజయము మీఱన్.

తే. గీ. ధరణి నందఱు నుతియించ ♦ సరసు లెంచ
నెనరునన్ సత్యభామసాం♦త్వనముఁ జేసి
యాయురారోగ్యపుత్రపౌ♦త్రాభివృద్ధి
నలరె నలశౌరి యెనలేని♦హాపణు మీఱి.

కం. ఈకథ వినినం జదివినఁ
జేకొని వ్రాయంగఁ బ్రోది ♦ చేసిన మిగులన్

లోకంబున ననవరతము
శ్రీకాంతునికరుణవలనఁ ♦ జేకుఱు శుభముల్.

కం. అని భక్తిని వైశంపా
యనముని వినిపింప వినుచు ♦ హర్ష మెసంగన్
జనమేజయధరణీంద్రుఁడు
ఘన మొప్పఁగ వెలసె నిత్య♦కల్యాణములన్.

మ. వసుధాఖండల ఖండలగ్నమధుర♦త్వత్ప్రాణపారీణసూ
క్తిసుధాకందళ కందలక్షనయభా♦గ్వత్ప్రాణసంవిద్విమా
నసభాసద్బుధ సద్బుధప్రవరగం♦ధర్వస్వరోదారమా
నసమంజూత్పలసత్వరస్థగితమా♦ద్యద్రాజచూడామణీ.

కం. చండయవనాళికాక్షర
కుండలనోద్భవ్యదండ♦కోదండభుజా
దండధృతమండలాగ్రవి
ఖండితరిపుగళవిఖండ ♦ గండరగండా.

కం. దాక్షాయణీదయారస
వీక్షారెత్రరాజలోక♦విశ్రుతశీలా
పక్షాంతచంద్రవదనా
లాక్షాంకితఫాలభాగ ♦ లక్ష్మీశ్రీలా.

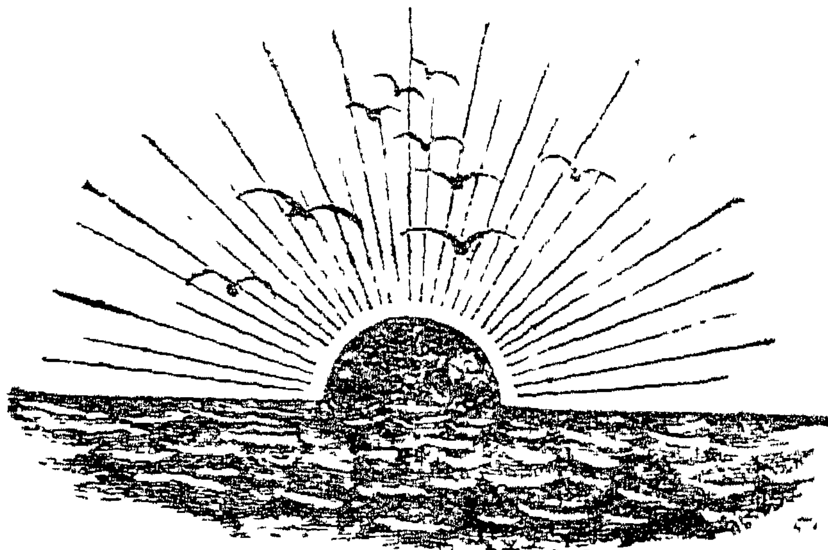
*కవి. వినుతకృపావన రమ్యకృపావన
విభ్రమపావనదృక్కమలా
తనురుచిమానససంభవ మానస
దాసామానసమగ్రయశా
వననిధినారసనాధిపసారస
వక్రమసారసఘనవిభవా
వనజభవాసనవారిజగద్యుతి
వారిజనారజయాభ్యుదయా.

*ఈ కవిరాజవిరాజితము లక్షణ విరుద్ధముగా నున్నను గ్రంథాంతరములేమి యథా మాతృకగాఁ బ్రకటించితిమి.

గద్యము.

ఇది శ్రీకాళహస్తీశ్వరచరణారవిందమిళిందాయమానాంతరంగ జ్ఞా
నాంబికా కృపావలంబవిజృంభమాణసారసారస్వతసుధాతరంగ లిం
వెంగనామాత్యవంశపావన విరచితవిద్యాధిదేవతాసంభావన దక్షి
సనాధ్యక్షతిరుమలక్షమాకాంతకరుణాకటాక్షలక్షితస్వచ్ఛముక్తాగు
సితచ్ఛత్ర చామరకళాచికాకనకాందోళికాదిరాజోపచార ధీరజనః
యరంజకవచోవిహారవల్లకీవాదనధురీణవర్ణగీతాదిగాం
ధర్వస్వరకల్పనాప్రవీణ కామాక్ష్యంబికానాగనకవి
రాజనందన కలితసకలబాంధవహృదయానందన
శ్రీకర కవితాకర సుకవిజనవిధేయ శ్రీ కామే
శ్వరనామధేయప్రణీతం బైనసత్యభామా
సాంత్వనం బనుమహాప్రబంధంబు
నందు సర్వంబును
జతుర్థాశ్వాసము.

సంపూర్ణము.

రాబోవు 3 వ ప్రబంధము.

హంసవింశతి.

అయ్యలరాజు నారాయణామాత్య విరచితము.

—♦ శైలికి ఉదాహరణములు. ♦—

కేరఁగరాదు నవ్వ గిలి♦గింతలు వెట్టఁగరాదు చెక్కులం
జీరఁగరాదు గుబ్బలు ఖ♦చిక్కునఁ గ్రుమ్మఁగరాదు కూటమిన్
మీఱి యథేష్టలీలల ర♦మింపఁగరాదు వెలందిమిన్న లే
పారఁగ నాథులం గలయు♦నప్పుడు గావున సాహసింత్రుగా
జారులఁగూడఁ దత్సురత♦సౌఖ్యమె సౌఖ్య మటంచుఁ గామినీ. ఆ. 1.

సీ. చిటిలెడుగంధంబుఁ ♦ బెటిలెడుకస్తూరి
చలియించురత్నకుం♦డలయుగంబుఁ
గదలెడునెఱివేణి ♦ వదలెడుపువ్వులుఁ
జెమటఁ గరంగు కుం♦కుమపు బొట్టు
వికసించుకన్నులుఁ ♦ బ్రకటించుమణితముల్
గంకణఝుణఝుణ ♦ త్కారరవముఁ
బొదలెడుచనుదోయి ♦ కదలెడుహారముల్
ఘననితంబాఘాత♦నినద మడర
తే. గీ. నిటలసంచలదలక ము♦త్కటనఖాంక
మమితనిశ్శ్వాసమారుతం ♦ బతనుగేహ
దర్శనోత్సాహిపతిచపే♦టప్రదాయి
యైనపుంభావసురత మ♦య్యతివ సలిపె. ఆ. 2.

శా. నీవిబంధము చక్కదిద్దు నెఱివే♦ణిన్ లెస్సఁ గైసేయుఁ గ
మ్మోవిం జిల్కుదరస్మితంబు జిగిచూ♦పుల్ ల్వాఱఁగాఁజూచుఁ జ
న్గ్రేవ ల్గన్పడఁ జేయు నెచ్చెలియతోఁ ♦ [illegible]త్కేలఁ దట్టించి వా
చానైచిత్రిని ముచ్చటాడు సకి తన్ ♦ జారు ల్విలోకింపఁగన్. ఆ. 2.

చ. కుడువ సమస్తభాగ్యములు ♦ కోరికమీఱఁగఁ గట్ట వస్త్రముల్
దొడుగ విశేషభూషణము♦లుం దనరార నలంద గంధమున్

మిసిమిగను మించిపుష్పముల ♦ మొత్తముగల్గిన భోగశీలనలై
...లుండనేర్తు రటె ♦ ప్రాయమునం బెఱత్రోవ డాయకన్. ఆ.

చ. ఒకరికి మోముచుంబనము ♦ లొక్కనికిన్ మొనగుబ్బపోటు వే
రొకనికిఁ జెంపపెట్టు మఱి ♦ యొక్కనికిన్ బిగికౌఁగిలింపు లొం
డొకరికి గాఢసంగమము ♦ లొక్కనికిన్ రతిబంధనైపుణుల్
కొకరికి చూపు మన్మథుఁడు ♦ గట్టినధట్టి సడల్ప నియ్యకొన ఆ.

ఉ. వాకిలిఁ జేసి చొక్కటపు ♦ వాలుగకన్నులఁ జేలఁ జూచి నా
...కనాక్షి కుందనపు ♦ లిబ్బుల నేలెడు గుబ్బచన్మొనల్
...కౌఁగిలించి నెఱ ♦ సొంపునఁ గేళిగృహంబులోనికిన్
...వాని రతి ♦ నూతనసంభవపారవశ్యయై. ఆ.

కం. కళలంటి ముద్దు వెట్టక
వెలసినతమి మోవి నొక్కి ♦ వీపును జనుము
క్కులు వ్రేళ్లఁ గౌఁగిలింపుచుఁ
బలుకీతుల రతులఁ గలసి ♦ భ్రమనొందించెన్. ఆ.

సీ. తళుకుపువగలు బిత్తరపుఁజూపులు మోవి
విఱుపులు సొలపులు ♦ వింతమాట
లుదుటుచొకాటంపు ♦ టొయ్యారిచేష్టలు
సోబానపాటలు ♦ సొగసుగుల్కు
పొగరువికావిక ♦ నగవులు బెళకించు
కనుసన్న నేర్పులు ♦ కలికితలు
సామికేల్ చిన్నెలు ♦ జాణతనంబులు
తెచ్చికోల్మరుపులు ♦ తేటపడని

తే. గీ. జంకెనలు బొమ్మతాటింపు ♦ సాహసములు
పచ్చి తేరఁగఁ బల్కెడి ♦ ముచ్చటలును
విటులఁ గనుగొన్న వేళల ♦ విస్తరించు
రూఢి మించినతమితోడ ♦ రూపసేన. ఆ.

[illegible] జనవరి మాసారంభమున వెలువడుతుంది.